

خودد امان، له گله لاه

عائز مونه يرك

وه رگيراني:
ديار ئيپراهيم سهنگه سهرى

کتابخانہ وی (PDF)

عائز مونسیر

خود امان لہ لہ لہ

وہر گیرانی:
دیار ٹیبراہیم سہنگہ سہری

چاپی یہ کہم | ۲۰۲۱

نهم خزمه ته چكوله يهم به گيانى پاكي نه نكي خوشه ويستم،
(حاجى ثامينه ريكانى - دادى) پيشكه شه، كه به كوچكردنى
برينيكى سارپژنه كراوى له دلى هه مووماندا جي هيشته. خودايه،
گوړى پر نوور بكه و له گهل نهو كه سه هه شريبكه يت كه روظانه
دروود و سه لامى بو گيانى دهنارد.

پیشکەشتان بیت

بۆ ههركهسيك كه ئازار و ماندوویتی هیلایانکردوو و بۆ
ههركهسيك كه كارهكانی لیشیواون و ئاواتهكانی دواكهوتوون، یان
خهريكه رازهكانی تاریكهبن، بۆ ههركهسيك خهه و خهفهت، یان
بیرکردنهوه له داهاوو بیتاقهتیکردوو، بۆ ههركهسيك كه ترس
خهوی لیژراندوو، دلهپاوکی له رووبهرووبوونهوی دۆخهكانی ژیان
تۆقاندوویت. ئەم گوته و رازانه، تیڤامان له ئەم ئایهتانه و چهند
ههلوێستهیهك له گهڵ چهند دوعا و ئەسهريك، ههستگهلیك له
بارهی سهبر و گومانباشیی به خودا و گهشبینیی به خودا، له ئەم
دونیایه دا بیئومید نهبوون و دانهرووخان و رهشبین نهبوون. پیشکەشت
بن، با بیته ئۆقرهیی دل و دهروونت.

خوړی نومید

نه گهرچی ناواته کانمان دواکه وتن، پوښتییه کانمان نه هاتنه جی، نهوا له سیبهری تاریکاییه که له که بووه کان و خه م و خه فته یه که له دوا ی یه که کان، خوړی نومید هه لږیت. هه رچنده شهوی به لا درېژه یکیشا و خیر و خوشییش بالده کیشت و تاریکایي دهره ویتته وه، پرووناکیي هم ناوه داگیرده کات، له بهرته وه متمانه ت به خودای میهره بان هه ییت و متمانه و نومیدکی مه زنت هه ییت، چونکه په روه ردگار هیچ دهردیکی بهی دهرمان نه ناردوه. پاشان گومان ت به په روه ردگارت باش ییت، دواتر له سهر دوعا کانت سووربه.

په نجه رهی نومید بکه ره وه، چونکه له نه ویدا ترووسکاییه که هه یه. له بهرته وه بیثومید مبه و خه مبار مبه، چونکه هه موو ناخوشییه کت لیده روات و هه رچی به لا و خه م و ناخوشیي هه یه، به یه که ده ستویر و رکات دهروات. خوشبه خشتی به خنده ی نومید بنه خشینه و په رکهانی به گه شبینی په نگبکه و کاغه زه کانی په شبینی له ده فته ری ژیا ت بدرینه، گومانی باش به خودا به ره و هه رگیز له په حمی بیثومید مهن. کاتی که په تی خودا به قایمی ده گری ت، نهوا بزانه کهوا نهو په ته، نهو په ته په ته وه یه که نا پچریت.

به لام هه رچی په تی تره، له نهوانه یه له هه ر ساتی که بیچریت، له بهرته وه کاتی که ده ست به نهو په ته وه ده گری ت و متمانه ت پییده ییت، نهوا هیچ نه گه ری که بو مه حال نییه، له بهرته وه به هه موو شتی که قایل بیه که قه دهر بو ت ده یییت.

مادام په روه رینه میهره بانه که ت ودهای پیچا که

خوبه خشتی بریاری کی خودییه، خوت بریاری له سر ددهیت. تنانته ته گهر به سه خترین دوخه کاند گوزهر بکهیت، نهوا تو سرپشکیت له هه لبراردنی نهوهی نایه به رده و امده بیت له نهو هسته ی له نه دوخ و گوزهرانه دا هه ته، کهوا خه مباری و بیئومیدی و ره شبینییه کی تیدایه، که چاره ریشی و به دبه ختی به دیده هیئت، یان نهو یه به سریدا زالدیه بیت و سهرنج بدهره لایه نه گهش و دره وشاوه کانی که ئومید به دیده هیئن. به نه شیهو یه چیژ له هستی دلخوشی و ناسووده یی و به ختیار یی ژیان ببینیت.

(إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ)، به راستی سفا و مهروا له دروشمه کانی په روه ردگارن. کوشش کردن و خوبه ستنه وه به ئومید و گه شبینی فیرکردین، که هه رچه نده هه نگاهه کانی به لا و نارپه حه تی زوربن، نهوا بیئومید نه بین. جا هه تا له کاتی نارپه حه تییدا گولی هیوای ناخست سیس نه بیت، له خاکی بیهیوایی به دووریان بگره و به ناوی دوعا ئاویان بده و هه میسه ئومیدی چاکت هه بیت به نهو زاته ی خور و مانگی دهسته مؤ کردووه، چونکه هه موو خه م و به لا و نارپه حه تی و تنه گانه یه ک، کاتیکی دیارییکراوی هه یه.

(قَالَ لَا تَخَافْ إِنِّي مَعَكُمْ أَسْمَعُ وَأَرَى)، خودا پییغه رموون: (مهترسن، چونکه من له گه لتانم، ده بینم و ده بیستم). نه گهر ره شه پای به هیزی ره شبینی هه لیکرد و بیئومیدیش ورده ورده له پهنجره کانی رپوخته وه دزیده کرده ناوت، رهنگی رهش بوو بهه

هاوډهم و هاوړپي ههست و سوژه کانت، نهوا به دلت رابگه يه نه که نهو زاته ي به ديهيناويت و رپک و جواني کردوويت، له شاده مارت ليتنزيکتره و ههردهم له گه لته. هه ر نه ویشه که دهتوانيت له تنگانه ده رتبه ييت و وهلامی نزا کانت بداته وه.

نوميد له گرنگترين توخمه کانی ژيانه، وهک نکسجين وايه بو مروث، چونکه هه رکاتيک مروث که وته چورتم و نارپه حه تي، هه لیده مژيت و ناسووده ي و نو قره يي پیده به خشيته. بو نارامگرتن و کوشش کردن و کولنه دان هانیده دات. ههروه ها دوورته خاته وه له وه رپه زبون و بي نو قره يي و سکالا کردن بو خه لک. که واته گه ر نوميد نه بوايه، نهوا ژيان ده و هستا و کاره کان تيکده چوون. له دلي هه ر يه کيکمان چيروکيکي يوسفی هه يه، خه ونيکی دوور، ناواتيکی دوورتر و که سيکی روشتوو که که سانيک سويند ده خون ناگه رپته وه، پاشان ويستی ئيلاهيی دپته ناو بابه ته که و هه موو نه گه ره کان سه راوژير ده کاته وه. تنه ها متمانته به پهروه رنده خوشه ويسته که ت بيت! (وَإِنْ لَّمْ تُؤْمِنُوا لِي فَأَعْتَزِلُونِ)، جا نه گه ر ئيمانم پينا هينن، نهوا ليم دوور بکه ونه وه.

ئوميد و گه شينى

واته بپرومان واييت و متمانه مان هه ييت كه خودايه كى دلوفانمان هه يه، چاوديرييمان ده كات و هه رچى چاكه يه ده يه ييتته ريگانمان و كاره كانمان ده گريته ئه ستو و به ريويه يانده بات. داهاتووش هه ر به ده ستى ئه وه. (پاكى و بيگه ردى هه ر بو ئه وه). هه روه ها به ده سه لات و تواناي خوئى كاره كان هه ر به سوود و قازانجى ئيمه ده گرييت. به هه مان شيوه واتاي ئه وه ده گه يه ييت، كه هه رگيز بيئوميد نه بين له ره حم و ميهره بانى ئه وه. هه رچه نده ژيان ته نگمان پيه له بچنييت و كاره كانمان قورس ييت و بارمان گران ييت.

به رده وام زري گه شينى ببه سته و به رگى گومان باشى به خودا له به ربكه و پوشاكي ئوميد پيوشه، هه تا تيره كانى بيئوميدى و ره بشينى نه توانن بتيكن و زامدارت بكهن، چاره نووست مه رگ ييت.

له ده رمانه كانى بيئوميدى و وره پرووخان و ره بشينى سوود به خش (دواي په روه ردگار)، سه ير كردن و تيپرامانه له ئه وهى تو هه ته و كه سانى تر ئاواتى بو ده خوازن. حال و دوخ و گوزه ران و داهاتوو و هه موو كاره كانت، ئايا له به رده ستى په روه ردگار نين؟ كه واته به خو شبه ختي بژى، چونكه ميهره بانى په روه ردگار ره نگه دوابكه وييت، به لام هه ر دييت، جا دلت ئاسووده بكه.

(وَإِنْ لَّمْ تُوْمِنُوا لِي فَأَعْتَزِلُنِي)، جا گه ر ئيمانم پينا هينن، ئه وا ليم دوور بكه ونه وه. له هه موو ئه و شتانه و ئه و كه سانه له سه ر ريگاي سه ركه وتنت لا ببه، كه ئازارت پيده گه يه نن و تووشى پرووخان و پووكانه وهت ده كهن. كاتيك وا ده زانيت ئه وهى چاوت تيپريوه و

دهروونت ته ماحی تیدایه، نهسته مه به دهستییت و مه حاله بیته دی. حالی زه که ریا بیرى خوت بهینه ره وه، کاتیك زور لای قورس بوو که به ئه م ته مه نه زوره ی و نه زورکی هاوسه ره که ی مندالیکى پیبیه خشریت، به لام په روه ردگار پیفهرموو: (هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ)، واته: (ئه مه لای من زور سانا و ئاسانه).

له به ره وه بزانه که هه موو ویست و ئاره زوو و ئامانجه قورسه کانت لای په روه ردگاری به دهسه لات زور سانان. هه موو شته کانت بو ماوهیه کی دیاریکراو له ژیاندا یاوه ریت ده که ن، ته نانه ت سیبه ریشته، پیش خورئاو بوون جیتده هیلن، پاشان ئه م شتانه وات لیده که ن به ته نیا برۆیت، ته نها خودا نه ییت که له گه لت ده مینیته وه و ده تپارێزیت.

(فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ)، سا ئیمه ش ویستمان په روه ردگار یه کیکی چاکترین پیبیه خشییت. له ئه وانیه په روه ردگار ماوهیه ک شته جوانه کانت لی دوا بخات، به لام ئه و دوا خستنه بو ئه وهیه که هیی جوانتر و چاکتر پیبیه خشییت، له به ره وه گه شبینه.

(إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ)، کارى ئیمه وایه، ویستمان له سه ر شتیك هه بوو بیته شته، پییده لیین: (به!) نه ویش ده ییت. بیئومید مه به، به راستی ماوه ی نیوان ته نگانه و ده رگابونه وه ته نها وشه ی (کن) به، جا له ئه و کاته دا ده رووی خیر ده بیته وه و له ته نگانه رزگار ته ده ییت، له به ره وه متمانه ت هه ییت و خاترجه مه به.

که سی گه شبین هه میشه به چاوی رازی بوون سه یرده کان، نه ک چاوی

بىئومىدىيى و بە رابردوو قايىلدهيىت، بە باش و خراپىيەو. بەردەوامىش
مىتمانى بە داهاتوو ھەيە، پاشان ئەو دەكات كە لە توانايدايە و
مىتمانى بە خودا و قەدەرەكەي ھەيە. ھەموو ئازارەكان ديارى
خوداي زاناي پەنھانە، يان ئەويە دەيىتە كە فارەتى گوناھەكان، يان
دەيىتە خۆشەختىيەكى دواخراو بۆ مالى نەمري و ئاسودەيى،
لەبەرئەو ھەمىشە بلى: (لَكَ الْحَمْدُ وَالشُّكْرُ يَا اللَّهُ)، واتە:
سوپاس و ستايىش بۆ تۆ ئەي پەرورەنم.

(إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ)، من بۆنى (يوسف)، دەكەم! ھەمىشە
ھەست بە دەرگا بونەو بەكە و ئومىدت بە چاكە ھەيىت و چاوەرپى
بەختيارى بەكە، چونكە كاروانەكە كەوتوو تەپرى و بە ئەم زووانە
كراسى مزگىنيدراو بەسەر پرووخسارتدا دەدرىت، بە ويستى
پەرورەننى بە توانا.

ئەگەر دەتەويىت تامى ژيان بەكەيت و بە بەختەوهرى بژيت، ئەوا
دەيىت ئۆكسجىنى ئومىد ھەلبىژيت و دوانۆكسىدى كاربۆنى
رەشبينى دەربەيت و گەشبين بيت بە قەدەرى خودا و مىتمانەت
بە خۆ ھەيىت.

تەنانەت گەر ھەموو دەرگاكان بە پرووتدا داخران، گەشبين بە
بە ئەو بەكە جىرەي ئەو دەرگاگەي بە پرووتدا دارخرا، جىرەي
دەرگاگەي ترە كە بە پرووتدا دەكرىتەو، لەبەرئەو ھەتا گومانەت
بە خودا باش يىت، ھەر باش دەيىت. كاتىك دووكەلى ئازار و بەلا
يىتاقەت دەكات، پەنجەرەي ئومىد بەكەرەو، ھەتا ھەوايەكە پاك يىت
و نويىيىتەو. مەزنىرەي ئۆكسجىنىش بۆ تۆ، دوعايە.

ئازار لە ئەوانەيە شتىكت لىبستىيىتەو، كە دواي ئەو ھەموو ئەو

خودامان له گه له

ههستانهت برۆن كه چهشتووتن و مه حال دهبيت، به لام دلنيابه له
نه وهی جیگره وهیه کی جوانت پیده به خشیته وه، جا له نه و کاته دا نازار
بارگهی تیکده نیته وه و جیهیشتنی راده گه یینیت. نه گهر په روه ردگار
له دنیادا له شتیک بیبهشت بکات، نه و نه و بیبهشکردنه
خۆشه ویستی خدایه، له بهرته وه پیغمبر ﷺ، ده فهرمویت:
(په روه ردگار له خۆشه ویستیان بهنده ی خوی ده پارێزیت، هه روهك
نیوه له خۆشه ویستیان نه خوشی خۆتان له خورادن و خواردنه وه
ده پارێزن).

(كَذَلِكَ كَذَّبَ الْيُوسُفُ)، به نه م شیویه پلانمان بو (یوسف)،
دارشت. خۆت به فرت و فیلی ساخته چییه کان سه رقالا مه كه،
نه گهر خودا تو ی خوشبویت، نه و پیلان له در ی دوژمنه كانت
ده گیریت.

ئیهراهم ﷺ، هاوسهر و كوره كه ی له: (وَإِذْ غَيْرَ ذِي زَرْعٍ)، دۆلیکی
كاکیبه كاکی جیهیشت، به لام له گه لا نه وه دا له په روه ردگاری
پارایده: (وَأَرْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ)، واته: په روه ریڼ، رزق و رۆزیان
بده. كه واته هه رچه نده دۆخه كهت ناله باریییت، نه و په روه ردگار
دره گایه كت هه ر لیده کاته وه، له بهرته وه متمانهت به په روه ریڼت هه بییت
و له بیثومیده کان مه به.

ئازار و زامه كانمان پيويستيان به چەندىن شەپۆلى زۆره، هەتا دابمرکینهوه و سارپژ ببن، دانه به دانهى دلۆپهکانى بئومىدى تەربکەن، هەتا به يەكجاريى ئازاره كانمان نەمىنن و متمانه به خودا و گومانباشى به پەروەرىنە دلۆقانه هاريکاره کهمان تىدا بچىنيت.. ئەو زاتەى هەموو پرووداو و حالەکان له چاوتروکانىک هەلده گيرپتەوه. (وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ)، ئاخۆ کەس هەيه له ميهربانىي پەروەرىنى بئومىد بىت، جگه له گومرا و شەرليشيووان؟! هەلەيه ئەو کەسەى وەها دەزانيت گوزەرانه سەختهکانى ناگورپن، ئەو زاتەى به دارىک به حرى بۆ مووسا شەقکرد و ئاگرى بۆ ئىبراهيم سارد و فىنک کردهوه و له چاوتروکانىکدا ئەيووبى شيفادا، ناتوانيت حالت بگورپت. بەرپوهلا ئەو زاتە به سەر هەموو شتىکدا زال و دەسەلاتداره. تەنها گومانى باش به پەروەرندهى نەرمونيان بيه.

(وَنَجِّنَا مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُبْرِئُ الْمُؤْمِنِينَ)، پاشان له خەم و خەفەتمان رزگارکرد، ئيمه هەر به ئەم شيوهيه ئيمانداران رزگاردەکهين و نەجاتياندهدين. پەروەردگارى بەرز و بلند، پيماندهليت کهوا رزگار بوون له نارههتیی و تەنگ و چەلەمه و خەم و پەژاره، وەك سکی نەههنگ وایه، تايبەت نەکراوه له یونس عليه السلام، بەلکوو پەروەردگار دواى باسى نەجاتدانى یونس دەفەرمویت: (وَكَذَلِكَ نُبْرِئُ الْمُؤْمِنِينَ). واتە: ئيمه هەر به ئەم شيوهيه ئيمانداران رزگاردەکهين. لەبەرئەوه ئاسووده بيه و کارهکانت به خودا بسپیره.

(وَلْيُثَوِّا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا)، سيښه د سال له نه شكه وته كهيان مانه وه، نو سالي تر شيان له سه ر زېده كړد. خوداي په روه ردگار زياتر له سيښه د سال نه و لاوانه ي به خه وتووي له ناو نه شكه و تدا پاراست، له بهر نه وه هه رگيز مه ترسه و خه م بار مېبه و خه فته مه خو، چونكه به د لنياييه وه په روه ردگاري زانا و دانا ده تپاريزيت و خه مه قورسه كانه له سه ر لاده چيت.

(وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى)، هه ر نه و زاته يه مروقي هيناوته پي كه نين و هه ر نه و يشه گرياندوويه تي. نه و زاته ي رڼدكي خه م و نازاري به سه ر گوناكانت هينايه خواره وه، له توانيدا هيه نه و فرميسكانه بكاته فرميسكي خوشي و شادوماني، له بهر نه وه بيتومي د مېبه و خه م باريش مېبه، هه ميشه ش گه شين بېه، چونكه په روه رنده ت ميه ربه بان و دلو قان و سه خاوه تمه نده.

(وَتَنظُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا)، گوماني جوړاوجوړ و هه مېه رېنگ به په روه ردگار تان ده بن. له كاتي به لا دا گومانه كانه جيگه ي تپراماني خوداته، له بهر نه وه ته نها گوماني چاك به په روه ردگار ت به ره، دلت پالفته بكه و هه رچي دلي گوشاد كريدت زوو پي ئوميده وار بېه، چونكه خودا به سته.

(فَاضْرِبْ لَهُم مَّطَرًا مِّنَ السَّمَاءِ)، رېگايه كي وشكايان له نيو دهريادا بو فراهه مېكه.

پروانه وشكايي. موسا ﷺ و قه ومه كهي، ده يانتواني به ناو رېگايه كي قوراوييدا پېه رنه وه، به لام خوداي ميه ربه بان قايل

نېبوو پوښاکه کان تهر و قورايی بن، چونکه کاتيک په روهر د گار دېبه خشيت، زور به سه خاوه تمه ندي دېبه خشيت. کاتيک هه سته که یت که هيچ هیوات به دهوروبه که ت نه ماوه و هيچ شتيک هی ته وه نييه خوتی پيه لېواسيت و هه وری بيئوميدي و رده ورده دهستی به داگرتنی ئاسمانه که ت ده کرد، له گه ل بوونی خودات وه بيريته وه و له يادت ييت که ته زاته دېنييت و دېستيت.

(لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا)، خه مبار مېبه، خودامان له گه له.

هر چنده بارودوخت ناله بار ييت، هر ته گه ری ته ريښی و باش بو خوت دابني، چونکه ته گه ره کانت روليان له دروستکردنی ژيانت هيه، چونکه ره شيني، بيئوميدي و داروخانت بو دهنييت و ييت له جيگه ی خوی ره قده کات و راگريده کات و ريگه ی پينات به ره و خوشبه ختي بروت. به لام گه شيني ئوميديت پيده به خشيت و هانته دا به ره و کارکردن و عه زيمه ت به هيژده کات و هر به ته ویش دهرونت ئاسووده دېيت و ئوقره ده گريت. (گه شين بن به چاکي، دېبينه وه).

هر چنده واقع (که توار) که ت، پويستی هوکاري ره شيني بو، ته و له کوتايی نه فقه که دېيت به دواي ترووسکاييه ک بگه ريښ و متمانه مان به خدا هېيت، پاشان هر چيه ک روبردات، ئوميديک دېنييت، له بهرته وه هر گيز هيلاک مېبه و کولمه ده و هميشه گه شينېه و گومانی باش به خدا بېه. هميشه به گفتي ته ريښی خوت تاوبده و به خودای ميه ره بانی نيمه تبه خش گه شينېه، ته نانه ت نه گه ر تالايی و ژه قنه مووتيش بچيژيت. تو چاوه ريښی چ سود و قازانچيکيت له بيئوميدي و ره شيني؟

له کاتيکدا هه رچی کاروبارته له بهر دهستی نه و زاته یه که له نه و کاته وه له نه ستوی گرتوویت که دلۆپه خوینیکی ناو په حمی دایک بوویت، نه گهر تو نه بیته هاندەر و بنیاتنهری خو، نه و هه تاهه تایه له دهست بازار دهالینیت و ده بیته کویله ی خه مه کانت. هه رچه ندیک خه م و خه فته باریان گران کردبوویت، نه و دلته ئاسووده بکه، نه و ههش بزانه هه میشه به ئارامگرتن چاره ده بیته، چونکه نه گهر به لا نه بوایه، نه و یوسف له کوشی باوکی داده نیشت، به لام پاش به لا و ناخوشییه که ی بوو بهه عه زیزی میسر، ئیستاش هه ر دلته تنگه ؟!

له بهر نه وه هه رده م یه قینت به نه وه هه بیته که شتگه لیکی جوان چاوه رواتن، پاش ئارامگرتن له سه ر نا په حه تی چاوه ریتن، هه تا سه رسامت بکه ن و تالایی بازار و له ده ست چوونت له بیر به نه وه. رۆژیک دیت په روه ردگار ساپیژ که ری برینه کانت بو ده نیرت، نه و زام و برینه ی دهسته وه ستان بووی له ساپیژ کردنیان و ئازاره کانت ناهیلیت و شته له ده ست چووه کانت بو ده گه ری نیته وه، نه وه شته پیده به خشیته که ئاواته خوازی به بی نه وه ی داوای بکه یت. چونکه نه و زاته ی که یوسفی له تاریکایی بیر که ده ره ینا، پیده سه لات نییه بو ئه نجامدانی نه وه ی له ناو دلته، یان به دیه ی نانی نه و ئاواته ی هه ته، له بهر نه وه متمانه ته به خودا له پشت هه موو ئاواته کانه.

په روه ردگار له قوولایی و تاریکایی خه مبارییدا تووی رزگار بوون ده چی نیته، نه گهر چی دواش بکه ویته، ته نه اته نه گهر ئازاره کانیش زیاده بوون. له کو تاییدا هه وری ئومید بارانیکی به خوړ و په حمه ته ده بار نیته، له بهر نه وه هه ر گیزا وه گیز له روحی خودا بیئومید مه به و به دلته رابگه یه نه که و خودا به سه ر هه موو شتی کدا زاله.

پنځه مبهري خدا ﷻ، گومانباشي و گه شبنيني پيڅوش
 بوو، چونکه ره شبنيني گومانخراپييه به رانبر به په روږدگار،
 گه شبنينيش گومانباشييه به رانبري. ټيما نديش فرماني پيکراوه
 له هه موو دوځ و گوزهرانيکدا گوماني به رانبر په روږدگاري باش
 بيت، نه وهيش که په روږدگار له قهدهري عهده که ي دهنوسيت هر
 نه وه چاکه، له بهر نه وه بيهوا مبه و هه ميشه دهمبه گلگي مبه له
 نه وه ي تووشت ديت.

هميشه له گه لا روژه اتن خنده بکه و فرميسکه کاني خه مباريش
 به دهسته سري گه شبنيني بسره روه و به سه لسه بيلي ره زامه ندي و
 ناسووده يي تاويانده، چونکه نه و زاته ي نيعمه تي ټيما ندي پيځه خشيت
 شتانيکي وات پيځه به خشيت، که هر به خه ياليشته نه ده هات.

ټيمه بو هه نديک به ديهينه هينراوين هه تا له ناو قوري ره شبنينيدا
 بژين، به لکوو بو نه وه به ديهينه هينراوين هه تا خدا بپه رستين و له
 ليوارکي ژيان بووه ستين و به ناسووده ييه وه، به خنده ي سه رليوانه وه،
 به گه شبنينيه وه، به متمانه به خوابونه وه به ريښکين، نه گه رچي
 وه ستانه که شمان زوريشي خايه ند، نه وه ټوميد دريژتره.

چه ندين شهوي شه وه زهنگي نوقمي بيټوميد يي و ناله باري هه بووه،
 شيريني ټوميد روښنيکرووه ته وه و جواني گه شبنيني ناسمانه که ي
 رووناکرووه ته وه و سپيده که ي له نه و په ري قه شهنگييدا ده رکه و تووه،
 جا خنده يه که بهينه سه رليوانت و کاره کانت به په روږدگاري کارزان
 بسپيره.

(لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا)، خو نازانيت، رهنګه

په روهردگار پاش هه نديك كاريك پېشبهينيټ.

له نه وانه په پاش به لايه كي دوورودريژ تووشي پووكانه وه بيت و
چراي ئوميټ دابمركيټه وه و پوښنايي ه كهي بروت و وها بزانيت
كه دووباره سهرپي ناكه ويته وه، پاشان په روهردگار هاريكاريټ دهكات
و نه وهت پيډه به خشيټ كه دهته ويټ، جا وها راده وه ستيته وه وهك
بليي پيستر هه رگيز نه كه وتيټ و نه و ناوه پروناكده كه يته وه وهك
بليټ بيټوميټي هه رگيز داينه مركاندبييه وه. ته نها گوماني باش
به په روهردگار به خشهرت به، جا مژده ي خوشت بو دين و چيژ
و تامي ناوازهش له گه لا خويان دهينيټ.

(قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا) بلي: به لكوو نزيك يټ!

دلنيابه له نه وه ي چاكي له ريگه يه هه رچهنده چاوه پرواني
دريژه بكيشيټ، چونكه تو له نه وه دهپاريټه وه كه باراني به خور
و به ليژمه و په حمهت دهبارينيټ، كارهكانت رادهستي خودا بكه و
به هه مه حال زه رده خه نه بكه و گومانت باش يټ، چونكه به پي
گومانهكانت پيډه به خشريټ و له په شينيټي دووربكه ره وه و هيچ
درفه تيكي بو مه هيله ره وه.

نه وهش بزانه كه هه تا پروبه ري گه شينيټ له ديد ي توډا بو
ژيان زيادبيټ، نه و به هه شتيكي وها دهينيټ ته نها نه وانه چاويان
پيډه كه ويټ كه گوماني باش به په روهردگار ده بن و ليډه پارينه وه،
به لام له به رانه ردا گه ردووندا به گه وره يي خوي ته سكه ده يټه وه
له بهر چاوي نه وه ي گوماني خراب به په روهردگار ده بات. به نه و
زاته ي كه هه رگيز كه سيك له يادناكات ليپا پارايټه وه، هه ر كه سيكيش

به راستی پستی به په روږدگار قایمکړدیت و ته وه کولی له سهر به سټیت، نهوا رزقی ده دات و بیگازندهی ده کات. پیمان له گه له خوت ببهسته که به خوراگری ده مینته وه، هرچنده بارودوخه که ت ناله باریت، په یمانیش بده که سهره پای هموو خه مه کانت خه نده بکهیت و بهرگی ره شینیی له بهر خوت دابکه نیت و پوښاکي نومید بیوښیت پیمان به خوت بده که دووباره بگه شیتته وه، چونکه حالت هرچند خراب بیت، ناگات به حالی ره قی و بته ویی ناسن.

(۰) وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ مِنَّا فَضْلًا يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ ۚ وَاللَّيْلُ لَهُ الْحَدِيدَ، نیمه ریژکی تایه تیمان له داود ﷺ، نا. فرمانان به بالنده و شاخ و کیوه کان کرد، که ته سباحت و زیکری له گه له دهر بکه نه وه، ناسنیشان بو نهرمکرد!

به نومید و نارامگری خوت داپوښه، ته نانه ت گهر خراپیش زور بوو، کاغزی ره شینیش بسووتینه و کورپه ی نومید مه کوږه، له تنگانده دا دهرچیه ک بدو زهره وه، چونکه هموو ریگایه کی داخراو دهرچیه کی هیه.

نومید، له دژهنده یی ده چیت، به کتريا و قایرؤسه کانی ره شینیی ده کوږیت، کاتیکیش بو ماوهیه که نهو دژهنده یی له مروفت نادریت، نهوا به کتريا و قایرؤسه کانی ره شینیی بلاوده بنه وه و به سهر مروقتا زالدېن، هه تا دهیکه وینیتته سهر جیگای بیئومیدی. له نهوانه یه هه ست به خه مباری بکهیت سه باره ت به شتیک، له نهوانه شه به کوول بگریت پاشان بخه ویت، به لام په روږدگار ناخه ویت و کاره کانت راده په رینیت. نهو زاته پاک و بیگه رده له جیهانی په نهاندا چهند

کارځکی وها ته نجامده دات، ته گهر زانیبات شهوا له خویشیان و پهرویشیان دهستت به گریان دهکرد.

(الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ)، شەیتان به لینی هه ژاری و گه دادیستان پیده دا.

شەیتان له هه ژاری و نه بوونی مال و پاره، هه ژاری خویشی و شادومانی و سه لامه تی ده مانترسی نی، له بهرته وه باوه ری پیمه کهن، چونکه دروژنه. ژیانکی دهوله مهنده مان دهیت به فزلی پهروه ری، دەرگا که ره وه و پراوپر و لیوانلیوه له خیر و کارناسانی و خویشی، له بهرته وه متمانه ت به خودا هه ییت و گومانی باشی پیبه، چونکه ئاسوده دهیت.

کاتیک گه شین دهیت، خویشی له بهر ده مت دهینییه وه. وریابه! له تهوانیه هر به قسه کانت به لا به سهر خوتدا ببار نی، چونکه به لا به لوژیکه وه به ستراره و به شه سپرداوه، چونکه پیغه مبه ر، گوئی لیوو که سی که دهیگوت: (خودایه داوای سه برت لیده که م). شه ویش پیغه رموو: (تو داوای به لام لی کردوو، له بهرته وه له خودا بپاړیره وه سه لامه تییت پیبه خشییت.

خه مبه، شه ئازارانه ی که س ئاوری لیته دانه وه، له ژیر چاودی ری شه خودایه ن، که هر گیز هاوکوفی کی نه بووه و پهیدا ناییت.

(وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا)، (شهومان بۆ کردوون به دایۆشه‌ر).

لە شەودا هیچ شتێک ھۆکاری دڵپراوکی و نا ئۆقرەیی نییە،
شەوگار تەنھا پۆشاکیەکە لە خۆت دەگرێت و گەرمیی و ئاسوودەیی
پێدەبەخشییت. پێخە فی ئومید لە خۆت بئالینە و شەویکی شادومانانە
بەسەربە، جا کە ھەڵدەستیتەو شتی جوان چاوەرێتدەکەن.

(زَهْرَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا)، (زيننەت و شوخي ژيانى دونيا).

ژیانت وهك گولټكى جوان وايه، كه ئوميد و گهشبینی و
گومانباشی به پهروردگار ئاويدهن، رهشبینی و بیئومیدی و
گومانخرایی به پهروردگار بیپوکیڼهوه و سیسی بکهن، لهبهرئوهوه
واز له ئوميد و گهشبینی مههینه ههتا سیس نهیت و نه مړیت.
رهشبینی و دارووخان و بیئومیدی، هیچ شتیک له زیانت ناگورن،
بهردهوام له بازه ی خه م و نارچهتی دهخولیتهوه، لهبهرئوه پيوسته
به گومانباشی به پهروردگار خوت بگوریت و گهشبین بیت
به باشی و دروشمی زیانت بووژاندنهوهی ئوميد و
متمانه به خودا بیت.

دلت زور ئۆقرده گرىت و دهروونت هيوردەييت، خەيالت ئاسووده
 دەييت، جا له ئەو کاتەدا دليادهييتەوه که بهخشی پەروردگاری
 میهرەبان بهخشینه و پریگری و سەندنەوهشی هەر بهخشینه، چونکه
 هەر پەروردگار دەزانیت چی بوۆ توۆ باشه، لهبەرئەوه له قەدەرتی
 دەنووست، جا متمانهت به پەرورندهت هەييت.

ئەگەر لە قورئان قوولبىيىنەو، دەبينىن بانگماندەكات بۆ گەشبينىي
و ئومىد لە گيانمان دەبەخشىت، چونكە پۇحى قورئان، پۇحىكە
يىتومىدىي و رەشبينىي نانسىت.

(لَا تَقْنَطُوا): بیهیوا مەبن. (لَا تَحْزَنُوا): خەمبار مەبن. (وَلَا تَهْنُوا): کۆلمە دەن. (وَلَا تَيَّأَسُوا): بیئومیڤ مەبن. (قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا): بەلکوو نزیک یت!

تەپوتۆزی ڕەشبینی لەسەر دلت دابته کینه و بە ئاوی ئومیڤ و گەشبینی و متمانه بەخودا بیشۆرە، هەتا شەنبای شادومانییت بەرکەویت و خوشیی یتە ناو ژیاڤت، چونکە دلیابە پەورەردگار پشت بەرنادات و بە باشترین شیۆ قەرەبووتدەکاتەو، چونکە ئەو زاتە میهرەبانە و لە دایکت بۆ تۆ بە بەزەییترە. (پەورین، ناوچاوانم لەبەردەستی تۆیە، هەر لە کۆنەو تۆ فەرمانپەرەوام بوویت، بریار و فەرمانەکانیشت زۆر دادوهرانیە).

خۆت ڕادەستی پەورەردگار بکە و ئاسوودەبە و قایلە بە ئەوێ دیت، چونکە هەموو کارەکانت لە ئاسمان ڕیکخراون. وەها مەزانی کە تۆ ئەوێ بتهویت هەڵدەبژێرت و بریاری لەسەر دەدەیت، فەرمانی (بە)یەک لە پەورەردگار تەو دیت و کارەکان جیەجیەبن. جا لە ئەو کاتەدا بۆتەردەکەویت کەوا هیچت بەدەستەو نییە، لەبەرئەو بە بەردەوامیی کارەکانت بە خوا بسپێرە، چونکە هەر ئەو زاتە سەپەرشتییت دەکات و بە فەزل و گەورەیی خۆی لە خۆت دەگریت، لەبەرئەو چاکیی لە ئەو دایە کە پەورەردگار بۆتە هەڵدەبژێرت. هەموو شتێک هەتا کاتیکی دیاریکراو یاوهرییت دەکات، تەنانەت سیبەرەکەشت پێش خۆرئاوایون جێتەهێلێت. جا هەموو ئەو شتە هانتەدەن هەتا بە تەنیا بەریدا برۆیت، بەلام تەنها خودات لە گەڵ دەمیڤتەو و ئاگای لیتەیی و دەپاریژیت. گەورەترین برین و ناپەختترین ئازار و ناخوشیی، دلیایی و یەقین بە ئەو قسەیی پەورەردگاری خاوەن میهرەبانی دایاندەمرکێتەو.

(اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ)، خودا له گه له بنده کانی نهرمونیانه.

جا هەر کاتی که خه مت مه زن بوو، کاره کانت ئالۆزبوون و ژیان تهنگیپه له چنیت، وهها بکه ئه م ئایه ته له دلتدا دووباره بیته وه و دهنگبداته وه.

(أَخْطْتُ بِمَا لَمْ تُحِظْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَّابِنَا يَقِينٍ)، شتیکی وهام زانیوه که تو ئاگاداری نیت و له (سه به ئه) وه، هه والیکی بیگومانم بو هیناویت.

په روه ردگار باسی قهومی (سه به ئه) ی له پیغه مبه ر سوله یمان شارده وه و خو ی و سه ربازه جنۆکه کانی هیچیان له باره وه نه زانی، به لام ئه وه وه والهی به (هوده و د) ی کدا، که له ناو باخچه که دا ده هات و ده چوو، له به ره ئه وه با گومانته به خودا زۆر گه وره تر بیته له توانا و دۆخه کانت و هه می شه متمانه ت پی هه بیته، چونکه ئه وه زاته به خشنده یه و میهره بانه.

(فَالْتَقَمَهُ الْخُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ)، جا له ئه وه کاته دا که شایه نی سه رزه نشته کرد بوو، نه هه نگه که قووتی دا.

تو نازانیت، ره نگه خه م و ئازار قووتت بدهن، هه تا بته ی نه وه که ناری شادومانی و خو ی و خوداش داری پرزگار بوون له خه مت له سه ر سه رت بروی نه ت، له به ره ئه وه زۆر یادی خودا بکه و ته سبیحاتی بکه، چونکه خودا به خشنده یه.

هه ر که چرای ئاواتی که دابمرکیته وه و ون بیته، خودا ئاواتی که جوانترت بو به دیده هی نه تته وه. به هه مان شی وه ش هه ر که رازه کانی ئومیدی ناو دلت له ناو چوو، ئه وا به گه شبینی و گومان باشی

به په روږدگار نوښتېكېره وه، ئينجا بهرهمي ئه مه له خودای
به خشهری میهره بان ده بینت.
ئه گهر ده ته ویت له ژيانندا خو به خشت بیت، ئه وا قه ناعه تت هه بیت
به ئه وهی په روږدگار پیتده به خشت و رازیه به ئه وهی په روږدگار
کردوویه تییه به هه شت و هه میسه سهیری ئه وان به که له خوار
توون له مال و ساماندا و له ئه وانیه دۆخیان له تو ناهه موتر
و نارچه تتره. به ئه م شیویه به خوشبه ختی و ئاسوودهیی ده ژیت.

(كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا)، هه
كاتیک زه که ریا له میحرابه که لی و هژوورده که وت، ده بیینی رزق و
نازووقه ی لایه.

بو هه مو ئه وانیه به دواي رزقدا ده گه ریت، به لام هوکاره کانی
بو نارچه خسین، هه رگیز نزا و پارانه وه له قاپی خودا و له میحرابدا
پشتگوئ مه خه، چونکه ئه مه یان خیراترین ریگایه بو به ده سته یانی
ئاوات، هه رچه ندهش زوری پیچوویت.

(اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا)، ئه و خودایه ی به بی
ئه ستوونده ک و راگر ئه و ئاسمانه ی بهرچاوتانی راگرتووه.
گهر دونیات لیها ته وهیه ک، ئه وا وه دربه که وه و سه یربه که چونچونی
ئه و ئاسمانه وه راگیراوه، لی را بمینه و بزانه چون به بی هیچ
راگریک وه ها وه ستاوه. جا ئایه نه ترانیوه، که وا ئه و زاته له توانایدايه
به لات له سه ر لابات، هه رچه ندیش مه زن بیت؟!

(وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا، له باره‌ی شاخ و کپوه‌کان پرس‌یارت لیده‌کهن، توش له وه‌لایاندا بلئ: (په‌روهر د گار هه‌لیانده‌ته‌کینیت و ورد و خاشیان ده‌کات).

ئو زاته‌ی ئو شاخه‌ جیگیر و په‌گدا کوتاوانه هه‌لده‌ته‌کینیت، نایه‌ توانای ئوه‌ی نییه‌ به‌لاتان له‌سهر لابتات و ناخوشییه‌ کانتان له‌سهر هه‌لبگریټ؟ به‌لئ، سویند به‌ ئو زاته‌ ده‌توانیت، چونکه‌ ئو کوسپانه‌ی له‌ ژیانته‌ دیته‌ریټ، به‌ هیچ جوریک له‌ شاخ و کپوه‌کان قایمتر نین، به‌لکوو لای په‌روهر د گار زور سانان، تنه‌ها له‌ په‌روهر د گار داوابکه‌ له‌سهرت سووکبات.

(وَلَيَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ)، جا ئیمه‌ به‌ به‌لا و ناخوشی تاقیتانده‌که‌ینه‌وه، هه‌تا خور اگریستان تاقیکه‌ینه‌وه و بزاین کامه‌تان تی‌کو‌شهرن.

به‌لا و نار‌ه‌ه‌تی، دروازه‌ی سه‌رخستن و رابه‌رایه‌تییه‌، هه‌روه‌ها ری‌گای چاکه‌ و به‌رزی و به‌خشینه‌ و ناویکی خاوینه‌ دل‌ه‌کان ده‌شواته‌وه و په‌روهر د گار به‌ هوپه‌وه په‌له‌ی تاوانه‌کان ده‌سپریته‌وه.

(وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ)، په‌نگه‌ هه‌زتان له‌ شتیک بیټ، به‌لام ئو شته‌ زهره‌ و خراپه‌ی ئوه‌ی تیداویت، هه‌ر خوداش ده‌زانیټ و ئوه‌ نازان.

کاره‌کانت به‌ خودا بسپړه‌ و خنده‌ بکه‌، له‌ پوژده‌که‌ته‌دا نارامبه‌، جا نه‌ گه‌ر شتیټک بو‌ هات ئوا به‌ دل‌ناییه‌وه بو‌ تو‌ بووه‌، نه‌ گه‌ر هیچیشت بو‌ نه‌هات، ئوا دل‌نیا و خاترجه‌مبه‌ که‌وا به‌ که‌لکت نه‌هاتوه، هه‌میشه‌ش متمانه‌ت به‌ په‌روهر د گارت هه‌یټ.

خوشبهختی خه لك له خوشبهختی تو وهرناگیریت و له هی تو که مناکاته وه، دهوله مهنديشيان له نهو رزقه که مناکاته وه، که خودا بوی نووسیون، له بهرته وه با هه میسه دلت پاکیی و بیگهر د ییت و ئواتی باشیی بو غهیری خوت بخوازه، به نهو شیویه به دلنیا ییه وه خوشبهختیت له پهروهر د گاره وه بو دیت. له ناخی هه موو مروڤیک نه مامیک هه یه، نه گهر به ئومید و گومان باشیی به پهروهر د گار ئاویدا، نهوا ره گی به ئاویدا بلاوده یته وه و باخچه یه کی شوخی پراوپر له بهختیاری و شادومانی بو دروسته کات، به لام نه گهر به یئومیدی و ره شبینی ئاویدات، نهوا ره گیک پیس و قیزه ونی به ناودا بلاوده کاته وه و ژيانی لیتیکه دات.

کاتیک رازه کانت دهسته کهن به داروو خاندنت، خنده یه که بهینه سهر لیوه کانت، نهوه به بیر خوت بیهینه ره وه کهوا هیشتا زیندوویت و شوکرانه ی خودا له سهر نهو نهمه ته بکه.

له نه سهریک وارید بووه کهوا عومهری کورپی خه تتاب ﷺ، دهیگوت: (گوئ به نهوه نادم ئایا کاتیک به یانی ده که مه وه، له سهر شتیکی دلخوازم خه به رمد یته وه، یان شتیکی ناخوش، چونکه من نازانم، خیر له نهوه دایه کهوا پیمخوشه، یان نهوه ی رقلیه تی).

(وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا)، هه رگیز پهروهر د گارت شتی له یادنه کردووه و فدرامووشی نه کردووه.

پهروهر د گار نهو پوندکه له یادناکات کهوا له قاپی نهو پژاوه و نهو نزایانه ی له تاریکایی شه واندا بوی بهر زکراونه ته وه، له بهرته وه هیچ خه مبار مبه و گه شبینه، پاشان پهروهر د گار فزلی خویت به سهر دا دهر یژیت.

(الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءَ)، نهوانه ی گومانی خراب به
پهروهرد گاریان ده بن.

له ئیمامی شافعیان پرسی (په حمتی خوی لی یټ):
(گومان خراپی به پهروهرد گار چونه؟)

فهرمووی: وه سواسی و ترسی بهردهوام له به لا و موسیبه و
چاوه ریگردنی نه مانى نيعمهت، هه موویان گومان خراپین به
پهروهرد گار.

گومان خراپی دهردیكى كوشندهیه، هه موو شته جوانه كانى
ناخت ده كوژیت. یټومید مبه، چونكه نه وهی نه مرؤ چورتم و
ناره حه تییه كت بو ده ینیت، له نهوانه یه به یانى بیټه هوکاري
به هیز بوونت.

نه مانى شته جوانه كان، چرپه یه كه تیتده گه یه نیت كهوا هه میشه
پهروهرد گار شته جوانه كانت بو هه لده بریټ و پاداشتیت ده داته وه
له سهر نه مانیان، ته نها متمانهت به خدا هه یټ و فیړه ئارامگرتن
ببه و هه رگیز كو لمه ده و وه ریز مبه.

(إِنَّ اللَّهَ يُمِصُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا)، هه ر خدایه
كه ئاسمان و زهوی را گیر كړدوه و ریگره له نه وهی بترازین و
له نگره ربگرن.

خدای پهروهرد گار وهك په حمتیك به تو نهو ئاسمان و زهوییه
راگرتوه، به لام شتانیکى زور وردتر ده تشله ژینن و ده ترسیټن،
ژیانت به پشتبه ست به خدا به سهر ببه، پهروهرد گاریش له بری
تو به ریو هیانده بات.

عاده تمان وایه دهرك به نرخ و به های شته كانى ژیانمان ناكه ین،

هه تا دەرږون و جېماندهیلن. بۆ نمونه: قه دری نیعمه تی ته ندروستی نازانین، هه تا نه خوښه که وین، نرخی پارهش نازانین، هه تا پښتیمان پیډه بیت. بهای په یوه ندی خزانیش نازانین، هه تا ته نیا ده بین. چیژ له هه موو جوانیه کی ژیا نیت بینه و پارژگاری لیکه و هه میسه له سه ر نیعمه ته کانی سوپاسی خودا بکه، هه تاو زیاترت پیډه به خشیت و له ده ستیان نه ده یت.

خوښی و شادومانی و نیعمه تی ئه مرږو به بیرکړنه وه له داهاتوړکی نادیار تیکمه ده، که زانستی ئه و داهاتووه ته نها لای په رده گارته و هه رگیز خه یالی خو ت به خه موخه فته و دوودلی سهرقال مه که، کاره کانت بۆ په روه رده گار جیبه یله، ئه و هه رگیز بزرت ناکات.

ئه گه ر شتانیکت له ده ستدا که لات خو شه ویست بوون، یان پښتیه کت له ده ستچوو، که پیه وه په یوه ست بوو بووت، ئه و دارت وه بیر بیته وه، له پاییزاندا گه لا کانی ده ورینیت، هه تا له به هاردا گه لای نوئ بینه جیگه ی. ژیا نی ئیمه مانانیش به ئه م شیوه یه، قوناغ و گورانکاری تیدایه، هه ر قوناغیکشی شیرینی و تالی خوی هیه.

ده روون له ناو جه سته دا، وه ک دارخورمایه له باخچه دا، ئه گه ر به ئومید و گه شبینی و ئیمان ئاوبده یت، به ری ئارامی و ئاسوده یت پیډه به خشیت. هیچ شتیک نییه به ناوی (شه مهنده فهره که جیبه یشتیت! هه موو شه مهنده فهریک ریگای گه رانه وه و به رده وامبوونی هیه، گه شبین ببن به چاکه و ده بینن خودای میهره بان پیبه خشیون.

(يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ)، په وروردگار ناموژگاريتان ده کات له
رؤله کانتان.

خودای دلوفان ناموژگاري دايابتي کردووه سبارت به تو - که
دوو به سوزترين و ميهربانترين که سن بو تو - له بهرتهوه بزانه کهوا
په وروردگار له نهوان ميهربانتره له گهل تو، جا دواي نهو قسه يه
چون دترسييت و ده شله ژيت؟

(وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ)، هه رچی دیواره کهش
بوو، نهوا هي دوو کورې هه تيوی شاره که بوون.
رهنگه نهو دوو کوره هه تيوه ياريان بکردبايه، يان خهوتبان و
ناگيان له (خدر)، نه بووييت کهوا دیوارکیان بو راسته کاتهوه
له ترسي نهوهی زهره ريان پيښگات. تهوه کول به خودای ميهربان
بیهسته، چونکه تو هه ر ناگات ليښيه و سهربازه کانی وهه کارت
بو ده کهن.

(يوسف)، دهيان سال بزربوو، (يه عقوب) يش کويړبوو، به لام که
گوتی: (وَأَفْوَضْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ)، واته: حالم به په وروردگار ده سپيږم.
مرازی حاصل بوو. (يوسف)، بينيني بو گه پرانده وه، له بهرتهوه
توش حال و کاره کانت به په وروردگار بسپره، هه تا پيښه خشييت و
رازيټبکات.

په وروردگار شتانيکی جوانتر و کاملترمان پيښه خشييت و پاش نازاری
فرميسک و گريانه کان دلکه کانمان هيورده کاتهوه و چاکه يه کيش ده ينيته
ريگه مان که ناخوشييه رابردووه کانمان له يادده باتهوه، له بهرتهوه با
به ناراميی و ناسووده يی بژين و نوميدمان به په وروردگار بميښت.

رهنګه ئه و ئازاره ی تووشی دلت بوویت، دهرچهیهك بیت بو
هاتنه ناوی رۆشنایی و چاکی له لایه ن پهره ردگار هوه.
ئه ی ئافهرین، بو ئه و كه سه ی سه ره پای هه موو دۆخه كان هه ر
هیواداره و به خوی به سه ر كو سپی ترس ده كه ویت و ریڅگا دروست
ده گریته به ر و پییدا ده روات، به بیده نگیش چا كه ده كات.
كاتیك دلی ئیبراهیم ﷺ، به ئیسماعیلی كوری وابسته بوو،
كاتیك دلی یه عقوب ﷺ، به یوسفی جگه رگۆشه كه ی به ستر،
خودا لیسه ندنه وه، له به رئه وه له ئه وانه یه پهره ردگار خۆشه ویستانی
خوی به له ده ستدانی شتانیك خۆشه ویست تاقیبه كاته وه، هه تا دله كانیان
بو خۆشه ویستی خوی بیگه ردبكات.

بزانه كه وا پهره ردگار چاوی له دلیكه به خۆشه ویستیکی غهیری
خودا وابسته بوویت، له به رئه وه رهنګه له ئه و خۆشه ویسته ت
دووربخاته وه، هه تا به جوانیی به ره و لای خوی بتكیشیته وه.

(وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ)، با هیچ كه سیكتان ئاور نه داته وه.
ئه گه ر رۆشیتیت و شتیكت جیهیشت، ئه وا به رۆحت و یادگاریه كات
و هه موو شتیكته وه برۆ و ئاوریش به لایدا مه ده ره وه، چونكه
ئاوردانه وه برینه كان ده كولیئیته وه و ئازاره كات نویده كاته وه.
له كاتی به یانی، بیرتیته وه كه وا دیارییه کی نوی به ته مه نت به خشا،
له به رئه وه به جوانیی وه ریبه گره و وهك خوی قبوولیبه كه و ئازاره كانی
دوینی هه لمه ده ره وه و ناخۆشییه كان مه هیته وه یادت، گه شبین به
به رۆژیکی جوان كه وا هیچ له باره ی په نهانییه كانیه وه نازانین،
به لام متمانه مان به ئه و زاته هیه كه به ریوهیده بات، چونكه هه ر
ئه و ده زانیت چاك بیگوزه ریئیت.

خودامان له گه له

دوور له خه لك، دووباره خوت ريكبخه رهوه و نهو پارچانه شت كه به هوې بيتوميدييه وه پهرشوبلاو بوون، خريانبكه رهوه و شوينه كاني خوشبه ختيش له ناخدا بدوزه رهوه و سهربازاني بيتوميدي به چه كي نوميد به خودا له ناوبه، چونكه به قهدير نهوهي گوماني باش دهبهيت و گه شبن دهبيت و له ره شبنيني دوورده كه ويته وه، نهوا باشييت بو ديت.

(قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا)، بلي: بهلكو نزيك ييت!

به نه م نايه ته، كو سپه كاني بيتوميدي بشكينه و ريگه بده پروباري نوميد ريگه ي دلت بگريته بهر و دهماره كانت ثاوبات و ميكرو به كاني ره شبنيني بكوژيت، چونكه نوميد به خوداي ميه ره بان، مه زنترين دهرمانه و دله راوكيش به لايه.

(فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ)، له نهو كاته دا له خودا پارايه وه و گوتي: (من ستمليكر اوم).

نه گهر نازاره كانت به سهرتدا زال بوون و خه مه كان چوكيان پيدا دايت، سكالات ناراسته ي نهو زاته بكه كه دهرگايه كاني ناسماني كرده وه و چاوگه كاني زهوي بو (نوح)، ته قانده وه، كاتيک ليپارايه وه، چونكه ههرگيز كه سيك شكست ناخوات كه سكالاي ناراسته ي نهو زاته ده كات.

(كاتيک شنه ي نوميد هه لده كات، هه موو نازاره كاني دونيا هه لدين و بزرده بن).

(فَأْتَابَكُمْ عَمَّا يَغْمِرُ لَكُمُ لَكَيْلًا تَحْزُنُوا)، خودای په روهردگار خه م له
دوای خه می به سهر دلتانی ده رږاند، هه تا چیدی خه فته نه خون.
نه گهر خه مه کانت یه له دوای یه هاتن، نهوا بزانه که تو
نزیکووینته ته وه له کاتی رویشتنی هه رچی خه م و په ژاره هیه.

(وَأَفْوِضْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ)، بارودوخم به
په روهردگار ده سپرم، به راستی په روهردگار بینهری بنده کانیه تی.
کاتیک هه موو کاره کانت به په روهردگار ده سپریت، نهوا په روهری
میهره بان ئاسوده یی و خاترجه مییت پیده به خشیت و نه وه شت
لیدوورده خاته وه که لی دهرسایت و شتی مه حالت بو ده ینیته دی.
جا هه ر که سیک وا ییت، نهوا هه رگیز دلی ناشکی و هیچ
ناو میدییه که له ناخیدا نارویت. بارودوخه که هه ر چونیکیش ییت.

(أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)، ئایه نه ترانیوه کهوا په روهردگار
به سهر هه موو شتیکدا به توانایه؟

هه ر کاتیک سوپای بیئومییدی ویستی هه لمه تبه ریته سهر دلت،
نهوا نهو ئایه ته به ینه وه یادت، هه میسه باوهری ته واوت به نهو
ئایه ته هدییت، هه رچهنده دوخ و گوزهرانت سهخت بوو، چونکه
په روهردگاری دلوفان، له ئاست هیچ شتیک دهسته وه ستان نییه،
تنها متمانته به خودا هدییت.

(وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ)، رِزق و رِوِزِشْتان لَه ئاسماندایه، ههروهه ها ئه وهش که به لَیْنْتان پیدراوه.

با تیگه یشتنت له رِزق تهنها له پاره دا ته سک نه بیته وه، به لکوو جوانترین رِزقه کان تهنروستی و ئاسوودهیی و رِوِشْنیی میَشک و ئۆقرهیی دهروونه، له بهرئه وه سوپاس و ستاییشی خودا له سهر ئه و رِزقه جوانانه ی بکه.

(لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُم)، وهها مه زانن خراپیه و بوَتان هاتووه، به لکوو چاکیه.

کاتیك په ورهردگار شتانیكت لیوهرده گرتته وه که خوشتدهوین، ئه و دياره حیکمه تیك ههیه له سه ندنه وهیان و ئه و شتهش که به رِووکهش خراپه و بوَت هاتووه و لات وایه خراپه، بیگومان ره حمه تیکی خودایه، له بهرئه وه مه شله ژئ و بیئومید مه به، چونکه له نیوان هه رگیز و له نیوان حیکمهت و ره حمه تی خودا ون نابین.

چیژ له ساده ترین شته کانی رِوژت بیینه و هه میشه له تیشکی خۆر رابمیینه کاتیك له ناو په نجه ره که تدا ده سووتیت، هه تا به رده وام ئه وهت بیته وه یاد که هیوا ههیه و زو ریشته لیوه نزیکه.

خه مبار مه به، چونکه بریاره که دراوه و هه ر ده بیته بیته بوون و په ره کان هه لدرآونه ته وه و کاره کان جیگیرکراون، له بهرئه وه خه مه کانت هه یچ له واقیعه (که توار) ه که ناگۆرِن و هه یچ رِوودانیکیش دواناخه ن. نه هه یچ که مده که ن و نه زیادیش ده که ن. تهنها دوعا قه زای خودا پِیش رِوودانی ده گیریتته وه، یان سووکی ده کات.

(فَسَقَى لَهُمَا)، (فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا)، مالاته که ی بو ئاودان، ئینجا یه کیک له کچه کان هات.

خزمه تکردنی کهسانی تر و لابرندی ناره حه تی ی له سه ریان، هو کاریکه له هو کاره کانی هاتنه دیی باشی.

(قَالَ أَبُوهُمْ إِنَِّّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ)، باوکیشیان گوتی: (من بونی یوسفم بو دیت!)

ئهو که سه ی گومانی باش به خودا ده بات، بونی دهر گابوونه وه ده کات، تهنانه ت نه گهر ههنگاوه کانی به لا درێژه یانکیشا.

(وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَاخَ)، کاتی که (موسا)، هیو ربوویه وه ده ستیدایه له وحه کان، کاتی که موسا ﷺ، تووړه بوو، له وحه کانی له ده ستدان، که له ئهو کاته دا به نرخترین شتی بوو، له بهر ئه وه خه مبار مهبه به له ده ستدانی شته به هاداره کانت، چونکه رپوژیک ههر بو ت ده گه رینه وه و هه می شه متمانه ت هه ییت به ئهو زاته ی خه زینه ی ئاسمان و زهوی له بهر ده سته.

(يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ)، کاتی که له میحرابه که دا نویژی ده کرد، هه والده ر پیگوت که وا خودا مژده ت پیده دات. هه رچهند له میحراب و شوینی سوجه بردن نزیک که وتیته وه، ئه وا مژده ی مروقات لینه ی که ده ییته وه، له بهر ئه وه ههر که ترس و دل هراو کی ت توو شبوو، ریک په نابهره بهر سوجه.

(وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لَيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ)، له تهوسه ری شار کابرایهک به فرکان هات و گوتی: نهی مووسا، خه لک وایت هاریوون و دهیانه ویت بتکوژن، جا به قسهی من بکه و هه لبی، به خودا من له ئاموژگارییکارانتم.

چهند ههنگاوێک -پاش خودا- پیغه مبه ریکی له مردن پزگارکرد، له بهرتهوه رابکه و له خاکی بیئومییدی ده رچو، چونکه له نهوانهیه ژیانیکی ترت بو به رهه مبیّت.

(إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ)، کاتیك به هاوه له کهی ده لیت: (خه مبار مه به!)

چهنده جوانه برینی هاوه له کانت ساریژ بکهیت و له ژیانیشیدا له سه ر به لا و ناره حه تییه کانت ئارام بگریت.

(قَالُوا لَا تَخَفْ)، گوتیان: (مه ترسه!)

بیه به چرایه کی شادومانی بو هه موو ده روبه رت، ناهیلیت بترسن و به قسه شیرینه کانت دلپان گوشاده کهیت.

هه موو دوخیکی ناله بار تیده په ریّت و نازاره کانت لیده په ونه وه. ریگات بو خوشده بیّت و په ری رۆژه سه خته کان هه لده درینه وه. هه موو نه وهی له گه لّت پروویداوه کو تاییدیّت وه نه وهی هه ر نه بوویّت به ئیزنی خودا، نه گه ر شتیکیشت له ده ستدا، نه وا ته نها متمانه و گومانباشیی به په وره ردگار له ده ستمه ده.

پیغه مبه ری خودا ﷻ، هه میشه گه شینی پیخوش بوو، هیوای له دهروونی هاوه له کانی ﷻ، ده چاند. له کار و قسه کاند، ههروه ها

له کاتیک به لا و نارچه تی و ناخوشییه کانی به سهردا دهبارین. ههر ئومیدهوار بوو، سهیری بکه: خه لکی (مه ککه)، ته نگپیته لده چنن و عه زیه تیده دهن. خه لکی (تائیف) یش وه دریده نین، له گه ل ئه وه شدا و له خراپترین حاله ته کاند ته و او متمانه ی به خودا هه بوو.

(وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا حَوَلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ)، ههر کاتیک ناخوشییه ک رووبه پرووی مرووف بیته وه، ئه واه نادهباته بهر خودا و لییده پارێته وه، پاشان کاتیک په روهردگار نیعمه تی خوی به سهردا ده پێژیت، ئه وه ههر له یاده کات که پێشتر دهیگوت.

هه میسه ئه و نیعمه تانه ت له یاد گه ت تو مار بکه، که په روهردگار له رینگه یانه وه ده رگای لیکردیته وه، هه تا هه میسه ستایشی په وره ردگار بکهیت له سهریان. بشزانه که واه نارچه تییه کان له ژیا نندا به رده وام نابن.

(وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ) (١١٤) قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا، بانگمان کرد: ئه ی ئیبراهیم! تو خه ونه که ت به راستگو یانه هی نایه دی.

دریژترین ناخوشییه کان له کو تاییدا تیده په رن و جیتده هیلن، ئه وه ش له لوو تکه ی ناخوشییدا یه، کاتیک راستگو ده بیت له ئارامگرتنه که ت و پشت به خودای دلوفان ده به ستیت.

(سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا)، ييگومان خودا پاش ناخوشي و
تهنگانه، خوشي دهينييت.

گه شينيني به كاري خودا له كاتي تهنگانه دا ئهويه كه هه رچي
به لا و موسي به ته، وهك مژديه كي ده رگابونه وه بينيت. پاش ئه و
ئايه ته زور چاك بزانه، ئه گه به هه موو تين و تا قه تي خوت
ناخوشي بگريت هه تا نه روات، ئه و له ده ست به رده ييت و ده روات،
له به رته وه هه ميشه به ميهره بانيي په روه ردگار گه شينينه.

(ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرُهُ)، پاشان ريگاي ژياني بو خوشكردوون.
ئاساني و خوشي، ئه سلي ريگاكانى ژيانه. هه رچي ناخوشييه،
ئه و شتيكي كاتيه. ريگه ت پي ده گريت، به لام پاشان به ويستي
خودا تي ده په رينييت، ئه ويش به گومان باشي به په روه ردگار و
گه شينيني به رووداني شتگه ليكي جوان و چاك ده ييت، چونكه
متمان به خودا شته مه حاله كانت بو ده يينه واقع (كه توار).

(وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسْرٍ)، له سه ر چهند ته خته و گولمي خيك
هه لمانگرت و پاراستمان.

چهند ته خته داريك له گه ل چهند دانه بزماريك، ده ييت ئه مانه چ
سووديكيان هه ييت له ناو شه پولي وهك چيا له گه ورييدا؟ به لام
ئه و زاته ي پاراستنياني له ئه ستوگرتووه خودايه كي به هي زي به
توانايه، له به رته وه هه ميشه دلت به ئه و زاته په يوه ستبكه، كه له
تهنگه به ريه كاندا رزگارته كات.

(مَ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ)، پاش ههنديك ساليكي باراناويي و پرېره كهت ديت، كه خهلكي تييدا ميوه دهخون و شهريه تي ليدروسته كهن. خو له خهوي پاشايه كه هيچ شتيك نه هاتبوو ده لاله تبكات له سهر ههنديك، به لام سونه تي خودا له گهردووندا نهويه پاش ناخوشيي ئيلا دهيت خوشيي بيت. خوشييش له نهو كاته دا ديت كهوا ناخوشي و نارېهه تي ده گاته لووتكه. وشكه سالييه كانيش سالاني باراناويان له دوا ديت، له بهر نهوه گه شينبه و متمانه ي ته واوت به خودا ميه ربان و به توانا كهت ههيت. خودا گول له سهر رېنگا كهت ده چيني، تهنانه نه گهر رېنگا كهت زور وشكيش بوو. ئيكسيري ئوميديش بهردهوام ده رمانيكه ئازار و بيئوميديي و نارېهه تييه كاني ژيان له سهر مروفت سووكده كات.

(سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا)، بيگومان خودا پاش ناخوشي و تهنگانه، خوشي دهيني.

كاتيك پيغه مبهر ئيبراهيم ﷺ، خاتوو هاجه رهي له دوليكي وشك و برينگ به جيئيش، هاجه ره چوو له نيوان كيوي (سه فا) و (مهروا) دههات و دهچوو، به خوداي ئاسمانان گه شين بوو. لووتكه ي ئوميد كه شي تهنه قومه ئاويك بوو، به لام چاوگيكي بو تهقييه وه كه ههتا ئيستاش وشك نه بووه. ئاوه كه شي تام و بهر كهت و شيفاي بو مروفتان هيه. فهرجي خودا ئاويه كاتيكي ده رگا له مروفت ده كاته وه، زور له نهوهت زياتر پيد به خشيت كه چاوت ليبووه. ههردهم تووي خهونه كانه به دوعا ئاوبده و به خودا زانا كهت گه شينبه. دلنياه رورتيك ديت نهو تووانه گول ده رده كهن،

خودامان له گه له

هرگيز بئوميد مهبه مادهم خودايه كي مهربان و دلوفان ههيه
ليپارپيته وه، چونكه هه موو توويك وهرزيكي دوورينه وهى ههيه،
تييدا پيده گات و گول دهرده كات.

رؤژت پرېكه له ئوميد و گه شينى و گومانباشى به په روډگار،
چونكه خودا له گه لته، له بهرته وه ده تارپيژيت و وهلامى نزاكانت
ده داته وه. نه گهر تووشى تاوانيك بوويت، نه وا داواى ليخوشبون له
خودا بكه و پشت به خودا ببهسته و ههسته سهرپيت له نه و ژيانه
جوانهت و دلت خو شبكه و ئوميدى خو شى و باشى بو غه يري
خوشت بخوازه.

(وَأَلْقَوْهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْتَقِطُهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ)، جا هه ليدنه ناو
تاريكايى بيره كه هه تا كاروانيك له گه ل دهستى خويان هه لى بگرته وه.
نه گهر خه ونه كهت كه وته ناو قوولاى و تاريكايى بئوميديه وه،
نه وا خودا كاروانيك دهنريت هه لى بگرته وه.

(وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ)، مهربانيى من هه موو شتيكى له
خو گرتووه.

تو يه كيكت له نه و شتانهى خودا خستويه تيه ژير دهسته لاتى
مهربانيى خو، جا له بهرچى ده ترسيت و ده شله ژييت، مادهم
خودا ره حمه تى خو له تو ئالاندووه؟!

(الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ)، سوپاس و ستایش بو ئه و خدایه ی به پیری (ئیسماعیل) و (ئیسحاق) ی پیبه خشیم.

ئه مه پیغه مبه ری خودا ئیبراهیمه ﷺ، ئاواته که ی چه ندین سال دوا که وت، له بهرئه وه توش له به دهسته ئینانی ئاواته کانت په له مه که، چونکه رهنگه سالیك، یان دووان دوا که ویت، به لام پاش هوندیک بو ت دیت. تهنه به گه شبینی و هیواداری و متمانه به خودا وه بژی، چونکه نه گهر خودات له پشتبوو، نه وا بهسته!

(وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ)، خو نه گهر په روه ردگار چاکه یه کی بو ت بویت، نه رز و ئاسمان ویکبکه ون که س نییه ریگری له نه و بریاره ی بکات.

داوای چاکي له خودا بکه و مه شله ژي، چونکه هیچ که سیك، هیچ بوونه وه ریک نییه ریگری بکات له نه وه ی نه و چاکه یه ت بو ییت، هوکاره کان بگره بهر و داوا له په روه ریت بکه ییت ببه خشییت.

(فَعَلَتْهَا إِذَا وَآنَا مِنَ الضَّالِّينَ)، وهام کردووه، به لام له کردنی هه له بووم!

سهره پای هه له کانت، ده توانیت مه زن بییت، تهنه متمانه ت به په روه رنده ی مه زن هه بییت، پاشان به ره و پیشه وه رییکه و ئاورمه دهره وه.

(وَأَلْتَا لَهُ الْحَدِيدَ)، ئاسنیشمان بۆ نهرم کرد.

هه رچه نده کۆسپ له سه ر پښگای به نده هه بن، ئه و هه چ له ره قی و توندی ئاسن به هیزتر نین، ته نها بلّی: (يَا اللَّهُ)، پاشان سوجه ی بۆ به ره.

(وَمَا كَانَ عِطَاءُ رَبِّكَ مُحْظُورًا)، خو به خشی نی په روه ردگار هه چ سنوور پکی نیه و قه ده غه کراو نیه.

به خشی شه ئیلاهییه کیان پښگه یان دوور نیه، ته نها به سوجه یه کی نیوه شه و داوایبکه.

دهرمانی دلته نگی دوو شتن

(وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ) (٣٧) فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ السَّاجِدِينَ، ئیمه ده زانین که دلت به نه و قسانه ته نگه ییت، به لام یادی خدا بکه و له سوجه به رانه. هیچ شتیک وه یاد کردنه وهی خدا و سوجه بردن خیراتر نییه له دلئاسوده کردن.

گه وره ترین شتیش که هیوا له ژياندا نویبکاته وه، هه سترکه به چیژی بینینی خدا له کاتی کار کردن.

(الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ)، نه و زاتهی له کاتی شه ونویژدا ده تبینییت. نه گهر چیژیکی دنیا که له تواناتدا نییه دلی سووتاندیت، نه و نه و حسرهت و حه بیه ته به نه م ئایه ته دابمرکی نه ره وه.

(وَرَحِمْتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ)، په حمه تی خدا زور گه وره تره له نه وهی نه وان کویده که نه وه.

خه می دنیا هه لمه گره، چونکه نه م دنیا یه هیی خدایه، خه می رزقیش هه لمه گره، چونکه نه ویش له خدا وه یه، خه می داهاتووش هه لمه گره، چونکه به دهستی خدایه. ته نها یه ک خه مت هه ییت، چون خدا رازیده که ییت؟ ریگه مه ده ویستگه ی بیثومیدی ریگای ژیانته پیگریت و له رویشتن بتوه ستییت، نومیدیش وه بیرهنانه وه یه کی نوییه، هه میشه هه لیبگره، هه رچه ندهش ناخویشی ته نگیه هه لچنیبیت. خه م و ترس و سه رجه م نار هه تییه کانت، به نه دازه یه کی دیاریبکراوه، به ویستی خدا دریژهش ناکیشن. ته نها

خودمان له گه له

به ئاسووده ييه وه پري بکه و دلت له يه قين به کارى خودا پر بکه. نه گهر داواى شتيکت له خودا کرد، به لام نهو شتهى پينه به خشيت، نهوا خوټ نيگه ران مه که و خه مبار مبه، چونکه تو داوات له خودا کردووه باشترينت بو هه لبريټ. ههر نهويشت بو ديته جى، تنهها متمانته به پهروهرندهى خوټ هه يټ.

(قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي)، گوتى: (خودايه، بمبه خشه و پيم بيه خشه).

له ريگه ي وه لامدانه وهى دوعادا، رهنگه گونا هيک به خشينه که ره تبکاته وه، له بهرئه وه تنهها داواى ليخوشبوون بکه له نهو تاوانه و هيوات به وه لامدانه وهى دوعاکه هه يټ.

تو نازانيت خودا چهنده له گه لتدا ميهره بانه، چونچونيش خه لك و روچه كانت بو دهسته موده كات و ناشزانيت چون شتيكى خوشه ويستت لي دورده خاته وه له پيناو خراپه ييه كى ناديار، له بهرئه وه هه ردهم بزانه كه خودا له برياره كانيدا دانايه. تنهها متمانته پي هه يټ.

گه شبنيني به خودا پيش گه يشتن به سهركه وتن سه رتده خات، ره شبنينيش پيش شكته ينان تامى شكتست پيده چيټيټ، له بهرئه وه په نامه بهر بهر ره شبنيني و يه يوايى، چونکه نه مه خراپه ترين هاوه له.

له هو کاره کانی خه مړه وینه وه

گه شبینی، گومانباشی به خودا، خیرکردن، نوږتکردن، زیکرکردن، دوعا، دانه‌نیستن له گه ورو ووخینه‌ره‌کان، ناموشوکردنی گه شبینان، قورئان‌خویندن، ته‌سبیحات و ئیستیغفار. ئه و شته‌ی له ژیا‌نتدا عه‌زیه‌ت ده‌دات و خه‌مبارتده‌کات.

(وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ)، کراسه‌که‌یان هی‌ناوه و خوینیکی دروینه‌ی پیوه‌بوو.

له‌وانه‌یه‌ پوژنک له پوژان بیته‌ مایه‌ی شادومانییت. (اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا)، ئه‌م کراسه‌م به‌رن و به‌ پووخساری باوکمی داده‌ن، به‌ ویستی خودا بینایی بو چاوه‌کانی ده‌گه‌رپته‌وه.

گه‌شبینبه و مه‌ترسه و گومانی باش به‌ خوداوه‌ندی دلوقانت به‌ره. ئای گومانباشی به‌ خودا چه‌نده‌ جوانه! که‌سیکی ده‌شته‌کی له ئیبن عه‌باسی پرسى ﷺ: (پوژى قیامه‌ت کی لیپ‌چینه‌وه‌مان له‌گه‌ل ده‌کات؟)

ئه‌ویش گوتی: (خودا).

کابرای ده‌شته‌کییش گوتی: (سویند به‌ خودای که‌عبه‌ نه‌جاتمان بوو، چونکه‌ که‌سی به‌خشنده‌ ئه‌گه‌ر ده‌سه‌لاتی هه‌بوو، ده‌به‌خشیت و ده‌بووریت).

(په‌شبینی به‌بی هیچ هو‌کارنک گومان‌خراپیه‌ به‌رانه‌ر په‌روه‌دگار، گه‌شبینیش گومان‌باشیه‌ به‌ په‌روه‌دگار. مرو‌فی ئیمان‌داریش فه‌رمانی پیکراوه‌ سه‌ره‌پای هه‌موو دو‌خ و گوزه‌رانی‌ک، هه‌ر گومان‌باش ییت). ئیبن حه‌جهری سه‌عه‌قلانی ﷺ.

(إِذْ يُبَيِّنُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ)، قسه‌ی وه‌ها هه‌لده‌به‌ستن که
خودا پئی رازی نییه.

به نییه‌ته‌کانتدا بچۆره‌وه و به‌ر له ئه‌وه‌ی بخه‌ویت نییه‌تی باش
به‌ینه. خودای زانا و ئاگه‌دار به نییه‌تی خراب رازی نییه و پێیان
قایل نابیت.

(وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِّن سَعَتِهِ)، خو ئه‌گه‌ر ژن و می‌رد له‌یه‌ک
جیا‌بینه‌وه، ئه‌وا خودا له به‌خشینی فراوانی خو‌ی هه‌ر یه‌که‌یان شاد
و کامه‌ران ده‌کات.

خه‌مبار مه‌به ئه‌گه‌ر ئازیزترینت له ده‌ستدا، چونکه تو به‌ر پێگایه‌کدا
ده‌رۆیت که فراوانی و ئاسووده‌یی بو تو تێدایه.

(وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ)، نوح عليه السلام، هاواری بو ئیمه
هینا، ئیمه‌ش چاکترین فریاد‌په‌سین که به هانای مرو‌قه‌وه به‌چین.
له کاتی ته‌نگانه و دابه‌زینی خه‌م و به‌لا، بزانه هاواری کێ
ده‌که‌یت و په‌نا بو کێ ده‌به‌یت، چونکه هه‌موو که‌سی‌ک گوی بو
هاواره‌که‌ت رانادی‌ریت.

(فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا)، ئالی فیرعه‌ونیش
هه‌لیانگرت‌ه‌وه هه‌تا بپیته‌ دوژمنیان و مایه‌ی نیگه‌رانیان.
هه‌میشه داوا له خودا بکه ئه‌وه‌ی پیتده‌به‌خشیت چاک بیت، چونکه
له ئه‌وانیه ئه‌وه‌ی پیتده‌به‌خشریت نار‌ه‌حه‌تی و له‌ناو‌چوونی به
دواداییت.

(فَأَوُوا إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ)، په نابېنه بهر
 نه شكهوت، خوداش په حمه تی خویتان به سهردا په خنده کات.
 له نه وانه یه له ژیاندا دوو چاری شتیك بیته وه که وهای ده بینیت
 کو تایته و له ناوچوونتی پیویه، به لام له راستیدا هوکاری
 خوشبه ختیته.

(فَلَا يَحْزَنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ)، به
 قسه کانیاں خه مبار مبه، ئمه زور چاك ده زانین چی دهرده برن و
 چیش ده شارنه وه.

یه کیك له نهو شتانه ی خه و نازاره کانت له سهر سووک ده کات،
 یه قینته به نهو هی خودا نییه تی دوژمنه کت ده زانیت و ده شتپاریزیت
 نه گهر کاره کانت به نهو سپارد و پشت پیبه ست.
 خوشبه ختی نه خه ونه و نه وه میسه، شتیکی مه حالیش نیه،
 به لکوو به گه شبینی و گومانباشی به خودا و سه بر گرتنیکی
 به بی په له کردن به ده ستدیت.

له کاتی خوړناو ابووندا گه شبینه، چونکه شهو چیروکیکه،
 پتده لیت: (نه گهر خوړی ناوات ناو ابو، نهوا به ویستی خودای
 چاودیږ- پاش ناو ابوونه که ی هه لدیته وه. خنده بکه، چونکه هیوا
 دهرمانه و شله ژانیش دهرده و گه شبینی نومیده واریه).

پیش نهو هی بخه ویت بزانه کهوا نهو رپوژیک بوو و کو تای هات،
 جا به خوشی بیت، یان ناخوشی، نهوا تیپه ری و رویش.
 گه شبینه به نهو هی ئینشائه لا به یانی جوانتره. خودای زانا و
 دناش ناواته کانت ده ینیته چی.

(فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا)، پهنگه شتيکتان لا ناخوښ و گران يټ، به لام خدا خيرکي زوري تېبخزنيټ.

ته گهر خدا تهنه فهرمووباي: (خَيْرًا)، نهوا بهس بوو، نهی چی کاتيک ده فهرمووت: (خيرکي زور)؟! هرچنده قهدهر عهزيهتت بدات، هر گه شينبه، چونکه تو نازانيت چی له دوا دايټ.

خودا خه مباری بو هندیك به دینه هیناوه هه تا له دله کاندای جیگیريټ و له ژيانماندا ئوقره بگریټ، به لکوو وهک هه ورکي هاوینییه، قهیریک دهو هستيټ، پاشان دهروات، له بهرته وه بیهوا مبه، چونکه به دلنیایه وه دهروات. متمانته به خودا هه يټ، چونکه نهو زاته مهزنه بهنده کانی له یادناکات.

له دونیادا هیچ شتيك شایسته ی خه مباربوون نییه، له بهرته وه ژيانی خوټ بگوزهرینه وړيگه به خه مباری مهده په گي خو ی له گوړه پانی تودا دابکوټيټ، چونکه ژيان جوانی و خوشبهختیه و هاوهمی و نزيکیه له خودا.

بیهوا مبه، چونکه نهوه مسو گهره کهوا چرای هیوا تاریکیه کان پوښنده کاته وه و داری سهبرگرتن بهر بگریټ و خودای میهره بانیش پاش هه موو ناخوښییهک، خوشی و به خوشی ده يټ.

ترسان له داهاتوو نايگوړيټ، جا له بهر هندیك شوکری خودا بکه له سر نهوه ی پوښتووه و پستی پیبسته له نهوه ی وه ها له پیه و لیپه پارپروهه باشی بیه يټته پيگهت و له ژياندا سهرفرازت بکات.

براکانی یوسف ویستیان بیکوژن، به لام نه مرد. فروشتیان هه تا بیته بهنده، به لام بوو به پاشا. له بهرته وه هیچ له پیلانگیریی خه لك مه ترسه، چونكه ویست و ئیراده ی خودا له سه روو ویستی هه مووانه.

مه رووی **ﷺ** ده فهرمویت: (به لا به لوژیک سپردراوه).
گوتراوه: (یوسف به خودای گوت زیندانییه کم درێژهی کیشا، خوداش فهرمووی: داوای زیندانت لیگردین، ئیمه ش وه لامماندایته وه، ئه گهر داوای سه لامه تیشت کردبا پیمانده به خشیت).

جا ئه گهر تووشی زو لم بوو یته وه و دلت ته نگبوو، ئه وا خودا به شیویه کی وه ها پاکانه ی بهنده کی ده کات که ههر ههستیپیناکات، ههروهک به **(شَهَدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا)**، گه واهیدانی یه کیك له نزیکانی هاوسه ری عه زیزی میسر پاکانه ی بو یوسف کرد و به **(فَفَرَّ الْحَجَرُ بِتَوْبِهِ)**، به بهردیك که جله کانی پیغه مبه ر مووسای برد و هه لات پاکانه ی مووسای کرد و به **(مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا)**، کوړپه له یه کی ناو بیшке پاکانه ی بو خاتوو مه ریه م کرد. **(وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسْفَىٰ عَلَىٰ يُوسُفَ)**، به جیهیشتن و گوتی: (دریغا بو یوسف!)

به جیهیشتن هه تا به ته نیا خه مه کانی بچیژیت و ئه سرینی سه ر گوناکانی بسرپته وه. کاتیك دهسته وهستان ده بین له شاردنه وه ی ئازار و فرمیسه که انمان، ئه وا پیاوه تی و که سایه تی وه ها ده خوازی، بیانبهینه په نایهک و به ته نیا هه لیانبرپژین، هه تا که سی تر عه زیه ت نه دهین و سوپاسی خودا له سه ر هه موو حاله کان بکهین.

(تَاللهِ تَقْتَأْتَذْكُرُ يَوْسُفَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ
الْهَالِكِينَ)، سویند به خودا هیڼده یادی یوسف ده که یته وه هه تا

په کتده که ویت، یان له ناوده چی.

هه میسه له یادگاریی رابردوو بترسه، چونکه بازار و ناره حه تییت
بو ده گه پیننه وه.

پاش نه وهی یوسف به باوکی گوت: (يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ ...)، واته:
بابه، من دیتم... به لای به سه ردا بارین و بازاره کان پرویان له
زیاد بوون کرد، به لام به ره مه کانی سه برگرتن به رزی و پایه داریی
و سه رختن و مژدهی خوش بوو. کاتیك گوتی: (هَذَا تَأْوِيلُ
رُؤْيَايَ).

(وَأَسْرُوهُ بَضَاعَةً)، یوسفیان شارده وه و به که رهسته فروشتیان.

راستییه که تیروانینی خه لك بو تو ناگورن، نه وان وایانزانی
یوسف که رهسته یه، به لام پاشا ده رچوو.

(وَشَرُّهُ بَشَمِنٍ بَخِيسٍ)، به نرخیکی که م کرییان.

یوسف ﷺ، به نرخیکی که م؟

خه مبار مبه نه گه ر خه لك نرخ و به های تو یان نه زانی، گرنه
نه وه یه تو لای خودا چو نیت.

(نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ نَّشَاءٍ)، پله و پایه ی کیمان بویت

به رزیده که ینه وه. کاتیك خودای گه وره ویستی یوسف ﷺ، بو سه ر
ته ختی پاشایه تی به رزبکاته وه، نه وا له بنی بیره وه ده ستیپیکرد،
له به رنه وه رهنگه که وتنت هوکاری به رزبوونه وهت بیت.

(قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمُدْرِكُونَ)، هاوه لانی موسا گوتمان: (به خودا پیمانده گهن). ئه ویش فهرمووی: (نه خیر!)
 ریگه مه ده بیئومییدی و دارووخان دزه بکهنه ناو دلی هاوهل و
 خوشه ویستانت، به لکوو تو ببه به ئه و که سه ی چرای ئومییدیان بو
 داده گیرسیئت ههر وهك موسا وایکرد که فهرمووی: (كَلَّا إِنَّ مَعِيَ
 رَبِّي سَيَهْدِينِ)، واته: نه خیر، من خودای خوّم له گه له، ریئمونیم
 ده کات.

(وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا)، هیچ که سیك نازانیت
 به یانی چی لیده قه ومیت و چ ده کات. خو تو نازانیت، رهنگه
 به یانی حالت باش بیت و خه مه کانت بره وینه وه و ئاسووده بیت،
 متمانه ت به خودا هه بیت و له سه ر داواکانت سووربه.

(وَالصُّبْحُ إِذَا تَنَفَّسَ)، سویند به به ره به یان کاتیک هه ناسه ده دات.
 ئه ی ئه و که سه ی پاش تاریکی شه وی شه وه زهنگ سپیده ده بینیت،
 مرده ت لیبت، پاش ته نگانه کان ئاسووده یی دیت. ناتوانیت بگه رییته وه
 رۆژانی رابردووت، هه تا سه ره تایه کی نوئ دروستبکه یته وه، به لام
 ده توانیت رۆژیکی نوئ ده ستیپبکه یه وه، هه تا جوانترین کو تایه
 دروستبکه یه، گرنگ ئه وه یه نه وه ستیت و خو ت به ده سه ته وه نه ده یه ت،
 چونکه تو، یان ئه وه تا وه پیش ده که ویته وه، یان دوا ده که ویت.

(لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَّقِدَّ أَوْ يَتَأَخَّرَ)، جا ئه وهى دهيه ويټ با
پيشكه ويټ به چا كه كردن، ئه وهشى دهيه ويټ با خوټى به پاش
بدات.

ئاسووده یی له چوار شتدایه

واز له زیاده پړویی له دوودلیی بیهینه و سهیری شتیك مه كه كه تۆ نیته و خه لك ههیه تی، له خه لكیش ببوره ههتا دلت له ئیرهیی و ههسوودی پاكده بیتهوه و چیژ له ئهوه بیینه كه تۆ ههته.

(وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ)، گوتیان: (سوپاس بۆ ئهوه خودایه ی خه می رهواندینهوه و خه مباریی لیلاداین).
بۆ هه موو ئهوه كه سانه ی خه م و ماندوویتی هیلای کی کردوون، له بهه شتدا هیچ خه م و ماندوو بوونیكت نامینیت.

(وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ)، هه ر خودا ده زانیت و ئیوه نازانن.
هه موو قه ده ره كان خیریان تیدایه، چونكه له زانستی خوداوهنده، جا چ به دلت بوویت، یان نا.
له هه موو قورئاندا: وشه ی (عَطَاءً)، به خشش ته نها به وشه ی (رَبِّ)، پهروه رنده په یوه ستبووه.
(جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا)، ئه م به خششه پاداشتیكه له لایه ن پهروه رنده تهوه.

(وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا)، خو به خشینی پهروه ردگار هیچ سنووریکی نییه و قه ده غه کراو نییه.
خودایه، لیتده پارینهوه له فراوانیی رهحمهت و فهزلت پیمان به خشیت.

(وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ۝)، سوجه به ره و نزیک به رهوه.
به رهو زهوی شوږ به رهوه ههتا له ئاسمان نزیک بکه ویتهوه و سینهت فراون بییت و خودا نزاكانت گیرابكات.

(إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا)، کاتیک به کپی و هیمنی له خودا پارایته وه.

له کاتی نزا و پارانه وهدا پیوستت به بهرزکردنه وهی دهنگت نییه، چرپه کی لالانه وهی ده رگاکانی ئاسمان ده له رزینن.

(وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ)، ئاسمانیش چۆن وهها بهرزکراوته وه.

فراوانی ئاسمان و امان لیده کهین له ئه وه رابمیین که له سه روو ئه و ئاسمانه خودایه م هیه، گوئی لییه و ده به خشیت و پژوی ده دات و شیفای ده دات و میهره بانیی ده نویئت. که واته ئومیده که مان له بیده سه لاتیمان گه وره تره، له به ره ئه وه (خودایه سوپاس بو تو).

هه میسه خۆت رابهینه له سه ر خویندنه وهی ویرده کانی ئیواران، چونکه کاریگه ریه کی زۆری هیه له سه ر ده رکردنی شه یتان و دوورخستنه وهی به لا و دلخۆشی و ئاسووده ییشی پیوهیه.

ئه گه ر له خودا پارایته وه، ئه واته نهها چاوت له وه لامدانه وه که ی نه ییت، به لکوو به گه شبینی و گومانباشیه وه بژی. ئه م متمانه یه ش بو وه لامدانه وهی پارانه وه کانت مه زنترین کلله.

کاتیک واده زانیت که پاش ناره حه تی خۆشی دیت و دوا فرمیسک خه ند هیه و پاش نه خۆشی شیفای ده ییت، ئه واته تو کاریکی مه زنت کردوه، که و به لای پی له خۆت دوورده خه یته وه. پییده گو تریت گومانباشی به په وره رینی جیهانیان.

(وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا)، به یانیان و ئیواران یادی خودا بکهن.

ویرده کانت قه لانیکی ئاسمانین بو تو، پارێزه ریکیشه له هه موو به لا و ئافه تیک.

هیزی یه قین و متمانه به خودای ئاسمانه کان، هو کاریکی مه زنه بو دوور خستنه وهی ئازار و هی نانی شیفا.

ئهی ئه وانه ی نوقمی تاریکایی بیئومیدی و به لا بوون، له نیوه ی شه ودا دهسته کانتان به ره و ئاسمان به رزیکه نه وه، جا ئه و کات مژده ی عه تا و به خششی خوداتان لیبت.

(يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ)، خودای بالا دهست له ئاسمانه وه کاروباری زهوی ریکده خات.

رکخستن و به رپوه بردنی خودا زور خیراتره له کاتی چاوه پروانییت، ته نها گه شبینه و گومانت باش بی و متمانه ت به خودا هه بی.

(وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرًا)، سویند به کاتی به ره به یان کاتیک پرووناکیی ده به خشیته وه.

پاش تاریکیی شه و پرووناکیی په ی داده بی و به لاش خه لاته و ک و تاییه کیشی هه یه، ته نها گومانی باش به ئافرینه ری ئاسمانه کان به ره.

(مَرْوُفٍ ثِيْمَانْدَارِ تَازَارِي زُورِ لَه جَه سْتَه وَ مَالٍ وَ مَنْدَالِي دَه بِنِيْت، ئه و ئازاره شی ده بیته که فاره تی تاوانه کانی و به رزکردنه وهی پله کانی). ئیمامی نه وه ری له راقه ی فهرمووده ی: (الْمُؤْمِنُ كَالْخَامَةِ مِنَ

الزَّرْع).

ئای نهو دلانه چنده جوانن که له ئیرهیی خالین، که به بیدهنگی پیشوازی له بازار ده کهن، هه رچهنده هیلاکیشیان بکات و به گومانباشیه کی مه به ستدار هه له ی خه لک پینه ده کهن. بیه خاوهن پاکترین دهروون، که بازار یکت چهشت، نهوا خوت له نهو به دوورده گریته که هه ولبدیهته کهسانی تریش بیچیژن.

(فَأُورُوا إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مِرفَقًا)، په نا بیهنه بهر نه شکهوت، خوداش ره حمهتی خویتان به سهردا په خنده کات و هوکاری هه وانه وهتان بو دابینه کات. له گهله خودا هه موو شتیك جیاوازه، بیگه ردر، جوانتر، روشنتر و زور پاکتر، له گهله خودا بازار ده بیته ئاسووده یی. گاله گالیش ده بیته هیمنی و ترسیش ده بیته ئوقره یی و ئارامیی.

(إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ)، خودا له گهله ئارامگرانه.

ئهی نهو کهسهی بازار هیلاکی کردوویت و هیزی لیبریویت، وه رهز مه به، چونکه خودات له گهله.

مادام شهو دهروات، نهوا بیگومان ئازاریش نامینیت و خه مه کان ده ره وینه وه و ناره چه تییش در یژه ناکیشیت، له به ره وه متمانه ته به خودا ده بیته و گه شبینه و راستگو به له نهوهی ده یلیت.

بازار و خه مباریهی تووشت بووه، پاکبوونه وه و به رزبوونه وهی و لیخو شبوونی پیویه.

ئهی نهو کهسهی بازار ته نگیه له چنیوت و له خه وزران وه رهز بوویت! کاتی به ره به بیان خه مه کانت هه لبدیه سهر سه کوی خودا و له

سوجدە کانتدا له خودا بپاړیږوه و بلا لیروه، دلنیا به خودا به ندهیه کی سهر شوړ ناکات به ناچار یی له بهر دهر گای وه ستاییت.

هر هینده ی گومانی باش به په ورونده ی میهره بان به ریت، سهرت ده سور مینیت له نهرمونیا نییه نادیاره کی به رانه به بنده کانی، که به سۆز و میهره بانییه وه پیوستیه کانت بو جیبه جیده کات و تهنگانه له سهر لاده بات و نیعمه ت به سهر دا د بارینیت.

پوژانیک کی خوشی پوژنی پاکړ وه سپیت ی به فر دین، تیدا خوری ئومید د دهره وشیتوه هه تا سه هو لی بیئومیدی بتویتوه و ره شیت ی خه مه کان بره ونه وه، ته نها ئه وه ت له سهره، گومانی باش به خودای کارزانت بهیت.

(وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ)، پشت به خودای خاوه ن عیززه ت و میهره بان بهسته.

هر چه ند شله ژایت له کاریک که به سهرتدا هاتیت، ئه وا جوانترین کارت ئه وه یه خوت و ئیشه کانت راده ستی په ورو دگار بکهیت، چونکه ئه و زاته له خوت بو نه فسی خوت میهره بانتر و دلوقانتره.

(يُذَيِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ)، خودای بالاده ست له ئاسمانه وه کاروباری زهوی پیکده خات.

خوت به بیرکړنه وه هیلاک مه که، هه تا وه هات لیبت دلت تهنگ ییت، تو ده خه ویت و خودای میهره بان کاره کانت به پړوه د بات.

(وَأَفْوِضْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ)، حال و دؤخم به پهروهر دگار ده سپېرم.
کاتیک خدا کاره کانت له خۆده گریت، نهوا باشییت بؤ دنووسیت
و هو کاره کانت بؤ دهسته به رده کات، تو هر ئاگاشت لی نییه.
دوعاش کلیلې هه موو ده رگا گانه.

(وَالصُّبْحُ إِذَا تَنَفَّسَ)، سویند به بهر به بیان کاتیک هه ناسه ده دات.
هه ناسه یه کی جوان به به یانیت به خشه، که ئاسوودهت بکات، نهو هه
وه ده رینیت که قه لست ده کات و هرچی کاروبارته به پهروهرینتی
بسپېره. دلخوشی هه لېمژه و ده ست به ویره کانت بکه.
دوعا و ئاواته کانت بؤ ئاسمان بنیره و کاره کانت به خودای به خشه
بسپېره و دلنیا به له نهو نهو ی بۆت هاتووه هر نهو هت بؤ به
که لک هاتووه و هر نهو هه له گه ل ورده کارییه کانی ژیا نت گونجاوه.

(وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ)، هر خودایه هه وری قورس و بارانوی
به دیده هینیت.

ههروه کان هه زاران تن ئاوه له گرن، نهی نهو زاته ی پروان دوویه تی
و بهر پیکردووه، هر خودای به خشه ری میهره بان نییه؟ جا نهو
خودایه له توانیدا هه یه به بی هیچ هو کاریک کاره کانت بهر پوه بیات.
هه موو دوا خسته کانی ژیا نت له بهر حیکمه تیکی زور مه زنه، ته نها
خودا درکی پیده کات، له بهر نهو هه کاره کانت راده ستی نهو زاته بکه و
ماتمانه شت پی هه بی ت، بیثومید مه به و دلنیا به له نهو هه خودا به
باشترین شت قهره بووت بؤ ده کاته وه.

دلنیا به له نهو هه خه زینه کانی خودا پر ن و به نه فه قه و رزقیک له
که می نادهن، له بهر نهو هه له خودا بپاریره وه و خۆت فریبه بهر قاپی

ئەو، ھەرچی ئیش و کارته به ئەوی بسپیږه و نییه تیکي تەواو
بۆ ئەو کاره بهیڤنه که دهیکهیت، چونکه خودا ھەرگیز دەستیک
رەتناکاتەوه لیی پانکرایتەوه و دەست به پرووی که سیك نایت پرووی
تیکردییت. ھەرکه سیك پیوستی به شتیک بوو، له خەلك پارایەوه
ئەوا ھەرگیز کاره کهی بۆ سانا نایت، به لام ئەوهی پرووی له خودا
کرد ئەوا باشتترین پەناگه ھەلژاردووه. ھەرکه سیکیش گومانی باشی
به خودا برد، ئەوا چاکترین بهخششی خۆی به سەردا دەبارییت.

(لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) له ویرده سانا و ناوازه کانن، جا ئە گەر
چاوت له گەنجینهیه کی به ههشت بوو، یان پیوستت به هیژیک بۆ
خۆت و جهستهت بوو، یان ئە گەر هه موو ریگا کانت لی ونبوو،
زهویت لی هاته وهیه ک، یان ئە گەر ویستت سه رکه وتوو بیت و کاره کانت
بۆ سانا بن، ئەوا با هه رده م ئەو ویردهت له سه ر زار بییت، چونکه
به ره مه کهی ده بینیت، چ زوو بییت، یان دوا بکه وییت.

(وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى)، خودا هیندهت پیده به خشییت هه تا
قایلت ده کات.

خودای په روه ردگار به لینی به پیغه مبه ره کهی دا، ﷻ، که له دلّه وه
پازیبوونی و قیالبوونی به به خشینی خودای پیببه خشییت. له به ره ئه وه
ئه وه پری به خشین ئه وه یه به نده له خودای خۆی پازی بییت.

(وَأَفْوِضْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ)، حال و دوخم به پهروهر دگار ده سپېرم.
هیچ یه کیك له دوسیه کانی ژیاڼت هه لمه گره، هه موویان به خودا
بسپېره، خوداش به باشتړین شیوه بوټ چاره ده کات، یان بوټ
قهره بووده کاته وه.

(مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا)، هیچ بیرتان له نه وه نه ده کرده وه ده ریچن.
چه ندین بازار هه یه وه هاماڼ ده زانی که هه رگیز لاناچن، به لام
پهروهر دگار له جهسته شه که ت و ماندووه که ی لاداین.
که سانی گه شبین دلخوشتړین که سن و دلپاکتړین، خاوهڼ خوشتړین
ژیاڼن و لیږورده تړین، له بهر نه وه به گه شبینیی رپوژره که ت به ریپکه
و واز له دوو دلییی بهینه و بو هه موو نه وانه ی دهرو بهرت بخه نه وه،
چونکه کاره کانت به دهست خودای کارزانه.

(وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ)، (وَلَمَنْ صَبَرَ...)، مژده به نارامگران بده،
نه وهش که نارامی گرت.

دوای نارامگرتن شتیکی جوان هه یه چاوه ریټده کات، هه تا تالیی
بازار له یاد بیاته وه، تنهها متمانه ت به خودا وهندی مرو فان هه یټ.

(وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ)، چووه ناو به هه شته که ی، به لام
به سته مباریی و زورداریی وه چووه ناوی.
نه گدر دلت نه بیټه هیلانه ی به خته وهریی، نه و مال و مولکی زور
و باخ و بیستانی خوش هیچ خوشییه که نابه خشن.

(قُلِ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ غَرِّبٍ)، پييان بلی: خودا له مهيان و له هه موو ناخوشي و تهنگانه يهك رزگارتان دهكات. ته گهر خودای پهروهر دگار کابرای موشريک له ناخوشي رزگاربدات، دهبيت چون بيت له گهل بنده ئيمانداره کانی؟ تهنها متمانهت به بهديهينهري ئاسمان ههبيت.

(عَسَى رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِنْهَا)، بهلکوو خودا به باشتر له ئه مه بومان قهره بووبکاتهوه.

زور خهه مه خو کاتيک شتيکی به بايه خ له دهسته دهيت، چونکه جاري وا ههيه شتيکت لیده پروات، ههتا هی له ئهوی جوانتر بين، له بهرئهوه متمانهت به خودای به خشهه ههبيت.

(لَكَيْلًا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ)، ههتا خه مبار نه بن به ئهوهی له دهستتانداوه.

پيش بهديهينانی ئاسمان و زهوی قهدهره کانمان نووسراون، له بهرئهوه با بههيميني ژيانه که بهر يکيهين و خهه له شتيکی رويشتوو نه خوین.

(إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا أُخِذَ مِنْكُمْ)، خو ته گهر پهروهر دگار بزانيت که چاکيی له دلتانه، ئهوا شتيکی باشترتان پیده به خشيتهوه له ئهوهی لييسه ندوونه تهوه. هه رچيت ليرويشتوووه خوا به باشتتر بو تانی پرده کاتهوه، مادهه دلت چاکيی و باشيی تيدايه.

خودمان له گه له

(فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا)، ده بوو نهو کاته ی سزای ئیمه یان به پرودا ده هات، ده ستیان به پارانه وه کرد بایه. بیئاگایی بهنده له خودای خو ی یه کیکه له هوکاره کانی دابه زینی به لا، نهو به لایه ی له بهر نهو تووشده بیت هه تا روو له خودا بکاته وه و به نزا لیپار یته وه.

(الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ)، نهوانه ی له ساتی تهنگانه دا شو ئنیکه وتن. ساتی تهنگانه، ده میکه له روژدا، له بهر نهو شپزه مه به و له قه ده ره کان قه لس مه به.

(وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ)، خو نه گهر خودا زانیبای که چاکن، نهوا وای لیده کردن گو یستی حق و راستی ببن. نییه تت پتر له کرده وه که ت به رهو باشییت ده بات، نییه تی باشی ی له دلت بیته، خوداش بو ت ئاسانده کات.

(فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ)، جا نه گهر پشتیان تی کردیت، نهوا بلئ: (من خودام به سه!) نه گهر هه موو دونیاشت له ده ستدا و پشتیان تی کردیت، هیچ خه مبار مه به، چونکه هه موو نهو ی له ده ستیده ده یت، خودای پهروه ردگار جیگه که یت بو پر ده کاته وه.

خودامان له گه له

(قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا)، گوتی: (خودایه، دهسته لاتم پيښه خشه).

تاوانه کان له رېځگه ی به خششدا کو سپن، توش به توبه کردن لایانېده، هه تا به خششه کانت وهرېگريت.

(فَلَنْ أَكَلِمَ الْيَوْمَ أَنْسِيًّا)، ئه مړو من له گه له بېنده ی خودای نوققه م ناهيټ.

چاره سهری زوريك له كي شه کان بيده نگیيه، له بهرئوه ويده نگیي له زور شویندا ژيرييه.

(لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا)، خه مبار مېبه، خودامان له گه له. هه ر کاتيک دل به ئافرينه ری ئاسمانه کان په يوه ستبوو، ئهوا له کانيای ئاسايش و ئاسووده یی و ئوقريی ئاوده خواته وه.

(قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ)، گوتیان: (سویند به خودا تو هه ر له گومرایي و خه له فاوييه کونه کت دايټ. ته نانه ت نزيکترین که سه کان له دلته وه، په ننگه فشه ی به ئه و شته بيټ که تووشتبووه، له بهرئوه ته نها دهرده دل و سکا لای خوټ لای په روه رد گارت بکه.

(فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ...)، منیش ویستم عهیداری بکه، پاشایه کیشیان له دوابوو.

له نهوانهیه له ژیانته شتانیکت تووش بیټ که رقت لیانه، بهلام نهوه تهنه له بهر نهوهیه ههتا شتانیکی گه ورهتر و بهتازترت لیلابدات.

کاتیك رازه کانت تیگه ئالین و خه و خه فته کانت زیاده بن، نهوا له سوورهتی (الضحي) رابمینه، چونکه خه مره وینه و ئارامبه خشه و بو مروفت ئاسوودهیه. (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى)، خودا نه دهستبهرداری بووه و نه وازی لیهیناویت.

(فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا)، خودا ویستی نهو دوو لاهه پیبگه. رهنگه شتیك توژیك دوابکه ویټ و بوټ ریك نه که ویټ، ههتا تو بو نهو نه که ئاماده باش بیت، نهوهش یه کیکه له میهره بانیه کانی خودا.

(إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ)، من له تو پهنا به خودای دلوفان ده گرم.

هاتنه وهبیری رهحمهتی خودا له کاتی ترس و تهنگانه دا، یه کیکه له هوکاره کانی ئوقرهیی دل و نهمانی خه.

(وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ)، ههه خودایه کهوا با ههله کات و بو خهلهک دهبیته مرده.

نهو بایه بیئومییدی که تهپ و توژی خهمه کانت ههله کات و

ئازارەكانت نوێدەكاتهوه، بیاكه به بای مژده و پهحمهت، نه گهر وههات كرد، باران به سهه دلتدا دهبارینیت.

(قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ)، بلی: (سهه نه نجامی هه موو کاره كان بو لای خودایه).

تو خاوهنی هیچ شتیک نیت، به لکوو هه رچی کاروبارته هیی په ورهرد گاره، له به ره وه شپزهیی له خوت دوور بخه ره وه، با هه ردهم نه م ئایه ته له سهه زارت ییت.

(إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ)، نه وه ته نها شهیتانه هاوه له کانی خوی ده تر سینیت، له به ره وه لیان مه تر سن. ههستی ترس و بی تو قرهیی دهنگی شهیتان، خودای به هیژ و به تواناش پیتده لیت له نه م ئایه ته ی قورئاندا پیتده فهرمویت: لی مه تر سه.

(سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ)، سلاوتان لییت به هو ی نه و ئارامگرتن و سهه برگرته تان، به راستیی ئیستا چاکترین شوین شوینی ئیوهیه.

نه م ئایه ته ئاسوودهیی به ئارامگران ده به خشیت و مژدهیه کیشه له خوداوه که وهها له کو تاییدا چاکترین شوین، شوینی نه وانه. باشتترین ساریژی برینه کانمان که سیکه هاوبهشی خه م و ئازارمان ییت، به لام گومان باش ییت به خودا و سکالا لای کهس نه کات، وهک بلییت ته نها بو هه ندیک چاککراوه هه تا دلمانبداته وه.

(فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ)، سه بر گرتنیکى جوانمان دهییت، هه
خوداش پشت و په نایه.

هه ردهم دوو باره بکه ره وه و هه به خوتى بلی ره وه. پاشان به ئهم
چه که پروو به پرووى خه مه کانت به ره وه و له قولایى دهروونتدا به
باوه پپیوونه وه بلی ره وه، هه تا هه ست به چیژى ئارامگرتن و پازیبوون
و ته سلیمبوون به په روهرد گار بکه ییت.

(وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا)، ئیمه له کو تاییدا هه رچی
له سه ره ئهو زهوییه دهیکهینه گۆره پانیکی وشک و برینگ.
ئهو ی به یهک سات ده توانییت ئاسه واره کانی گهردوون بگۆریت، له
توانایدا ههیه به (کُنْ) یهک خه مه کانت بره و ئینتیه وه.

(سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ)، ئینشائه لالا من له سه برگران
دهیم.

گه شبینبه به ئهو ی خودا له نارهحه تییه کان یاوه رت دهییت، ته نه
ئارامبگره و ملکه چی په روهرد گار میهره بان به.

(وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ)، په نگه رقتان له
شتیک ییت، به لام خیری بو ئیوه تیدا ییت.
هه میسه خیر و چاکیی له ئهو شته دا نییه که هه زت لییه تی، له
ئهواندیه خوشبهختییت له شتیکدا ییت که رقت لیبووه.

خودمان له گه له

(وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ)، چاوت مهربه شتی کهس.
خوت هیلاک مه که به بهراوردکردنی خوت له گه له کهسانی تردا،
چونکه ههتا چاوت فراوانییت، دلت تهنگدهییت.

(يُبْدِلُهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ)، خودا له بری نهو، به یه کیکی باشتر
بویان قهره بووده کاته وه.

مه رج نییه هه موو نه وهی له دهستیده دهیت زهره رییت، رهنگه خودا
به شتیکی تر بووت قهره بووب کاته وه و نهو بو شاییه پر بکاته وه، که
کامه رانیی تو له گه له خوی بهییت.

(فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي)، جا نه گهر
ترست لییه بوو نهوا هه لیبه ناو پروبار، جا که وههات کرد، نه
بترسه و نه خه می لیبخو.

سه رجهم فەرمانه کانی خودا خیریان تیدایه، ته نانهت نه گهر شتی
قورس و دژواریشی له گه له بوو.

(وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ لَا خِلْفُكُمْ فِي الْمِيعَادِ)، خو نه گهر ویستباتان له سهه
کاتی که ریکبکه ون نهوا ده بووه نا کو کیتان.

گرنگیدانی په روهر دگار به تو زور مه زنتره له پلانی خوت بو
خوت، بو ی هه یه شتی که له دهست بچی که چاوه ری بوویت،
به لام په روهر دگار به چاکتر له نهو بووت قهره بووده کاته وه.

له و فرموده یه پیغمبره ری خوشه ویست ﷺ، رابمینه که ده فرمویت: (إِذَا أَوَىٰ أَحَدُكُمْ إِلَىٰ فِرَاشِهِ ...)، واته: (ئه گه ریه کیکتان رویشته سهر جیگاکه ی ههتا بخه ویت...) جیگاکه ت په ناگه ته و شوینی پشوودانته، له بهرئه وه سته م له خوت مه که و خه م مه که به هاوده می خوت، خه م و خه فته کان له خوت دابماله و تهنه یادی په روه رنده ی دلوفان له گه ل خوت ببه ره سهر جیگاکه ت.

(وَلَا تَيَاسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ)، هه رگیز له میهره بانیه ی خودا بیئومیډ مه بن.

رینگه به بیئومیډیه مه ده رپگای دهروونت بگریته بهر، به لکوو ئومیډه که ت به یانی زهره ری ئه مرپوت بو قهره بووبکاته وه، له بهرئه وه خه ریکی کاره کانت ببه و متمانه ت به خودا هه بییت.

(إِنَّمَا الضَّيْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَىٰ)، به راستیه ی ئه و سه برگرته ئه وه، که له کاتی سه ره تای کاره ساته که دا ده تییت. پیغمبره ری خوا ﷺ.

ئه م فرموده یه ئاماژه یه کی تیډایه که هه رچه نده خه مه کان مه زن بوون، ئه و سوو کده بن، مژده یه کیشی تیډایه که برینه کان سارپژده بن و خه میش ده روات، له بهرئه وه مه ترسه.

(وَالضُّبْحُ إِذَا تَنَفَّسَ)، سویند به به ره به یان کاتی که هه ناسه ده دات. له خوره لاتن رابمینه، پاش ئه وه ی شه و هه ناسه ی خوی گرت، دووباره هه ناسه ی خوی ده دات، با ئیمه ش له گه لی هه ناسه ی ئومیډ، چالاکی، گه شبینی و متمانه به خودای میهره بان بدهین.

خودمان له له

(فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي)، خودا له ژیریه وه بانگی کرد:
(خه مبار مه به!)

له ئه وانه یه خوشیت له لایه که وه بو بیت که ئازارت بدات، له بهرئ وه
با گومانته به خودا باش بیت، ئه ویش خه مه کانت له سهر سوو کده کات
و دهیان ره وینیتته وه.

(الَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ)، ئایه به یانی کاتیکی نزیک نییه؟

له بریاردان له سهر کاره ساته کان به په له مه به، چونکه پاش تاریکی
شه وی شه وه زهنگ پرووناکی به یانی دیت، به رانبهر پهروه رندهت
گومان باشه، هه تا ژیا نته به پروودا پیبکه نیت.

ئهو زاته ی پاش تاریکی شهو پرووناکی سپیده په خشه کات،
دوای ناخو شیی و ناره حه تی خوشیی دهینیت، هه رچه ندیش
دریژ به کیشیت، له بهرئ وه مژدهت لیبت، هه موو خه میك واده یه کی
هیه، ته نها گومانته باش بیت، متمانه شته به خودا هه بیت.

هه می شه هو کار یکی به خته وه ری دهینیتته وه، ته نها له ژیا نته
ورد بهروه و به رزقی خو ت قایل به و هه ست به منه تبار بوون به رانبهر
پهروه دگار بکه و به ئه وه ی رازی به که بو ت دهیت. گومانی باش
به خودا به ره، له ئهو کاته دا له ناخته وه هه ست به ره زامه ندیی
ده که یت.

خه نده یه که بهینه سه رلیوانت و ئاسووده به و کاره کانت به خودا بسپیره،
جا ئه گهر شتیکت به نسیب بوو، ئه وا خودا بو تی نووسیوه، ئه گهر
هیچیشته به نسیب نه بوو، ئه وا هیچته بو نه نوو سراوه. دلنیا به له
ئه وه ی بو ت نه گونجاوه و بشزانه که خودا کارزان و دانایه، له بهرئ وه
گومانی باشی پیبیه.

(وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ)، كاتيك شاخه كان دهر وینین.

ئهی ئهو كه سهی ئاسمانی ژيانی به خهم و په ژاره ته ماوی
بووه، خودا شاخه لیکي هه ورپر لاده بات، دهشتوانیت خهمه کانی تو
لابدات، تنها گومانی باشی پیبه.

له غه زای (ئه حزاب) دا، کومه له کان په رتبوون و دله کان گه یشتبوونه
گه روو، له ئهو کاته دا خودا کومه کی خوی نارد، که بریتی بوو
له: (رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا)، واته: با و سوپایه کی نه بینراو.
پزگاری و دهر گابوونه وه نزیکه، په نگه هه له پالت بیت، تنها
متمانه به خودای خوت هه بیت.

(لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُم)، وهها مه زانن ئه وه
زه رهی ئیویه، به لکوو چاکی و قازانجی ئیویه.
هه رچهند به لا جورا و جوړه کانت به سه ردا ببارین، ئهوا بزانه که له
راستییدا نیعمهت و به خششیکي خوداییه.
هه میسه به لا و نارپه هتیی و ئازار، له گه ل خوی مژده بو
خاوه نه که دهینیت.

(يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ)، ئهی
مه ریه، خودا مژدهت پیده دات به کوریک، که وشه ی خودایه،
ناوی (المسیح) ه.

فریشته کان ناویان له ئه وه نا که پیده به خشریت (مژده)، سه ره پای
هه موو ئه و ئازاره ی تووشی بوو.

(قُلْ لَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلْبَيْتِ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ)،
جا نه گهر نه و ویرد خوینانه نه بان، نه و هه تا رږوژي مه حشر له ناو
سکي نه هه نکه که دا ده مایته وه.
ویردی کاتی خوشی، له ساتی ته نګانه دا به هاناته وه دین.

(وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا)، هه ر که سیګ
له یاد کردنه وهی په روهردگار لابات، نه و ده یخاته ناو سزایه کی زور
به ئیشه وه.
یاد کردنه وهی خودا پارزهره له کاتی نازل بوونی فیتنه ت و قه لغانی که
له به لا و سزاګانی خودا له کاتی دابه زینیان.

(قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا)، موسا ﷺ، به
که له که ی فرموو: (پشت به خودا بیهستن و نارامبګرن).
جوانترین دیاری و نیعمه تی په روهردگار نه وهی، په روهردگار
هاوه لانیګمان پیببه خشی، که هانی دلّه شه که ته کانمان ددهن
نارامبګرن و هه ر ته نها هاو نشینیان له سه ر قه ده رګانی خودا
نارامبګرتمان پیببه خشی.

نه گهر له ژیانته به لات به سه ردا باری و خه مت له سه ر که له که بوو،
نه و له خه لک دوور بکه وه ره وه و گه شتیګ به ره و ناسمان بکه، چونکه
له نه وی خودایه کی به خشنده ی میهره بانی به سوژ ده بینیته وه، که
وله می نزا و پارانه وه کانت ده داته وه.

(۱) وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلَجُّوا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ، جا ته گهر ره حمان پيكردن و به لا و ناخوشييه كانمان له سهر هه لگرتن، ده ستیان به سته میان ده کرده وه و له ناو خراپه ی خو یاندا ده گه وزینه وه.

خودای میهره بان وهك ره حمه تیک به لا به سهر به ننده کانیدا نازلده کات، چونکه ته گهر هیچیان به سهر دا نه هیئت تهوا ده ست به خراپه کاری ده که ن و له یاد کردنه وه ی په روه ردگار دوورده که ونه وه.

چاوه پيكردن خوشي و لاچوونی نا ره حه تیی و هاتنی شیفا و گه شبینی به به لینی خودا، سه برگرتن له کاتی به لا، جوانترین و چاکترین عبادته کانی دلن به رانبه ر خودای ئاسمانان.

ئهم خه مه که فاره ته و تهو به لایه ش پاکبونه وه یه، له به رته وه ئارامبگره، چونکه خیر له تهو ئیشانه دا هه یه و پاداشتیکی زوری پیوه یه.

(الْعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ)، به لکوو بیارینه وه.

خودا له کاتی به لا دا هیئده ت نیعمه ت ده داتی، که له کاتی خوشییدا شتی وات پینابه خشیت، که سیش هه ست به تهو نیعمه تانه ناکات، مه گهر په نای بر دیته بهر دوعا.

له نیمامی شافیعیان پرسى ﷺ: (کامه حاله ت لای خودا خوشه ویستتره، خوشیی، یان ناخوشیی و نا ره حه تیی؟) تهویش فهرمووی: (هه رچی خوشییه هه ر پاش ناخوشیی دیت، له به رته وه سه بر له سهر به لا بگره، مژده ی خوشیی و به خشینت پیده دریت).

(فَالِقُ الْإِصْبَاحِ)، خودا ئه و زاته يه به يانی فراهه مده کات.

ئه و زاته ی به پرووناکیی تاریکیی شهوی هه لدریوه، له توانایدا هه یه به پرووناکیی دهر گابوونه وه، تاریکیی به لا پارچه پارچه بکات. تنه ها متمانه ت به خودای ئاسمان هه ییت.

(قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ)، پیا نبلی: (خودا هه چ

نرخیک بو ئیوه داده نی ت، ئه گهر دوعا و نزا کانتان نه ییت!) یه کیك له مه زنترین هوکاره کانی لادانی به لا، بریتییه له زوری دوعا و نزا کردن.

(أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَا)، ئایه کییه ئه و زاته ی وه لامی

پارانه وهی که سی لیقه و ماو ده داته وه؟ به لا و ناره حه تییت له سه ر تونده ییت و ته نگه به ره که ت لی ته نگه ییت و ناخو شیی به ره و زیاده بوون دهر وات، به لام هه ر گیزا وهه ر گیز بیئومید له میهره بانیی خودا نابین.

(يَا لَيْتَنِي مِثُّ قَبْلَ هَذَا)، خو زگه پیش ئیستا به مرد بام.

کاتیك به لا داده به زی ت، هه موو دهر گا کان داده خرین، له ئه و کاته دا تنه ها دهر گای ئاسمان به کراوه یی ده می نی ته وه، ئاوریک بو وی بده رووه ، چونکه سو ز و ره حمه تیك هه یه له ئه ویوه داده به زی ت. ئه و ئاواته ی دوا ده که وی ت، دلت ده شکینی ت، دهر و ونیشت ئارام ده کاته وه، واشت لی ده کات له بهر قاپی په روهر دگار دابه چه می نی ته وه، له بهر ئه وه سو پاس بو تو ئه ی ئاواتی دوا که وتوو.

(أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّى)، مهرج نییه مرووف شهوهی پیبدریت، که ناواتییه تی.

مهرج نییه ناواته که ت بیته دی، رهنگه خودا پیته نه به خشیت هه تا زیانت پینه گه یه نیته. له شهوانه شه شته که ت پیببه خشیت که داوات نه کردیته. کاره کانت به خودای زانا بسپیژه و متمانه ت پیی هه بیته. خه مه کان ته و او نابن، مژده کانیش کو تاییان نایه ت، جا له به ره شه وه له هی یه که میان سه بریگره و له هی دووه مدا شوکرانه ی خودا بکه. له هیچ رۆژیکی زیانت په شیمان مه به ره وه، چونکه رۆژیک جیهان شادومانیته پیده به خشیت، رۆژی ناخوشی شه زمونته ده داتی، جا هه ردوکیان بو ژیانیکی سه رکه وتووانه گرنگن.

(ئه وه که سه ی دهیه ویت وه لامدانه وهی نزاکانی خیراییت و له کاتی دواکه وتنیشی بۆله بۆلی دیت، شه و ایمانی لاوازه و واشده زانیته مافی وه لامدانه وهی هه یه. وه ک بلیی کریی ئیش وه رده گریته). ئیبن جهوزی.

نه که ت داوای شتیک له په روه رده گار بکهیت و داواکه ت نه به سستییه وه به شه وهی کاره که خیری تیداییت، چونکه چه ندین شتی داواکراو هه به وه، بووته هوکاری له ناوچوون.

کاتییک ژیان به تازاره کانی هیلاکته دکات، تو به سه برگرنت هیلاکیبکه. دلنیا به پاش سه برگرنت هه ر ده رگا ده بیته وه. بزانه که سه برگرنت تاله، به لام هه میشه به ره مه کانی جوانن.

(يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَّنْسِيًّا)، خۆزگه پيش ئیستا
بمردمايه و هەر له بیرکرامايه.

مهريه م، ئاواتی مهرگی خواست، به لام پاشان بوو به دايکی
پیغه مبهريک و سووره تیکی قورشان به ناوی ئەو کرا، له بهرئهوه ئەو
هه لۆیستهی تییدا ئاواتی مهرگ ده خوازیت، پهنگه ده رگابونه وهی
پیوه بیست و به رزبونه وهیه که له گه ل خوی بهینیت، که هه تا پوژی
دوایی بهردهوام بیست.

(ارْغُضْ بِرَجْلِكَ هَذَا مَغْتَسِلًا بَارِدًا وَشَرَابًا)، به پیمان غاربه،
ئهوه تا ئاوێکی سارد بو خۆشوشتن و خواردنه وه.
وامه زانه وادهی ده رگابونه وه و هاتنی خۆشیی دووره، به لکوو نزیکه
و لای پیمانته، به لام له ئەو کاتهی خودا ئیزیده دات.

(إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا) (٦) وَنَرَاهُ قَرِيبًا)، ئەوان به دووری ده بینن،
به لام له ئیمه وه نزیکه.
هه تا ئیمان له دلتدا زیاد بیست، دلنیا تر ده بیست به ئەوهی خودا
ده رگایه که ده کاته وه.

(وَالصُّبْحُ إِذَا تَنَفَّسًا)، سویند به به ره به بیان کاتیک هه ناسه ده دات.
به یانی له ئەو کاته دا هه ناسه ده دات که تاریکی شه و ده گاته
لووتکه، خۆشییهاتنیش به هه مان شیوهیه، له ئەو کاته دیت که
ناخۆشیی و نا په حه تی تهن گتیه هه لده چنیست.
په له مه که له هاتنی خۆشیی و ده رگابونه وه، چونکه پهنگه
له سه ره تا دا نا په حه تی تال یست، به لام له کو تاییدا خوش و

چێژبەخشە و نێعمەتی تێدایە. وەك هەور، سەرەتایەكەى هەورە
 تریشكە و برووسكەیه، بەلام كۆتاییەكەى بارانى ڕەحمەتە.
 كۆتایی خەم سەرەتای خۆشییە، لەبەرئەو پەنا بەرە بەر پەروردگار
 هەتا دەرگای خۆشییت بەرپرودا بكریتەو. متمانەت هەیت، هەر
 كەسێك بەدنیایەو لە پیاڵەى ئارامگرتنى خواردیتهو و پشتی
 بە پەروردگار بەستیت، ئیلا دەرگای لێكراوئەو.

(وَمَا تِلْكَ يَمِينُكَ يَا مُوسَى)، ئەو چیه بە دەستتەو ئەى
 موسا؟

لە كاتى تەنگانەدا سەیری دەستی خەلك مەكە، ڕەنگە دەرگای
 خۆشیی لە دەستی خۆت ییت و هەستیشی پێنەكەیت.

(آتَيْكُمْ بِشَهَابٍ قَبَسٍ لَّعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ)، سەلكە بزووتیكتان بۆ
 دەهێنم، بەلكو خۆیانى پێگەرم بكەنەو.

شەوێكى سارد، وێل و سەرگەردان لە ناو بیابانیك پێش ئەوێ
 پەروردگار لەگەڵى بدوێت ئەمە قسەى بوو، تۆش بیهیوا مەبە و
 لەسەر ئەوێ تووشت بوو سەبربەر، لە ئەوانەیه چەند ساتێك لە
 دەرگا بوونەو دووربیت.

یەعقوب، پاش ئەوێ كۆرەكەى لە دەستدا، ئومیدی بە پەروردگاری
 زیاتربوو. هەرچەندە بەلای دووری یوسف زۆرى درێژەخایاند،
 لەبەرئەو توندبوونی ناخۆشیی و ناپەڕەتیی، راستگوترین نیشانەیه
 لەسەر نزیکى دەرگا بوونەو.

خودمان له گه له

(فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١١٣﴾) لَلَيْتَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ،
جا ئه گهر ئهو ويرد خوښانه نه بان، ئهوا ههتا رږژى مه حشر له ناو
سكى نه ههنگه كه دا ده ماښته وه.

هيچ كه سيك گريى ناخوشيى ناكاته وه، جگه له ئهو زاتهى
فهرومانى گريډانه كهى داوه. يه كيكيش له هوکاره كانى هاتنى
خوشيى و ده رگا بوونه وه، يادكړنه وهى خودايه.

(إِنَّ مَعَ رَبِّي سَيِّدِينَ)، من خودای خۆم له گه له، پښتونيم
ده کات.

ئه گهر شاخ و كيوى بيټوميډيى ثاواته کانتى داپوشي، به قسهى
ئهو زاتهى ژيانته به پښو ده بات بيله قينه، كه ده فهرمويت: (يَا أَيُّهَا
اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ)، ... خودا ههر ديهيښت، خودا
نهرمونيان و زانايه.

له گه له هه ناسهى به ربه بان، ده رگا كانى بيټوميډيى دابخه و
سه کوکانى ره شينى جيبه لاله و دلى خوت به خودای مه خلوقات
په يوه سته، ههتا رږژه كهت به ئوميډ و متمان و هه سته وه
بدره وشيښته وه.

(عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا)، به لكوو خودا هه موويانم بو
به يښت.

كاتيك ژيان ته نگتپه له چنيت، واتاي ئه وه نييه ده ييت بيټوميډ
بيت، به لكوو ئه مه مژده يه كه به هاتنى خوشيى و لاجوونى
ناخوشيى و نار هه تى.

(دلخوش و گه شېنبه، چونکه خه مباری دِل لاوازه کات و زیان به ویست و ئیراده ده گه یه نیت. هیچ شتیکیش وهک خه مباری کەسی ئیماندار لای شهیتان خو شه ویست ناکات). ئیبن قهیم رحمه الله.
مه زنترین دەرگاگان، کلله کانیان بچووکن، له بهرئه وه گه ورهیی ئاواته کەت لاوازت نه کات، چونکه له ئەوانه یه به یهک دوعا و پارانه وهت له پەروەردگار، له گه ل بانگی که له شیر مه حالت بو بیهیتته بهردهست.

(قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا)، بلی: (به لکوو نزیک بیت!)
مادهم ئەوهی وها دیت له زانستی غهیی پەروەردگار، ئەوا دهیت وهای وینابکەیت که جوانه.

(فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا)، خودا ویستی
ئەو دوو لاهه پیبگەن و گه نجینه کهی خویان بدۆزنه وه و دهریبهین.
له ئەوانه یه خودا باشیه کت بو بشارتته وه، پاش ماوه یهک بیینیته وه.
ئەمەش زۆر له ئەوه باشتەر که ئیستا بیینیت.

(يُبْدِلُهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ)، خودا له بری ئەو، به یه کیکی باشتەر
بۆیان قەرهبووده کاته وه. له ئەوانه یه شتانیکی جوان له دهستبدهیت
و وها بزانیته که قەرهبوو ناکرینه وه، به لام تووشی شوکده بیت به
شتانیک، که ئەوانه ی پيشترت له بیرده به نه وه، له بهرئه وه متمانهت
ههیت به ئەوهی خه زینه کانی خودا به تال نابن و هەر ده مین.
خه مبار مەبه ئەگەر به ئازاران ژیانته لیته نگبوو، چونکه مانگ،
ههتا ده وروبهری تاریکتر بیت، قه شهنگتر ده رده که ویت.

خودامان له گه نه

(لَا تَذَرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا)، خو نازانیت، پهنگه
پهروهردگار پاش هندیك کاریك پېشبهییت.

ناوازهیی دهرگابوونهوه له نهوه دایه، ئاگات لیښه بیټ و کتوپر بیټ،
له بهرتهوه گومانباشبه بهرانبهر پهروهردگار، نهویش دلت رېنمونیی
دهکات و ئاسوودهت دهکات.

خودا نهووبی ﷺ، تاقیکردهوه، بهلام پاداشتیدایهوه و بوئی
قهره بووکردهوه و زیاتریشی پېبه خشی.

(وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ)، مال و منداله کهمان وهك خوئی
پېبه خشییهوه و به باشتیش بو مان قهره بووکردهوه.
له بهرتهوه پهنگه دواى به لا جوانترین به خششت بو بیټ، بهلام له
نهو کاتهى سهبرده گريت و دوعا ده که یته وه و ده پارپیته وه.

(رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا)، پهروهین، هرچی سهبر و ئارامیه
به سهر دل و دهر وونماندا برپیژه.
ته نانهت نه گهر سالانی ناخویشی دریژه یانکیشا، نهوا نهو که سهی
به لای به سهردا هاتووه که له سهبر پېبه شبووه. نه گهر ویستت
به لایه کان له سهر خوټ لابه دیت، سهری تاوانه کانت بکه و لایانیده.
خوای پهروهردگار به مووسای ﷺ فرموو: (قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ)،
داوايه کهى خوټ پیدرا.

له بهرتهوه ویسته کانت کو بکه رهوه و داوايه کانت چربکه و هرچیت
پیویسته له خوای داوا بکه، چونکه پهنگه پیبلیت: (قَدْ أُوتِيتَ
سُؤْلَكَ)، توش ریك پی کامهران ده بیت.

(فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ)، جا نه گهر پشتيان تېكردیت، نهوا بلی: (من خودام به سه!)

نه گهر هموو دونياش پشتي تېكردیت، خه مبار مه به، چونكه هه رچی له دهسته دهیت، خودا بو تی قه ره بووده كاته وه.

خوشبهختی پیوستی به موعجیزه نییه، هموو نه وهی پیوستت پیهتی نزیه کی به چرپه و دلیکی لیبوورده و پروو خساریکی به خنده و قه ناعه تیکی چاك و متمانه یه كه به خودای ئاسمانه كان. خوت به خودای به توانا په یوه سته بکه، پاشان تاقه مرو فیکیش زیانت پینا گه نییت، نه خوی، نه ره فتاره کانی. نهو په نجه ره دابخه كه عه زیه تت ده دات، هه رچه نده دیمه نه کشی دلر فین بوو.

نازاری موسیبه ت تیپه پرینه و چاوه پرپی دهر گابوونه وه و پرزقی دواي نه وه بکه، چونكه مووسا عليه السلام، به ترسه وه له ولاته که ی هه لهات، به لام پاشان ده فهرمویت: (فَوَهَّبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ)، خودا دهسته لاتیکی پیبه خشیم و منی کرد به یه کیك له پیغه مبه ران.

﴿وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ﴾، کاتیك خور هه له هات تیشه که ی به لای نه شکه وته که لارده بووه وه. باسکردنی خور له گه له نه شکه وت نه نییی خوی هه یه، له هموو تاریکیه که په نجه ره یه کی پرووناکی هه یه و له هموو ته نگه به ریک دهرچه یه کی خوشیی هه یه و هموو ناره حه تییه که ئاسووده یی به دوا دادیت.

خود امان لہ لہ

(وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ)، خو ئه گەر ئه وانه چاوه پريان كردبا ههتا ده رده چوويه لايان ئه و بۆ وان باشتري بوو.

هه نديك جار پيوستت به ئارامگرتنيكي كه مه، هه تا چاكه له
په روهرد گارهوه وه بگريت.

له پيغه مبهروه ﷺ، واريډبووه، كهوا فهرموويه تي: **(الْهَمُّ وَالْغَمُّ وَالْحَزَنُ مِنْ مُكْصَرَاتِ الذُّنُوبِ)**، واته: خهم و خهفت و پهژاره له
ئو شتانهن كه دهينه كه فاره تي تاوانه كان.
له بهرئوه ئه گهر تووشی خهم و پهژاره بوويت، ئهوا چاوهرپي
باداشتي پهروهر دگار ببه.

(وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَارِغًا)، ئەۋكات دلى دايكى موسا ﷺ،
ئۆقرەى لىبرا.

(خودای پەروردگار هەندیک جار ناخۆشیی لە قەدەری بەندەکانی دەنۆسیّت، هەتا شادومانییەکی مەزنتریان پێبەخشیّت، یان ئەوەتا خراپییەکی گەورەتریان لێلابدات). سەعدی رحمۃ اللہ علیہ.

(جَنَاتٍ عَذِیۡۤلَتِی وَاَعَدَّتْهُنَّ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَآئِهِنَّ وَاَزْوَاجِهِنَّ وَذُرِّیَّاتِهِنَّ)، به هشتیکی نه بر اوه، که خودا به لینی پیدابوون، هر که سیکی تریش که چاک بیت له باب و با پیران و هاوسهر و زوریه تیان، نه وانیش به دوایانده که ون.

خه م به رویشتنی خو شه ویستان مه خو، چونکه پروژانیکی خوش له چاوهروانیتان دایه، کو تانده که نه وه.

ئەگەر تاریکی تەنگانە زۆری بۆ هێنایت، ئەوا مژدەت لیبیت بە خۆرەلاتنی خۆشییەکی نزیك.

(كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ)، هەر رۆژێك خەریکی کاروباریکی جیاوازه لە هی پیش خۆی.

لە گۆزەرانی ئەمڕۆ بۆئۆمێد مەبە، پشتیوان بە خدا بەیانی جوانتره.

لە چیرۆکی موسا ﷺ، لەگەڵ خدر، یاسایەك هەیه لە رازیبون و تەسلیمبون بە قەزا و قەدەر، چونکە مەرۆف نازانیت چی لە پشت پەردەکانەوه هەیه و چی لە غەیبی خدا هەیه و ئیشی ئینسانی موسولمانیش هەموو خیری تێدايه.

(مَتَّعْتُهُمْ وَأَبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ)، هێندەم خۆشیی بەسەر ئەوان و باب و باپیرانیاندا پێشاندا، هەتا لەیادکردنی خدا غافلان. چەندین چێژ هەیه، خدا لێی بێبەشکردوویت، تەنها بۆ ئەوێ لێی نزیكبیتهوه.

(وَأَجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غِيَابَتِ الْجُبِّ)، کۆکبون لەسەر ئەوێ هەلبەدەنه ناو تاریکایی قۆلتەکە.

هاوئشتیانە قوولایی بیرەکە، بەلام خدا بۆ سەر تەختی پاشایەتی بەرزیکردوه. ئەگەر هەرچی لە چواردەورتە پێککەوتن لەسەر پیلانگیران لە دژت، ئەوا هیچیان لەدەستنايهت، مەگەر خدا ویستی لەسەر بیت.

خودمان له گه له

خه نده به پرووی ژيانندا بکه و به پرووی نهوانه شدا بخه نه وه که له دهوړتن. بیر له نه وه بکه ره وه که شادومانت دهکات، بیر له نه وه ش مه که وه که ده تشله ژینیت، چونکه شله ژان خه مباریه و نومید درمانه و گه شینیش خیر به دواي خویدا دهینیت.

خه مباره مبه به له ده ستدانی نیعمه ته کانت، په نگه نه گهر خاوه نیان بایت خه مه که ت گه وره تر بان، له به ره وه رازیوون له ژياندا له مه زترین به ها کانه.

مادام نیه ت له گهل خودای خو تدا راسته، نهوا نه گهر هه مووان جیان هیشتیت و هه موو شتیکی گرانبه ها له ده ستچوو، هیچت له ده ستنه چوو، چونکه خودا به جوانتر و کاملتر و چاکتر بو ت قهره بو ده کاته وه.

(يَا لَيْتَنِي مِثُّ قَبْلِ هَذَا)، خو زگه هه ر زووتر مردبام. نه گهر بازار درېژه یکشا لی وهره ز مبه، چونکه له پشت نه ودا مژده یه که هیه خودا ده شاریتته وه. (فَكُلِّي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا)، واته: بخو و بخوره وه و خاترجه مبه.

(سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا)، خودا پاش ناخو شیی، خو شیی دهینیت.

به دل له نه و نایه ته رابمینه، هه تا دلت ناسووده بییت و دهروونت نارامبییت و رازی بیت به نه وهی خودا کردوویه تییه به شت.

چاوه پړی بهری دره ختیځ مېبه، که ږه گه کانیت ئاو نه داییت، جا ږه گی ئاواتیش گه شبینییه و به دوعا و نزا ئاوده دریټ. متمانہ به خودا دهریای بو مووسا شه قکرد و ئاگریشی بو ئیبراهیم سارد کردهوه. هیچ که سیځ چیر له نهو متمانہ یه نابینیت، مه گه خودای زانای ناسیبت.

نه به خشینی خودا به خششه و دواختنیشی حکمه ته و تاقیکردنه وهی بهر زکردنه وهی پله و پایه یه. هه رکه سیځیش به (الله)، رازیبوو وهک په روه رندهی خو، نهوا کاره کانی ږاده په پړیټ و دهر وونی ئاسوده دهیټ، به چه شنیځ تالیی قه دهره کان چیریکي تایبه تیان دهیټ.

(وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنٍ لِّي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا)، هاوسه ری فیرعه ون گوتی: (بینایی چاوی من و تو، به لکوو سوودی کمان پیښه یټ).

به گه شبینی ږزگار یبوو، توش گه شبینه و متمانہ به خودا هه یټ.

نه گه ر دهر گابوونه وه دواکه وت، خه مبار مېبه، نه وه تا پیغه مېبه ری خودا یوسف (عليه السلام)، زیندانیی کردنه که ی دریر هیکشا، پاشان لییده رچوو، هه تا بیټه عه زیزی میسر، دوو لویش پیش نهو دهر چوون، به لام یه کیان بوو به خزمه تکار، نه وهی دیکه ش له خاچدرا.

(لَا تَأْخُذْهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ)، خودای گه وره نه وه نه وزی دیت و نه خه ویشی دیت. بهنده به خه یالی شتی که وه ده خه ویت که لی بیټومید بوو، به لام که هه لده ستیته وه کاره که ی چاره کراوه، چونکه ږیکه ری گه ردوون، ناخه ویت.

(قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَى أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فِيمَ تَبَشِّرُونَ)، گوتی:

(نایه به ئهم پیرییه مژدهم پیده ده، جا به ئهم په ککه وته ییه ده بی مژهی چیتان پییت؟

بو هه موو دلیک که ژیان شه که تیکردوه و وه های زانیوه ئاواته کانی ونبوون، بزانه که ئاواته کانت له کاتی کدا دینه دی، که هه ناگایشت لینییه، ته نها پشتیوان به خودا.

(هه که سیك خودا سه ریخست بو سووربوون له نزاکردندا، با مژدهی لییت به نزیکبوونه وه وه لامه که ی، هه که سیکیش ئاراسته ی هه موو داواکارییه کانی له خودا کرد، ئهوا با خاترجه م پییت به ئه وه ی هه موویانی پیده به خشییت). ئیبن سه عدی رحمه الله.

(وَدَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ)، ئه مه ئه م گومانه بوو که به په روه رد گارتان ده برد، ده بخون ده ی! ئیستا به هو ی ئه وه وه له ناوده چن.

گومانی باش به په روه رنده ی خوت ببه، چونکه گومانه که ت یان به رزنده کاته وه، یان مالت به قورده گریت.

(لِيَذِقَهِمُ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا)، هه تا تو زیك ئه وه یان پیبچی ژیتته وه که کردوویانه.

هه موو ئه و موسیبه تانه ی به سه ر ئیمه و خه لکدا دین، به هو کاری خراپه کارییمانه، جا بشزان، ئه مه تو زیکه له ئه وه ی ئیمه شایسته ی چه شتنین. ئیمام ئه حمده دی کوپی حه نبه ل رحمه الله، که ئاموژگاریی کوره که ی ده کرد، ده یفه رموو: (نییه تت چاک پییت، چونکه تو هه تا نییه تت چاک پییت، به سلامه تی ده می نیته وه).

ئه حنه في كورى قهيس عليه السلام، ده فهرمويت: (نازارى كم له سكم پيدا بوو، منيش سكالاي حالى خوم لاي مامم كرد، ئه ويش خوى لى تووره كردم و گوتى: ئه گهر شتيكت به سهردا هات، سكالاي خوت لاي هيچ كه سيك مه كه، چونكه خه لك دوو چينن: يان ئه و هتا هاوپرپيه كه و نازاريددهيت، يان دوژمنيكه و گوشاديددهيت).

(قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ)، په نا به خدا ده گرم به خوداي بهر به يان. په ناگرتن به خوداي به ياني، كاريكي مهزنه. جا ئه گهر له ژيانندا تووشي تاريكي بوويت، ئه وا به ياد كردنى ئه و خودايه و په ناگرتن پيى، روښنايي له بهر ده خوتدا ده بينيته وه.

(فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ)، خودا له برى ئه و، به يه كيكي باشتري بويان قهره بووده كاته وه.

مهرج نيه هه موو له ده ستدانيكي ژيانمان زهره ر بىت، له ئه وان هيه خودا ويستيتى به نيمه تيكي چاكثر جيت بو پر بكا ته وه. هه ر چه ند هه سته بكهيت كه شه پولى به هيژ له ريگه يه، ئه وا هينده تر به له مى خوت له كه ناري ئاوا ته كان دوور ده خه يه وه، له بهر ئه وه هيچ شتيك وهك دوعا بو دريژى ريگا نادوژيته وه و هيچ چه كيك وهك چه كي سهرگرتن له رووى كو سپه كان به هيژ نيه.

(وَأَصْلَحَ لِي شَأْنِي كُلَّهُ)، هه موو كاروباره كانم چا كبه. پشت به خودا ببه سته و ئه ويش به دانايى خوى كاره كانت چا كده كات و شلژانده كت ناهيلىت و به په حمه تي خوى برينت سارپژده كات.

(وَأَلَّا لَهُ الْحَدِيدَ)، ئاسنیشمان بۆ نهرمکرد.

ئه گهر خودا سه رپه رشتی کردیت، هه موو شتیکت بۆ دهسته مۆده کات و ته نانه ت ئه گهر ئه و شته له چاوی تۆدا مه حال بیت.

چرای ئومید دابگریسینه، با شه ویش درێژیتهوه و وهره زتبه کات، چونکه هه رچه نده شه و درێژیته، ئه و خۆره هه لاتنی هه ر به دوا دادیت. ئه ی ئه هلی به لا! مژده تان لییته به پاداشتی مه زن و نزیکیی ده رگابوونه وه و نه مانی لیلی ژیان.

(ئه گهر مروف تییکو شا و پستی به خودای به دهسته لات به ست و دهستی له تۆبه کردن هه لنه گرت، ئه و بیگومان خودا چاکیی وه های دینیته پری، که هه ر به خه یالیشیدا نه هاتوه). ئیبن تهیمییه (رحمه الله) مژده له هه موو ئه وانه بیت که ماندوویتی تاقه تی پروو کاندوون و نه خۆشیش شه که تیکردوون. ئیبن ئه بی دنیا (رحمه الله)، ده فهرمویت: (ئه وانه ی پیشی له شه ویك که تایان هاتبایی، چاویان لیبوو خودا بیکاته که فاره تی هه رچی تاوانی پیشووه).

(فَطَافَ عَلَيْهَا طَافٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ)، کاتیك خه وتبوون خودا به لایه کی به سه ردا باراندن.

تۆ خه وتوویت، دونیاش وه ها ده گۆر دریت، چونکه ریکه ره که ی ناخه ویت، له به رئه وه ئه گهری هه یه راییته وه و حالت بۆ چاکترین حال گۆراییته.

(وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا)، خودا به سهر هموو شتيكدا دهسته لاتداره.

ئه گهر ده ته ویت به کامه رانی بژیت، ئهوا خوت به کس به راورد مه که و بشزانه که زیانت جیاوازه و قه دهری تو تایبه ته و به هی کهس ناچیت، همیشه ش بلی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ).

هموو شتيکی دلخوشکه دهیته رابردوو، چيژ و خوشیه کانی ش تنه له به هه شتی هه تاهه تایی نه براوه ده بن.

ئین جهوزی ﷻ، ده فهرمویت: (چاک میوانداری به لا بکهن، چونکه به لا رپیواره و خوداش میهره بانه. ههرچی به سهر موسولمانیشدا ییت خیری بو خوی تیدایه. له فهرمووده شدا هاتوو: ته نانه ت گهر درکیکیش به قاجیدا چوو، ئهوا خودا دهیکاته که فاره تی گونا هه کانی).

(وَلَا تَحْزَنُوا)، خه مبار مه بن.

(خه مباری له کو سپه کاتییه کانی ریگای خودایه و یه کیك نییه له پایه کانی ئیمان، خوداش له هیچ شوینیك فهرمانی پینه کردوو و په سندی نه کردوو، به لکوو ریگری لی کردوو). ئین قهیم ﷻ.

(رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي)، پهروهین، ئیسکه کانم لاواز بوون.

هموو ساتیکی لاوازی زیانت که پیدایه پهریت، بو وه لامدانه وهی نزاکانت باشتین هه له.

خودمان له لاله

(وَلَقَدْ دَاوُودُ أَتَمَّا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ)، داودیش زانی که تاقیمانکردووه ته وه، له بهرئه وه داوای به خشینی له پهروه رندهی خوئی کرد.

یه کیك له هوکاره کانی رزگار بوون له فیته نت و به لا بریتیه له ئیستیغفار کردن، له خوشی و ناخوشیدا.
نه گهر هه لیكت لیرویشته، یاخود نیعمه تیكت له ده ستدا، نه وا پهروشییه که ت به هم ئایه ته دامرکینه ره وه.

(عَسَى رَبَّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا)، به لکوو خودا به باشت له نه مه بو مان قهره بووب کاته وه

خه مباری کار له دل و ههسته کان ده کات، بیبه شبوون و له ده ستدانیش خه موکی به دیده هیئن، له بهرئه وه له گه ل خوتان و خوشه ویستانتان نهرمونیان بن.

(وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ)، کاتیك خور هه لدهات تیشکه که ی به لای نه شکه وته که لارده بووه وه.
نه گهر خودا کاره کانتی له خوگرت، نه وا به ئاسووده ییه وه بخه وه، چونکه له هه موو کات و ساتی کدا ده تپاریزی ت و مه حالت بو ده هیئیه بهرده ست، هه ر نه و یارمه تییده ره.

(اللَّهُمَّ تَوَلَّنَا فِي مَنْ تَوَلَّيْتَ)، پهروه رین، بمانگیره له نه وانه ی خستوونه ته ژیر رکیفی سه ره پرشتیاری خوت.
(له نه و کاته دا ده رگات به روودا ده کریته وه، که ئومی دت له خه لک ده بریت). ئیبن تهیمییه رحمه الله.

شادوماني خوت به دوودلي تیکمه ده و کاره کانت به خودای پروهردگار بسپیږه. ئیبن مه سعوود رحمه الله، ده فهرمووئیت: (هر پیغه مبه ریڅ تووشی نارېحه تی هاتیټ په نای بردووه ته بهر یادکردنی خودا، له بهرته وه له خویشی و ناخویشیدا، یادی خودا زور بکه ن).

(حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ)، جا نه و کاته ی په یامبه رانمان بییو بوون و وه هیان زانی که به یه کجاری به درو هیتراونه ته وه، ئیمه به هانایانه وه چوون و سه رمان خستوون و نه وانه شمان پرزگار کردووه که ویستمان له سه ربووه.

له کاتی به لا و خه مخه فته و نارېحه تی، خودای پروهردگار رازگه لیکت به خه یالدا دیه هیټ هته بیټومیدی له ناوبه رن، خودی نه م رازانه ناماږه ی ده رگابوونه ویه کی نریکن.

نه وه ی خودا پیبه خشیت هر تهوت بو گونجاوه، نه وه شی که لی بیبه شکردووی دیاره زیانی توی پیوه بووه، ته نانه ته هندیځ که س و هندیځ مال و مولک، کاتیځ خودا پیبه شته کات لیان، یاخود لیټ ده ستینټه وه، نه و دیاره خراپه یه کی ترسناکی لیلا داویت.

نه گهر ویستت شادومانی بخه یته ناو دلت، نه و چوارده وره که ت شادومان بکه و دلیان خو شبکه، چونکه تو یه که مین که سیت که بهری به خشینی خوت ده خویت. شادومانی واتای نه وه ی نیبه ژیانکی کامل بږیت، به لکو و واتای نه وه یه چاوت له که موکورتیه کان بپوشیت. خو نه گهر دنیا وه که نه وه بایه که چاومان لیته تی، نه و هیچ چاوه ری به هه شتمان نه ده کرد.

خودمان له‌گه‌له

ره‌نگه ئازارت له‌سه‌ر كۆببنه‌وه و ژيانت لى تالبه‌كن، بیده‌نگیشت لا قورس ده‌ییت، جا له ئه‌و كاته‌دا ئه‌و وته‌یه‌ی پیغه‌مبه‌ر یه‌عقوب علیه‌السلام، بیته‌وه یادت، كه ده‌فه‌رموویت: **(إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ)**، سكالای خه‌م و په‌ژاره‌ی خو‌م ته‌نها لای په‌روه‌ردگارم ده‌كه‌م.

ناو سکی نه‌هه‌نگ زۆر له یونس تاریک بوو، خه‌مه‌کانیشی له‌سه‌ر كه‌له‌كه‌بوون، جا كاتیك دانى به تاوانی خویدا نا و داواى لی‌بوردنى له خودای په‌روه‌ردگار كرد، گوتی: **(لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ)**، هیچ خدایه‌ك نییه جگه له تو، پاکی و بی‌گه‌ردیی بو تو، من له سته‌ماکارن بووم. له ئه‌و كاته‌دا خوداش فه‌رموی: **(فَاسْتَجِبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ)**، ئیمه‌ش وه‌لامماندایه‌وه و له په‌ژاره‌كه‌ی رزگارمان كرد.

سه‌ره‌تای سووره‌تی **(التَّحَلُّ)**، به نه‌هیکردن له په‌له‌کردن ده‌ستی‌پیکردوه: **(أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ)**، واته: فه‌رمانی خودا به‌رپوهیه و خه‌ریکه ده‌گات، جا په‌له‌ی لی‌مه‌که‌ن. به فه‌رمانکردن به سه‌برگرتنیش کو‌تایی هاتوه.

(وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ)، واته: سه‌بربگه‌، ئه‌م سه‌برگرتنه‌شت ته‌نها به یارمه‌تی خوا ده‌ییت، نه‌ك كه‌سی تر. له نیوان شی‌نه‌یی و ئارامگرتن خیری‌ك هه‌یه ته‌نها خودا ئاگای لی‌یه‌تی و متمانه‌کردن به خودا و سه‌برگرتن، سه‌ره‌نه‌جامیان هه‌ر خیر و باشییه.

سو‌پاس‌کردنی خودای په‌روه‌ردگار له‌کاتی خوشییدا، یه‌کی‌که له هو‌کاره‌کانی رزگاربوون له ناخوشییدا.

خودمان له گه له

له ئه و به خشینه ی خودا له گه ل پیغه مبه ر لووت ﷻ، رابمینه:
(نِعْمَةٌ مِّنْ عِندِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرًا)، ته مه نيعمه تيک بوو
له لايه ن ئيمه وه، هه ر به ته م چه شنه ش پاداشتي ته وانه ده دینه وه
که سوپاسگوزارن.

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَّكُمْ فُرْقَانًا)، ته ی ته وانه ی
ئیمانان هیناوه، ته گه ر ئیوه له خودا بترسن، ته واهه ر چا ور وونیتان
پیده به خشیت.

ته گه ر شاخه کانی دونیات به سه ردا که وتن، ته نها ته قوا و له خودا ترسان
له نیوان به رده کانی ده رته هینن.

جه عفهر به سوفیانی سه وری گوت ﷻ: (ته گه ر شتی که خه مباری
کردیت، ته واهه زور بلی: (لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ)، چونکه ته مه
کلیلی ده رگابوونه وهیه و گه نجینه یه که له گه نجینه کانی به هه شت).
(مَا يَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا)، خودا ده رگای
هه ر په حمه تی که بو به نده کانی بکاته وه، هیه چ که سی که نییه دایبخت.
پاش ته وه ی به دل له ته و ئایه ته قوولده بیته وه، هیه چ پیویست به
دوودلی ناکات، چونکه هیه چ که سی که خیری که له تو ناگریته وه
ته گه ر خودا بو تو ی نووسییت.

(وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ)، هه ر به ته م شیویه ده سه لاتمان
له سه ر زهوی بو یوسف فه راهه مکرد.

دووری له که سوکاری چه شت و دوورییه که ی درێژه ی کیشا، چه ند
سالی کیش له زینداندا مایه وه، جا په نگه به لا درێژه بکیشیت، ته وه ش
له به ر هه ندیکه که به خشین پیوه رده رگه ر مه زترین بیت.

مه كحول ﷻ، ده فەرمووئت: (هەر كه سيك بليت: **(لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، وَلَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ)**)، ئهوا خودا دهرگای هه فتا خراپه ی لیداده خات، بچووكترينيان هه ژارييه).

له سونه نی (ئهبو داوود) و غهیری ئه ویش هاتوو، كه پیغه مبهری خودا ﷻ، فەرموویه تی: (ئایه چهند وشهیه كت فیژنه كه م له كاتی تهنگانه دا بیلئیت؟ **(اللَّهُ، اللَّهُ رَبِّي، لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا)**).

هه میشه میهره بانیی خودا به دواته وه دهیئت، ته نانه ت له تاریکایی شهودا، کاتیک له سهر ته خته خه وه كه ت راکشاویت.

له نیوان ههر دوو خیریکدا رووبه ریکی هیلاکهر ههیه، ناوی (تاقیکدرنه وه) یه، پراوپره له پاداشت بو ئه و كه سهی سه برده گریت، له بهرئه وه بلی: **(الْحَمْدُ لِلَّهِ)** و لای پهروهرد گار چاوه رپی پاداشتت به.

(فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا)، خودا ویستی ئه و دوو لاوه پیبگهن. رهنگه هه ندیک شت دوابكه ویئت، به لام بو ت سانا دهن، هه تا ئاماده باش بیت بۆیانن، ئه مهش له میهره بانیی پهروهرد گاره وهیه.

(وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ)، خودا ئه و زاتهیه كه پاش بیئومییدی بهنده کان بارانی رهحمه ت ده نییئت و رهحمه تی خوی په خشه کات.

سه ره پای بیئومییدی و دارمانی دهروونمان، دهرگای رهحمه تی خودامان لیده بیته وه، جا ئه ی ئه گهر گومانی باشمان به پهروهرد گاری میهره بان و نه رمونیان برد. دهیئت چۆن بیت؟!

خودمان له گه له

(وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ)، دوو لار له گه له چوونه زیندانه وه. له ساتی توندبوونی ناخویشی، خویشی ههنگاوان هه لدهیئت، ههردوو لاره که له گه له چوونه زیندانه وه. له گه له ئه وه نهک دوا، به لام یه کیکیان بووه هوکاری ده چوونی.

(آتَيْكُمْ بِشَهَابٍ قَبَسٍ لَّعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ)، سه لکه بزوتیکتان بو دهیتم به لکوو خو ی پیگهرم بکه نه وه.

شهویکی زستانی سارد، له ناو بیابانیشدا ونبووه، به لام خودا ده رگای به پرودا کرده وه، له ئه ویشه وه بوو به یه کیکی له پیغه مبه ران، له بهرته وه کو سپه دونیایه کان ریگه له به خشینی په روه ردا گار ناگرن.

(لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا)، خه مبار مبه به، خوامان له گه له. (لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا)، مه ترسن، من له گه لتانم.

هه سترکردن به بوونی خودا له گه لت، هه رچی خه م و په ژاره و ترسه لیتم ده ره وینیتته وه.

(وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهُمْ هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ)، له ئه و کاته دا نیگامان بو نارد له ئاینده دا، له کاتیکی ئه وان بیئاگان له تو، هه والی ئه م به سه رهاته ی ئیستایان پیده دهیت.

مانه وەت لە بیری خەمەکان واتای ئەو نییە خودا تۆی خوشتاوت،
خودا لە نێو بێردا نیگا و سروشی بۆ یوسف ﷺ، نارد. هەتا
سەرەرای بەلاکەى جیگیربکات، ئەمەش لە خۆشەویستى خودایە.
(وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسْفَىٰ عَلَىٰ يُوسُفَ)، بە جییهێشتن و گوتى:
(دریغاً بۆ یوسف!)

خەلك خەمەكانت لەسەر سووك ناكەن، رەنگە تەنیايت ئازارت
كە مەبكاتەو.

(اَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ)، بڕۆن بە دواى سۆراغى
یوسف و براکەى.

پیش دەیان سأل کۆرپکى لە دەستدا، ئیستاش بە یەقینیکی تەواوە
داواوەکات بە دوایدا بچن. ئەگەر باسى ئەگەرە عەقلىیەکانیان بۆ
کردیت، تۆش باسى گومانباشی بە خودا و متمانە پێبونی بکە.
کارەكانت لە سپاردەى پەرورەدگار دابنێ و بلی: (پەرورەندەم،
هەرچیم هەیه و خاوەنیم، پادەستى تۆم کردووە، چونکە هەر ئەو
توانای هەیه بارت لەسەر سووکبکات، بە ویستى ئەویش کارەكانت
چاکدەبن).

شەو وەك چیرۆكىك وایە لە کونیکی خۆرەو دەرچووێت، پێماندەلێت:
ئەگەرچی شتە جوانەکانیش ئاوابن، ئەوا بێگومان دەبێت لە
پۆژیکى تر و شوینیکی تر و خەونیکی هەلبێنەو، بە ویستى
کردگارى دانا.

شادومانی واتای ئەو نییە کە ناییت بگریت و خەمبار ببیت،
بەلکوو ئەوێە بە هەموو قەدەرەکان رازیبیت و بە خەندەى سەر
لیوەکانتەو بژیت و سوپاسگوزارى خودا بیت.

(وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ)، خو ئه گهر خودا زانيبای که چاکن، نهوا وههای لیده کردن گوئیستی حهق و راستیی ببن. نییه ت پتر له کاره کانت به رهو باشییت ده بات، نییه تی چاک له دلدا هه بیّت، خودا ئاسوودهیی به نهو دلّت ده به خشیّت.

(اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ)، په روه رد گار به دیهینه ری هه موو شتی که. خودا هه ر له نه بوونه وه هو کاره کانت بو به دیده هی نیّت، له به رئه وه نه گه ر خه مه کانت له سه ر زور بوون، بیئومید مه به. به ئومید هواریه وه، یان به چاوه ری بوونی ده رگایه که وه بژیّت، زور باشتره له نه وه ی یه ک سات خه م له رابردوویه ک بخویتی، که گه رانه وه ی نییه، یان له خه می داهاتوویه ک بیّت، که زانسته که ی لای په روه رد گاره. چیژ له رۆژه که ت بیینه و گه شبینه به خودا میهره بانه که ت. نه گه ر خه می دنیا شه که تی کردیت، پروو له ئاسمان بکه و سکا لای خو ت ته نها لای نهو زاته بکه که نزاکان گیراده کات. هه موو شتی کی جوان له گه لّ به ره به یان له دایکه ده بیّت: (شادیی، شیفا، گوشادیی، ئاسوودهیی و... هتد)، گومانی باش به نهو زاته ببه، که به یاد کردنه وه ی دلّت ئاسووده ده بیّت.

(وَلِلْآخِرَةِ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى)، بیگومان دواړوژ بو تو چاکتره له دنیا.

کو تایی هه موو شتی که له سه ره تاکه ی فراوانتره، جا خه مبار مه به و گومانی باش به خودا ببه.

(فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا)، تۆ له ژیر چاودیږی ئیمه دایت.

تۆ له بالاترین پایه کانی چاودیږی خودایت، جا بزانه که خودا له تنگانه تدا له گه لښتدایه و بیھیوات ناکات.

ئه گهر خودا سهیریکی دلی کردیت و بینی پشتت به ئه و به ستووه و له هه موو خه لك بیئومید بوویت و کاره کانت هه ر به ئه و سپاردووه، گومانی باشت پیږدووه، ئه و دلیابه بیدلیت ناکات.

(وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ)، خو ئه گهر په روه ردگار چاکه یه کی بوټ بویت، ئه رز و ئاسمان و ټکبکه ون که س نییه ږیگری له ئه و بریاره ی بکات.

به خششی ئه و هه موو کاتیک به بی هه لښاردنی تۆ دیت، ئه ی چی ئیگر به یه قینه وه داوات لییکرد و لیپارایته وه؟! چ گومانیکتان هه یه به میهره بانترینی میهره بانان؟!

(فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَیَجْعَلَ اللَّهُ فِیْهِ خَيْرًا كَثِیرًا)، په نگه شتیکتان له لا ناخوش و گران بیټ، به لام خودا خیریکی زوری تیڅزینیټ.

په نگه ږقلیبوونه وه سه ره تای هاتنی باشی بیټ، له به ره ئه وه گومانی باش به خودای زانا به به.

هه رچه ند خه مه کانت زیادبوون و گومانباشی توش به په روه ردگار هه ر زیادبوو، ئه و بزانه، له غه یبی په روه ریښتدا هیڼده به خشش هه یه، که هه موو خه مه کانت له بیرده باته وه.

(مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ)، خودا نه دهستبهردارت بووه و نه وازی لیهیناوی.

پچراڼی خیر و بهرکهت له هندیځ کاتدا، نامادهباشیه بۆ پڙانی لیشاوی خیر و بهرکهتیکي نوږ، جا تهنها گومانته بهرانبهري بهدیهنهري میهرهبان باش بیټ.

نه گهر سهیری حالی خۆت بکهیت دهبینیت که خودا شتانیکی زۆری پیبهخشیریت، بهبی نهوهی داواشیانېکهیت، له بهرنهوه دلنیا به که خودا له شتیکی دلخوازت پیبهشی نه کردوویت، نیلا به نهو پیبهشکردنه خیریکی تیدایه، له بهرنهوه گومانی باش به خودا بیه. رهنگه خودا شتانیکی وهات پیبهخشیت، نهوهت ههر له یادنه مینیت که لیسه ندبوو یتهوه، هندیځ شتیشته دهکاته قسمهت، که هیچ نه گهری نهوه نه بوو نه مه بۆ تو بیټ، تهنها گومانی باش به خودا بیه و ناواتی باشی بۆ غهیری خۆت بخوازه.

به پیی گومانباشییت به پهروهرنت، خیر و بهرکهت و شادی و بهخششت له نهوهوه بۆ دیت.

ههر له نهو کاتهوهی تو کورپهیهک بوویت له ناو سکی دایکتدا، خودا سهرپهرشتییت دهکات و پرقت دهوات، بهبی نهوهی داواشی لیبکت. جا پیت وهایه له کاتیځدا داواي لیده کهیت وازت لیبهیتیت و گویت بۆ رانه گریټ؟! نهو زاتهی باسیده کهین میهرهبان، له بهرنهوه گومانته بهرانبهري باش بیټ.

خودامان له له له

(۵) وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ، کاتیک خۆر هه لدهات تیشکه که ی به لای ئەشکه و ته که لارده بووه ده.
خۆر له بهر چهند ئیمانداریکى خه وتوو پیره ی خۆی گۆری، جا چۆن له بهر توۆ شتانیکى بچووک ناگۆریت؟
ته نهاله ئەو خودایه میهره بانه بپاریره وه و گومانت بهرانبه ری باش ییت.

(۶) وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ، شیرى هه رچی ئافره تی شیرده ره لیمان قه دهغه کرد.

له ئەوانیه خودا چاکیه کت لی قه دهغه بکات که هه زت لییه تی، به لام له بری ئەو چاکیه کی زۆر مه زنترت له ئەو پیده به خشریت.
گه شبینه، پاشان گومانیشت باش ییت.
گه شبینه کان دلخۆشترینی خه لکن و خاوه ن ئاسووده ترین دهروونن، ئاکار جوانترینی که سه کانن، له بهرئه وه به گه شبینی بژی و واز له دلپاوکی بهینه و به خه نده دهست به پوژره که ت بکه، هه مدیس گومانی باش به پهروه رنده ت ببه.

هه میسه بوۆ خۆشبه ختی هۆکاریک ده بینیته وه، ته نهاله ژیا نت رابمینه و قه ناعه ت هه ییت به ئەو به شه ی بوۆ براوه ته وه، هه ست به منته باربوون بکه بهرانبه ر خودا و به ئەوه ش قایله که بوۆ هاتوه، گومانی باش به خودا ببه و ئەوکات هه ست به ئاسووده یی دهروونت ده که یت. ئەو زاته ی پاش شه وی ئەنگوسته چاو به یانی ده هیئت، پاش ناخۆشییش خۆشیی ده هیئت، له بهرئه وه مژده ت لیبت که هه موو خه میک واده یه کی بوۆ پویشتن هیه، ته نهاله گومانت به خودا باش ییت و متمانه ت پیی هه ییت.

خندهيهك بهينه سهر ليوانت و ئاسووده به و كارهكانت به خودا
بسپيره، جا نه گهر شتيكت پي به خشرا، ئهوا دياره پهروردگار بوي
نووسيوت، نه گهر هيچيشت پينه گه شت، ئهوا دليابه له ئهوهي
هيچت به كه لك نه هاتوه، بشزانه كه پهرورينت دانايه، له بهرئهوه با
گومان به رانبهري باش ييت.

(وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ)، كاتيک خور
هه لدهات تيشكه كه ي به لاي نه شكه وته كه لارده بووه وه.

ئهو زاته ي له بهر چهند لايكي ناو نه شكه وته كه خوري به لاي
راست و چهپدا لارده كرده وه، له توانايدايه به نهرمونياني كارهكانت
سانابكات، به بي ئهوهي ههستيشي پي به كه يت و دليشت ئاسووده ده كات.
ته نها گه شينبه و گوماني باش به.

(وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ)، رهنگه هه زتان له شتيك
ييت، به لام ئهوا شته زهره و خراپه ي ئهوهي تيدايه.
رهنگه شتيك كه به رووكهش چاك دياربووه و دهستت نه كه وتوه،
ببوايه ته مايه ي زهره و خراپهت، له بهرئهوه با گومان به پهروردگار
باش ييت.

(وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ)، رهنگه رقتان له
شتيک ييت، به لام خيرى بو ئهوه تيدايت.
كاتيک پهروردگار هه وري خه مت له سهر لاده بات، بو ت ده رده كه وي ت
كه ئهوهي به سهردا هاتوه له قازانجي تو بووه، به لام دهروونت
به سهردا زالبوو و بينايي دلتى كوړ كرد.

(أَلَوْلَا أَنْ تَدَارِكُهُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ لُنُبِدَ بِالْعَرَاءِ)، نه گهر په حمه تی
خودا فریای نه که وتبا، نهوا هر له نهو دهشت و دهره سه ریډه نایه وه.
نه گهر خودا نېعمه تی کی پیښه خشیت، نهوا بزانه که نهو نېعمه ته
دواتکه وتووه، هه تا پیتگه یشته ووه، له بهر نه وه با هه میسه گومانی
باشت به په روه ریښی خوت هه بیټ.

(أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ)، نهی نهوانه ی
نه یانډیوه که نیمه ناومان کیښکړدو ووه ته نهو زهوییه وشکو برینګه.
نهو چاکییه ی بو تو نووسراوه، ریڼګه ی تو پیډه زانیت، ریڼګا که ش
ده گریته بهر، له بهر نه وه خه م مه خو و متمانه ت به خودات هه بیټ.
خوت رابهینه خه مه کانت له گهل خوړتاو ابون تاو ابن، به دوعا و
قورئان و نویژ و شه ونویژ بیان په وینه روه. باش بزانه پیش واده ی خوت
نامریت، رزقی خوشت هر وهرده گریټ، له بهر نه وه گومان باشبه به
په روه ردگار و به نه وه ش رازیبه که کردوویه تییه رزقت.

(إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ)، کاری نیمه
وهایه، ویستمان له سر شتیك بوو بیټه شت، پیډه لیښ: (ببه)،
نهویش ده بیټ.

له نیوان په ژاره و گوشادی تاقه وشه یه کی (کن) هه یه، جا
پاش نهو وشه یه خوشی سهر پای دلت داده گریټ و جیګه بو خه م
ناهیلته وه، تنها متمانه ت به خودا هه بیټ.

(فَأَذَلِّي دَلْوَةً)، تهویش دۆلچه که ی خوی داهیشه ناو بیره که.

له تهوانیه دۆلچه یه که بیته کوتای نازاره کانت، که له قولایی بیره تاریکه که تهلتبکیشیه وه، تهنها گومانته باش بکه به پهره رندهت و متمانهت پی هیهیت.

بیئومید مبه ته گهر هاتنه دی خهونه کانت دواکهوت، چونکه ته مه وه ته به روبوومه یه که چاوه ری پیگه یشتنت، هتا کاتی لیگردنه وهی دیت. با وهها بکه ین پاش چاوه پروانییه کی زور تامیکی خوش بچیژین.

دلنیا به ته وهی خودا بو توی نووسیوه، بو که سی تر ناروات، له بهرته وه ئه رخه یانبه و ئیره یی به کهس مبه، دلت پاکبکه ره وه، چونکه رزقی تو ریگاکهت پیده زانیته، تهنها متمانهت به خودا هیهیت.

متمانهت به ته خودایه هیهیت که گهر دوونی رۆشنکردووه ته وه، به ته وهی له کاتی گه شبینی و ئومیده واری جوانترین پیده به خشیته. باشیش بزانه که هه موو قه ده ریکی جوان، ئیستغفار و دوعا کردن دروستیده کهن.

(وَالصُّبْحُ إِذَا تَنَفَّسْ)، سویند به به ره به یان کاتی که هه ناسه ده دات.

باشه ته زاته ی تاریکایی شهوی به هاتنی به ره به یان لابرده، له توانایدا نییه له ته تهنگانه دا ده رته یینته و کاره کانت سانابکات؟ متمانهت به خودا هیهیت و گه شبینه، چونکه ته خودایه ده سه لاتی له سه ره موو شتی که هیه.

(وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا)، هېچ كه سيك نازانيت به ياني چي ليده قه وميټ و چي ده كات. سبه يني به ويستي خودا حالت چاكده يته وه و خه مه كانت له سهر لاده چيټ و هه ست به ئه وه ش ناكه يت كه تووشتبووه، تنه ها گه شبينبه و گوماني باش به خوداي خوت ببه. چهنده جوانه له ديمه ني به ياني رابميني كاتيڪ خور هه لها تووه و بالنده برسويه كان به دواي رزقي خويان رويشتوون، يه قينيان هه يه كه خودايه كي ميهره بان و رپوزيده ريان هه يه، كه رزقه كيان پيډه به خشيټ، ئه گهر هه ولياندا.

(وَإِنْ يَسْلُبْهُمْ الدُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ)، خو ئه گهر ميشووله يه ك شتيان ليژه وتبكات ناتوانن ليوهر بگر نه وه. هه نديك له ئه و كه سانه ي له ده ورتن لاوازي خوت بو ده سه لمينن، له بهر نه وه دلنياه كه هېچ هيژ و تاقه ت و ئيراده يه كت نييه، مه گهر به كو مه كيي و يارمه تيي په روه ردگار بيت. هه رچه نده گيژ له لوله كاني ژيان بيژاريانكرديت، بيتوميډ مه به، چونكه ئه و خودايه ي زيندوو له مردوو ده ردينيټ، ده توانيټ ده رچه يه كت بو وه بينيټ و رزقت بو بنيټيټ، تنه ها گومانت باش بيت به رانبه ري و پي گه شبينبه.

رهنگه خودا شتيكت ليدوور بخاته وه كه ئاوات بو، توش زوري بو نيگه ران ده بيت، جا رپوژان دين و ده رپون توش سوپاسي خودا ده كه يت كه ئه و شته ي ليدوور خستيه وه. سا متمانته به خودا هه يټ، چونكه خوداي زانا و دانا زور له تو چاكثر ده زانيت چيت به كه لك ديټ و چيش به عه مه لت نايه ت.

(الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ)، ئهوانه ی گومانی خراب به
پهروهر دگاریان ده بن.

به هو ی زوری گومانه خراپه کانیان به لای زور پروویتی کردن،
له بهرته وه تو گومانی چاکی به خودا به، ههتا چاکییت بیته ری.

(هُوَ عَلَىٰ هَيْنٍ)، ئه مه لای من زور سانایه.

ئهو زامهت که ئازارته دات، ئهو خه مهت که دلت تهنگده کات،
ئهو نار هه تییه ی ژیا نی لی هینا ویته وه یه ک، هه لکی شان و لابر دنی
له سه ر خودا زور ئاسانه. متمانهت هه بیته به ئهو زاته و گومانته
به رانه ری باش بیته.

(وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا)، هه رچی بوونه وه ری
سه ر ئهم زه وییه یه، رزقی له سه ر خودایه.

له ئاسماندا رزقی بالنده کان ده نی ریت، له ناوه راستی ساراش رزقی
میرووله کان ده نی ریت، له قوولا یی ده ریایه کانیش رزقی ماسیه کان
ده نی ریت. توش متمانهت به خودا هه بیته و چاوت له به خششه کانی
بیته.

(فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا)، سا تۆمان گه رانده وه لای

دایکت ههتا خاترجه م بیته و چیدی خه مبار نه بیته.
ئهی بنده ی ئیماندار، پهروهر دگاری میهره بان له گه ل تو نه رمونیانه،
هه رچه بنده دۆخه ناله باره کان ژیا نیان لی تال کردیت، ئهوا هه ر ده بیته
ئهو دلته گوشاد بکات. ته نها متمانهت پیی هه بیته.

(يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرُ وَالنَّاسُ لَهُ الْحَدِيدُ)، نهى شاخ و کيو و بالنده کان، ته سبيحات له گهل داود بلينه وه. ئاسنیشمان بو داود نه مکرد.

نه گهر خودا سه ره رشتی تووی له ئه ستو گرت، هه موو به دیهاتووانت بو دهسته موده کات، متمانه ت به خودا هه بی ت و خوتی لینزیکبکه ره وه، پاشان مژده ی به ره که ت لی بی ت.

(وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا)، له پای سه بر گرتنه که یان به به هه شت و پوشاکی ئاوریشم پاداشتی دانه وه. سه بر گرتنه که ت له دهسته موده و گومانی باش به خودای گه وه به، چونکه شته جوانه کان پاش سه بریکی جوان دین.

(فَالِقُ الْإِصْبَاحِ)، خودا ئه و زاته یه به یانی فه راهه مده کات. باشه ئه و زاته ی تاریکایی ئه نگوسته چاوی شهوی به هه له اتنی خور لابرده، له توانیدا نییه ناخوشییه که ت له سه ر لابات و ریگای سه رفرازییت بو خوشبکات؟ بی ئومید مه به، ته نها متمانه ت به خودای زانای کارزان هه بی ت.

نه گهر سه بریکی حالی خوت بکه ییت، ده بینیت که خودا شتانیکی جوانی پی به خشیویت، به بی ئه وهی داواشیان بکه ییت، له به ره ئه وه دلنیا به خودا شتیکی دلخوازی خوتی لی قه ده غه نه کردوویت، ئیلا ده بی ت خیریکی تیدا بوویت، له به ره ئه وه گومانت به رانه ر خودای خوت باش ییت.

(وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ)، هیچ شتیک نییه خودا دهسته وهستان بکات.

شیفات، لاچوونی خه مه کانت، ئاواته کانت، خودا دهسته وهستان ناکه ن، له بهرته وه متمانه ت به خودا هه بی ت.

(فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا)، ئیمه ش بایه ک و له شکر یکی نه بینراومان بو ناردن.

مه رج نییه ههنگاهه کانی هاتنی خوشیی ببینیت، چونکه نه مه خودا به نه بینراوی بو تی په لکیشده کات. گومان ت باش بی ت به رانه ر په روه رد گار و له دوعا کانتدا لی بی پار پیره وه.

له کاتی دابه زینی به لا و نار هه تی، هه ر گومانی باش به په روه رد گار به، هه تا یه قینت زیاده بی ت به ره حمه تی خودا و جوانیی قه ده ری، چونکه بوونه وهی ده رگای خوشیی نزیکه، له گه ل خودای په روه رد گاریش هیچ ئومید یك به بادا ناچیت.

(وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ)، کاروان یك به ئه ویدا هاتن و یه کیکیان بو ئاوهینان نارد.

خه مبار مه به، له ناو بی ری خه مه کانت کاروانی خوشییت به لادادیت، ته نها متمانه ت به خودا هه بی ت و چاوه ری کردنه وهی ده رچه یه ک به به.

خودمان له له

(فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنَ)، خودا له ژیریه وه بانگی کرد:
(خه مبار مه به!)

دلخوښی له نهو لایه وه بوټ دیت که نازارته دات، گومانی باش
به خودا بیه. له کوټ خه و خه فته کانت ده کاته وه.

(افْضَرْبْنَا عَلَى آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ)، نیمه ش له نه شکه و ته که دا پرده مان
هینا به سهر گوئی کانیاندا و که و تنه خه و ټکی قووله وه.

یارانی نه شکه و ت، به گومانی ټکی باشه وه خه و تن، له به رنه وه
که هه ستانه وه دونیا ته واو گوټ اېوو. په روه رد گاریش له خراپه ی
خه لکه که ی به دووری گرتن. توښ به گومانی ټکی باشه وه بخه وه،
خوداش خه مه کانت له سهر لاده بات.

هر رټوژیکي نوټ دیاریه کی خوداییه، له به رنه وه به دلخوښی و
خه له داهاتوو، یان هه سره ت بوټ رابردوو مه یفه و ټینه، ته نها نه وه ت
له سهره گومانی باش به خودا بیه یت.

له کاتی به لادا خودا ده رچه یه کی بوټ پیاوچا کان هه یه، نهو
ده رچه یه ش هه ندیک جار له هه ندیکیان دوا ده که و ټت، هه تا رابین و
پاداشتیان زیاتر بیټت). ټیبن هه جهر .

کاتیک خودا ویستی یوسف ، له زیندان ده ربکات، برووسکی کی
ننارد ده رگای زیندانه که هه لاهه لا بکات، فه رمانیشی به ده رگا کان
نه کرد له جی خویان بشکین، به لکوو له بیده نگی شهودا خه ونی کی
نارده خه وی پاشا. متمانته به نهو خوداییه هه بیټ که به شتیک
ده لیټ (به)، ریک ده بیټ.

(وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ)، کاروانیک به ئه ویدا هاتن و

یه کیکیان بو ئاوھینان نارد.

هاتنی خوشی به پیوهری ئیمه زور دوا ده که ویت، چونکه ئیمه له دووره وه ته ماشای ده کهین، خوی وه ها له ریگه یه، به لام به رییه کی نوی.

(أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ)، ئایه بهس نییه بو بهنده پهروهردگار

پشتیوانی بیت؟

کاتیك له گوره پانی خه م و دله راوکی به ته نیا ده مینیته وه، ئه م ئایه ته ت بیریته وه، که ئاسووده یی و ئارامیت له هه نهر ئه وه ی لییده ترسیت پیده به خشیت.

(وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا)، هه ر گه لایه ک هه لبه وریت خودا

ئاگاداریه تی.

باشه ئه ی چی کاتیك فرمی سکیك له سه ر چاوانته و ئازاریکیش له ناو دله؟ ئه ی چی کاتیك له تاریکایی شه ودا سه رت بو پهروهردگار ت ده به یته سوچه؟

(فَإِذَا خِفتَ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ)، جا ئه گه ر ترست لی ئه هه بوو

ئه وا هه لیده ناو پرووبار.

هه موو ترس و خه مه کانت هه لیده ناو پرووبار و پشت به خودا به سه ته، هه تا ساردیی یه قین له لایه ن خودا وه برژیته سه ر دلت. رهنگه خودا له شتیکت بیبه شبکات که هه زت لییه تی و به نه هاتنی ئازارت هه بییت: ﴿وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ﴾

خودمان له گه له

واته: ئيمه شيرى ئافره ته شيرده ره كانمان له مووسا قه دهغه كرد،
ئهمهش له بهر هه نديك بوو كه خودا باشتري بو ئاماده كردبوو،
نه شيده ويست به غه يري ئهو مژول بييت.
(فَرَدَّاهُ إِلَى أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا)، ئيمهش گه پراندمانه وه لاي دايكي
هه تا ئه رخه يان بييت.

(قُلْ لَا أَنُفِثُ لَكُمْ رُوحًا أَن يَأْتِيَنَّكُمْ أَمْثَلُ الَّذِي أَنُفِثَ لَكُمْ دَابَّاهُ يَكْفُرُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ يَكْفُرٌ كُلًّا) (١١٢) لَلْبَيْتِ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ)،
جا ئه گه ئهو ويرد خوينانه نه بان، ئهوا هه تا رۆژى مه حشه ره ناو
سكى نه ههنگه كه دا ده مايه وه.
يادى خودا بكه و زور دوعا بكه، ده رگاكانى خوشييت به پروودا
ده كرينه وه، هه رچه نده به لايه كه شت گه وه ره بييت.

(وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا)، هه مووتان توند ده ستى خوتان به
په تى خودا بگرن.
هه موو ئهو په تانه ي بو ت دريژ ده كرينه وه، رهنگه بپچرين، ته نها
په تى خودا نه بييت.

(وَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا دِينَ اللَّهِ الَّذِي هُوَ لَطِيفٌ خَلِيقًا)، حال و دۆخم به په روه ردگار ده سپيتم.
پاسپاردنى كار له خودا يه كي كه له هو كاره كانى رزگار بوون له فيل
و پيلانى دوژمن. په روه ردگار ده فهرمووييت: (فَوَقَّاهُ اللَّهُ سَيِّئَاتِ مَا
مَكَرُوا)، واته: خودا له خراپه ي پيلانى ئهوانى پاراست.

(وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكَلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ)، له
ئەو کاتەدا کە کەشتییەکی دروستدەکرد، هەر کەسیکی قەومەکی
بە ئەویدا چووبا گالتهی پێدەکرد.
گالته پیکردنی خەڵک واتای ئەو نییه تۆ هەلەیهک دەکەیت، چونکە
عیبەرت بە کۆتایی کارەکانە، نەک سەرەتایان.

(فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى) (٧٧) (قُلْنَا لَا تَخَفْ)، موسا له دلی
خویدا ترسیکی هەبوو، ئیمەش پێمانگوت: (مەترسە!)
ئای دەرگابوونەوه کە چەندە خێرابوو کاتیەک خودا فەرمانی پیکرد،
ختوورەیهکی ترسی بە دلیدا هات، بەلام پێش ئەوێ زمانی
گۆبکات خودا دلی جیگیرکرد.

(لَا يَخْطَمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ)، نەک سولهیمان و سولەیهکی
هەلاهەلاتان بکەن.

پەروردگار له کتیبە مەزنەکیداتر سی میروولەیهک له شهوێکی
تاریکدا تۆماردەکات، لەبەرئەوه ئەرخیانبە، خودا زۆر چاک ئاگای
له ترسەکانته.

ئەگەر بە یەک پکاتیش ییت شهوونوێژ بکە، بەلکوو گولەکانی
خۆشیی پشکووتووبن، بەلام پێوستیان بە یەک سوجدە هەیه له
تاریکیی شهودا هەتا لێبکریئەوه.

خودمان له له نه

(وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا)، چەندانی تریش که هیشتا دهستان نه که وتوون، به لام خودا باش دهزانیته که به نسبتان دهیته.

به خشی خودا به پی تاقهت و توانای تو نیه، به لکوو خودا شتیکت پیده به خشیته، که تو به توانای خوت نه ده توانی دهستی به یته.

(إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ)، ئیمه دیتمان ئارامگره، به راستی نمونه به ندهی چاک بوو.

رهنگه تاقیکردنه وهی هه ندیک به لا درێژ به کیشیته، له به ره وه جیگیر به و به نمونه به ندهی چاک و له سه ر ناخوشییه کان ئارامگره، پاش نه وه چاوه ری هاتنی خوشی له په روه ردگار بکه.

(فَأَسْرَهَا يَوْسُفُ فِي نَفْسِهِ)، يوسف ئهمه ی نه درکانه. مهرج نیه هه رچیت هه بیته بو چوارده وه که تی بدرکی نیته، چونکه چه ندین پیت و وشه هه یه، له ناو سینه دا قه تی سه بوون، به لام په رش و بلاون.

(يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)، هه رچی له ئاسمان و زه ویدا هه یه داوا له خودا ده که نه.

هه موو به دیهاتووان له خودا ده پارێنه وه، ئه ی باشه بو تو لی ناپارێته وه و داوای خوتی لینا که یته؟
مژده ت لی بیته، نه و زاته ی تو لی یه ده پارێته وه میهره بان و به سۆزه.

پیغه مبهەر موسا ﷺ، له داره که ی ترسا:
 (وَأَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ
 يَا مُوسَى لَا تَخَفْ)، واته: فهرمانتمان پیکرد: (داره که ت فریبد!)،
 جا که دیتی داره که ی وهك جنۆ که یهك دهله رزی، زیره یکرد و غاریدا،
 ئیمهش بانگمانکرد: (ئه ی موسا، مه ترسه).
 به لام پاشان ههر ئه و داره بووبوه هوکاری رزگار بوونی.
 (فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ ۖ فَانْفَلَقَ ...)، واته:
 ئیمهش نیگامان بو موسا کرد که به داره که ی له ده ریا بدات، جا
 که وه های کرد، ده ریا شه قبوو.

(أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ)، به راستی سهرخستنی خودا نزیکه.
 کاتیک هه وری خه م به سهر دلتدا راده و گزه ری ت، ئه و بزانه که هینده ی
 نه ماوه و خوشیی له ده رگات ده دات.
 ئه گهر پشکو ی بیئومیدی دلی سووتاندیت، ئه و تو به ئه م ئایه ته
 ئاگره که ی دابمرکینه ره وه.

(قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىٰ هَيْنٍ)، واته: پهروه رد گارت فهرمووی: (ئه مه
 لای من ههر زور ئاسانه).

باوه ریم وه هایه که ئومید په تیکی زور ورد و باریکه، به لام هه رگیز
 ناقرتیت ئه گهر ئیمه تی بکو شین و هه ولبدین و هوکاره کان بگرینه به ر
 و گه شبین بین و متمانه مان به خودا هه بی ت.
 په نگه ژیان کو سپمان بخاته به رده م، به لام پاماننا گری ت، په نگه
 ئومیدیش بزر بی ت، به لام هه رگیز نامری ت و په نگه هوکاره کانیش
 له ده سته برۆن، به لام هه گیز کو تایان نایه ت.

فيزيا فيزيكردم، كه مهزنترين ياساي ژيان بریتیه له نهوهی بارستاییه کی بیئومیډی له سهر پرویکی زبری دارووخان لایه، به هیژیک بره که ی یهک نیوتن ئومیډه. دهروونه مهزنه کان، نهوانه که دهروبه ری خوین به ئومیډ و گه شبینی به خودا ئاوپرژین ده که ن و زور به له سهرخوی و ژیری و نهرمونیا نییه وه مامه له له گه له هه لویسته به ئازاره کان ده که ن. ئومیډ له بوشاییه وه نایه یت و له هیچه وه په یدانا بیټ، به لکوو به هایه کی ئیمانی هیه که بریتیه له پشتبهستن به خودا و متمانه پی، گومانباشی به رانه ری و گرته به ری هه موو هوکاره کان له گه له دوعا کردن.

(أَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠٠﴾ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا)، منیش پیمگوتن: (داوای لیخوشبوون له خودا بکه ن و توبه بکه ن، نهو زاته لیبوردیه، جا بارانی به لیزمه شتان به سهردا دهبارینیت).

توبه کردن ته نها ئومیډ دروست ناکات، به لکوو ده رگاکانی ئاسمانیش ده کاته وه و به ره که تیش داده بارینیت.

(أَفَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ)، ئیوه چی گومانیکتان به خودای جیهانیان هیه؟

له ئیره دا: ئومیډ، ئیمان، به خشش، میهره بانیی و ئاسایش به دیده کریټ. له ئیره دا داوای پر له سوژ هیه، له ئیره دا بانگه واز بو گومانباشی هیه. مانه وهی رۆح له جهسته دا واتای هه بوونی ئومیډ و به رده وامیی کاره. ژیان هه لیکه، به دله راوکی و ره شبینی و وهره زی له دهستیمه ده.

(إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ)، له ئه و کاته دا به هاوه له که ی ده گوت:
(خه مبار مه به).

مه زنترين و جوانترين ديارى په روه رد گار ئه وه يه که له گه ل که سايڼک
کوټ بکاته وه، که له هه موو وشه يه کيان ئوميد بخوښته وه، جا به
ئه وه هه سټبکه يت که نازاره کاني ژيان کوټايان پيها توه.

(أَلَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا)، خو نازانيت، رهنگه
په روه رد گار پاش هه نديک کاريک پيشبهييت.
له هه موو بارودوخيدا گه شينبه، چونکه گه شيني ئوميد
به ره هه مده هييت و ئوميدش کارکردن به ره هه مده هييت، کارکردن
سه رکه وتن به ره هه مده هييت.

به له ده ستداني هيچ شتيک خه م مه خو و ئاوه زى خوت تيکمه ده،
چونکه ناخوشي خوشي به دوا داديت، تهنگانه ش ئاسوده ي
به دوا داديت.

ئوميد يه کيکه له کانيه کاني خوشبه ختي، چيژى دلخوشيما
پيده به خشي و هه روه ها ئوميد ملکه چي به په رسته شه کان ده به خشي،
له به رته وه متمانه ت به خوداي زانا و دانا هه ييت.

(وَالصُّبْحُ إِذَا تَنَفَّسَ)، سويند به به ره به يان کاتيک هه ناسه ده دات.
به ره به يان له دايکبووي شه وي جوانه، به خو ره هه لاتنه که ي به رووي
دونيادا ده خه نيته وه و به چاوي ئوميد و گه شين سه يريده کات و
زمانى حالى ده ليت: گتمانه ت به خودا هه ييت و خه مبار مه به.
ته گه ر خو ر ئاوا بوو و رووناکي مانگ نه ما، ئه وا به ته سبيح کردن
و يادي خودا چراي ئوميد دابگيرسيته.

(رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا)، خودا، پهروه رندهى خورهه لات و خورئاوايه، هيچ خودا يهك به حق نيه جگه له نهو، له بهر نهو هه ر نهو ویش به سه ر په رشتياري خوت دابني. نهو زاتهى تواناي هه يه کاروباري خورهه لات و خورئاوا بهر په ريت، دهسته وهستان ناييت له نه جامدای کاره کاني تو، له بهر نهو په پي به سته.

(ارقتان له به لا و کاره ساته کان نه ييت، چونکه چه ندين کار هه بووه رقت لي بووه، به لام رزگار بووني تو ي پيوه بووه و چه ندين شت هه بووه پيت خوشبووه، به لام له ناوچووني تو ي پيوه بووه). حه سه ني به سري ﷺ.

پويسته مروف له سه ر دو عا کاني سوورييت، گوماني به خودا باش ييت و بزانييت که خودا زانا و دانايه. رهنگه خودا له بهر حیکمه تيک وه لا مدانه وه ي به ينيته پيش، له نه وانه يه له بهر حیکمه تيکي تر دوايخات، بوشي هه يه به باشتر وه لام ي داواکاري به نده که ي بداته وه.

(فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ)، له ناو تاريکيه کانا بانگي کردين. ته نانه ت له ناو سکی نه هه نگيش ئوميديک هه بوو، که چي ئيمه له ساده ترين نار هه تييدا ئوميدي له ده سته ده ين. پاش تاريکاي شهو، خور هه لديت، به هه مان شيوه له لووتکه ي بيئوميدي، ئوميدي ده رويت. گه شبيني به لگه ي گومان باشيه به خوداي په روه ردار، چونکه نهو زاته خوشبه ختي بو به نده کاني ده ينييت و عه زيمه تيان به هيزده کات و هيو و ئوميدي به ده روون ده به خشيته وه، له بهر نهو نه گه ر نيمه تي ئوميدي نه بايه، کاره کان به تالده بوونه وه.

(وَالصُّبْحُ إِذَا تَنَفَّسَ)، سویند به بهر به یان کاتیک هه ناسه ده دات. بهر به یان باخچه یه کی قه شه نگه، بونی گه شبنینی و ئومید و هه ناسه ی باشیی له ناو گوله کانیه وه دیت.

(قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا)، بلی: (به لکوو نزیک بیت!) هه ندیک ئاوات مه حال نین، ته نها له تۆزیک ئومید و گومان باشیان به خودا که مه. به له بیر کردنی ئاواته کانتان سته میان لی مه که ن، پۆشاکي دوعای به بهرداب که ن و به ئومید پردیکی بو بنیاد بنین، پاشان به خاترجه میی له ویستگه یه ک چاوه ری بکه ن، چونکه یه کی که له هاتوو ه کان هه ر ئه و ده ییت به ئیزنی خودا. هه ندیک که س کارامه ن له په خشکردنی ئومید به سه رماندا، به پۆزه تیقییه کی سپیی پاکژ، ته نانه ت خه نده کانیا ن و ساده ترین وشه کانیا ن، به هانده ر و پالنه ر و ئومید به خش هه ژمارده کریت. ئای دانیشه ننه کانیا ن و گفتوگو یان چه نده شیرینه!

(پرزق بر او هته وه، که سی زۆر وریاش بی به شه و ئیره یی به ریش خه مباره و ره زیلش زه مکراره). ئیبن عه بدول به ر (رحمه الله). سووره تی یوسف به خه ونیک ده ستی ده کات و به هاتنی تر کو تاییدی ت. له ئه ویدا خودا ویستی که ده ستگرتن به په تی ئومید مان فی ریکات، هه تا بزانی ن که که سی زیندانیی ده رده چی ت و نه خو شیش چاره سه رده کری ت و پۆیش توو دیت ه وه و خه مباریش شادومان ده ییت. کی شه کان به ویستی خودا چاره ده بن.

نه گهر نارامگرتنه که ت زوری خایاند و ریځه کانت لی ته سکیوونه وه
و بینیت خه ریکه خور ئاواده بیټ، ئه و دلی خوت به ئه م قسه یه ی
په وره رد گار گوشاد بکه:

(قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا)، بلی: (به لکوو نزیك بیټ!)

له به ره به یانییه کان هه له نگوته کانی دوینیمن له بیرده چیټ و به پرووی
ئومیددا خه نده ده که ین، هه تا دهروونمان نارام بیټ.

(يُذَبِّرُ الْأَمْرَ)، کاره کانت ریځه خات.

نه گهر کاری به یانی، یان هی دواتر تووشی دله پراوکیټ ده کات، ئه و
هیچ مه ترسه و گه شبینه، چونکه ئه وهی رایده په ریټیت په وروهریټته.

(وَلَا تَيَاسُوا مِنْ رَّوْحِ اللَّهِ)، هه رگیز له میهره بانیی خدا
بیټومید مهن.

هه رگیز مه هیله بیټومیدی ریځای دهروونت بگریټه بهر، رهنگه
ئومید قهره بووی زهره ری دوینیټ بو بکات، له بهرئه وه ملی ریځا که ت
بگره بهر و ماتمانه ت به خودات هه بیټ.

هه موو ئاواته کانت له ئاسمان هه ن، ته نها متمانه ت به خودا هه بیټ
و به په تی دوعا بو خوتیان کیشبکه یت. ئیواران مه هیله ئومیدت
لی بزربییټ، چونکه ئه مه چریه یه کی پیمانده لیټ که خودا نزیکه و
خوری ئاواتیش هه ر هه لدیټ، هه رچه نده دوا بکه ویټ.

نه گهر ئاواته کانت هاتنه دی، ئه و سوپاس خودای خوت بکه.
نه گهر دوا که وتن، ئه و به دلنیا ییه وه له بهر سلامه تی ئیمه بووه.
له کوتاییشدا ئومیدیټ هه یه که هه موو شتیکی جوانی ناخمان
به نا گاده هیټیه وه.

(وَكَايْن مِّن دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ)، هەرچی
زینده وهره له سهر زهوی، رزقی خوی به کۆلی هه لنه گرتوو، چونکه
خودا رزقی ئه و و ئیوهشی له ئه ستۆ گرتوو.
ئهم ئایه ته دهرگاکانی ئومید ده کاته وه، له بهر ئه وه خه مبار مه به.
متمانته به خودات هه ییت و گه شینبه.

(وَالصُّبْحُ إِذَا تَنَفَّسَ)، سویند به بهر به یان کاتیك هه ناسه ده دات.
بهر به یان ژیانیکێ تره، پاش ئه وهی به درێژایی شه و هه ناسه ی
خوی گرتوو، جا کاتیك خۆر هه ل دیت، هه ناسه ده دات هه تا ئیمه ش
له گه لی گیانی ئومید و چالاکیی و گه شینی هه ل بمژین.

(يَا بُنَيَّ ارْكَب مَّعَنَا)، رۆله، له گه ل ئیمه سوار به.
سه دان سال پیغه مبه ر نوح ﷺ، بانگه وازی کوری خوی ده کرد،
به لام هه تا دواسات هه ر بیئومید نه بوو.

(وَلَا تَيَأْسُوا مِن رَّوْحِ اللَّهِ)، هه ر گیز له میهره بانیی خودا بیئومید
مه بن.

پیغه مبه ر یه عقوب ﷺ، له هه سه رته ی له ده ستدانی رۆله که ی چاوی
سپی بوو، هیشتا ئه و قسه ی ده کرد. هه ر چه نده خه مه کانی ژیا ن
زیاتر بن، ئه و هه ر هه لیکی تهرت هه یه ئومید به کهسانی تر
په خه شبکه ی نه وه.

(فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ)،
جا کاتیک خوی و نهوانه ی له گه لی بوون تییانپه پاند،
گوتیان: (ئیمه نه مرو توانمان نییه).
رهنگه هه ر هاوریکانت قسه ی تاقه تپرووکی و بیئومیدکهرت پیلین،
به لام هه رگیز واز له ئومیده که ی خوت مه هینه، هه رچه نده دونیا
تهنگیپه له چنیبیت.

(فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ)، جا له نه کاته دا که شایه نی
سه رزه نشکرد بوو، نه ههنگه که قووتیدا
نه ههنگی ئازار قووتیدا، به لام فرییدایه که ناری ئومید.
ئومیده بوون به خودا نه و په نجه ره بچووکیه، که هه رچه نده
قه باره که ی بچووک بیئت، نه و ئاسوی زور فراوان له ژياندا ده کاته وه.
نه گه ر ئومیدیش نه بایه، نه و هه چ کاریک نه ده بوو.
له نهوانه ی رکاعه تیکی تاریکی شه و، بیته کوتایی خه میکی
قوولت، ئازاره کانت لابه ریئت و بیته سه ره تایی دلخشییه کی به رده وام
به ویستی خوی په روه ردگار.
هه رچه ند تاریکی شه و پتریئت و وه ره زکهرتر بیئت، نه و ئاماره یه که
به هاتنی به یانی، چونکه له قوولایی شه ودا به یانی له دایکه ده بیئت
و له قوولایی ئازاردا ئومید په یداده بیئت. متمانه ت به خودا هه بیئت،
چونکه میهره بانه و به چاکی کاره کانت بکه.

(وَالصُّبْحُ إِذَا أَسْفَرَ)، سویند به کاتی بهر به بیان کاتیک پرووناکی د به خشیته وه.

چهنده جوانه له په نجره ی گه شبینییه وه سهیری دیمه نی بهر به بیان بکهیت، هه تا شادومان و ئاسووده ببیت. متمانه شت به خودا هه بیټ، چونکه متمانه مه زترین ئاسووده یی به دل د به خشیټ.

(فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ)، ئیوه چی گومانیکتان به خودای جیهانیان هیه؟

گومانی خراپ به خودا مه به، چونکه خودای په روهر دگار له هه موو که سیک له پیشتره بو هیئانه دیی جوانیه کان.

(وَالصُّبْحُ إِذَا أَسْفَرَ) سویند به کاتی بهر به بیان کاتیک پرووناکی د به خشیته وه. ئه گهر بهر به بیان به رو شناییه وه هات و ههر چی تاریکی شه پشته لکرد و رویشټ، ئهوا په نجره ی ئومید بکه ره وه و متمانه ت به ئه و خواجه هه بیټ که کاره کان راده په ریټ.

(فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ)، جا ئهوانه ی رزقیکی زیاتریان پیبه خشراوه ئاماده نین ئه و زیاده یه بگه ریټنه وه.

ئه گهر خودا رزقیکی بو نووسیت، ئهوا تو ناتوانیت ریگری لی بکهیت، جا چون که سی ئیره یی بهر و هه سوود ده توانیت تو ی لی پیبه شبکات؟! به ئاسووده یی بهر و بژی و متمانه ت به خودا هه بیټ.

(اَتَحْنُ نَرْزُقُكَ)، ئيمه رزقى تو ددهدين.

هر كاتيك داواى رزقت كرد، ليگهري ئهم نايه ته له ناو دلتدا دهنگبداتهوه.

(وَلَا تَيَّأَسُوا مِنْ رَّوْحِ اللَّ)، هرگيز له ميهربانيى خدا بيئوميډ مه بن.

با گه شبين بيبين به چاكيى و ههوالى جوان و داهاتوويكى باشتري بو خومان، چونكه متمانه به خدا هه موو شتيكت دهينيته پيش، كه هرگيز به هزرتدا گوزهري نه كردوه.

(ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرُهُ)، پاشان ريگاي ژيانى بو خوشكردوون.

(اللَّهُ)، خداى ئاسانكاريى و بهخششى جوانه، ئه گه ر پهيوه ستيبوويت، ئهوا سهرت ده سوورميډ له زوري ئه و خير و بهر كه تهى به سهرتدا دهباريت.

هرچه نده ئازار و نارچه تهى مهودايان دريژيډ، ئهوا هر كو تايبان ديډ و تاريكايش له قوولايى خويډا به يانييه كي رووناكي چاوهر وانكراو هه لده گريډ، له بهرئه وه بيئوميډ مه به، چونكه پاش هه موو ناخوشييه ك، خوشيى ديډ.

(إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا)، به راستيى پاش هه موو ناخوشييه ك، خوشيى هه يه.

هرچه نده تووشي چورتم و نارچه تهسى هاتبيت، بزانه كه روژانى خوش ليته وه نزيكن، ته نها يه ك ريگا له نيوان تو و ئه واندا هه يه، ئه ويش ناوى (ئارامگرتن) ه.

جاری وا ههیه پیده کەنین و له هه موو لایه کەوه خەم دەورمانده گرت،
ئەو هەش لەبەر هەندیک نییه کە بێهەلستین، بەلکوو لەبەر ئەو هیه کە
دەروونی کمان ههیه، برپای وههیه پاش هه موو ناخۆشییهک، خۆشی
ههیه. شتە جوانه کان له پشت شوورەى ناخۆشیى خۆیان دەشارنوه،
هەتا پەروردگار ههژەندمان بۆ کات به بهخشه کانی و نیعمته
هه لژراوه کانی. له پێوستیه کانی خۆشبهختی، ئەو فەرماشتهی
پێغمه بهری خودایه ﷺ: (هەر کەسیکتان له لانهی خۆیدا ناسایشی
هه بوو، جهستهی سلامت بوو، رزقی رۆژی خۆی هه بوو، ئەوا
وهک ئەوه وههیه هه موو دونیای بۆ هاتییت).

ئارامیی دەروون یه کیکه له بنه ماکانی خۆشبهختی و شادومانی،
ئەمەش به رازیبوون و قەناعەت دهییت، پێغمه بهری خوداش ﷺ،
دوعای دهکرد و دهیفرموو: (پەرورین، داوای دەروونیکی ئارامت
لێدهکەم، کە برپای به دیداری تۆ هه ییت و به قەدەری تۆ رازی
بییت و قەناعەتی هه ییت به بهخشینی تۆ).

ئیبن حەزم رحمہ اللہ، دهفرموویت: (کاتیکی مرووف دهخوویت له دنیا
دەردەچیت و هەرچی خەم و شادی ههیه له یادیدهکتا، جا ئەگەر
له کاتی به ناگاییشی وهه ییت، ئەوا به تهواوی کامهران دهبوو).

(فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا)، به راستی پاش هه موو ناخۆشییهک،
خۆشی ههیه.

هەرچهنده ناخۆشییت به سەردا کەلکەبوون، بزانه کە بهردوام
نابن، چونکە پەروردگار پێی راگه یاندووین کە پاش ناپه هه تی
ناسوودهیی دهییت، له بهر ئەوه گه شبنه و مژدە هاتی خۆشی
به خۆت بده.

خودمان له گه له

(إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا)، به راستی پاش هه موو ناخوشییهك، خوشی ههیه.

رهنگه دامه زراندنت و پرزقت لی دوابكه ویت، یان چاره سه ركردنت دوابكه ویت، به لام پاداشتت دواناكه ویت، خوشی وشادییش به قهدهری ئارامگرتن بو دیت.

ئه گهر پهروهردگار تهنگانهی به بی خوشی، خه مباری به بی شادومانی به دیهینابایه، ئهوا هیچ بوونه وهرهك نهیده توانی بژی، به لام پهروهردگار به حیکمهتی خو پاش هه موو ناخوشییهك خوشییهکی به دیهیناوه و پاش هه موو نارعه تییهك ئاسووده ییهکی داناوه، له بهرئهوه ئه رخه یانبه و خه مبار مه به.

(وَاضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ)، بازووه کانت بهینه ویههك و له سه سر سینه تی دابنی و ترست نه مینیت. له کاتی ترس و توقیندا، دهستت له سه سر سینه ت دابنی، هه تا ههست به ئارامی و ئاسووده یی بکهیت.

(وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ)، له هه موو لاوه شه پۆل پرویتیکردن و وهاییان زانی که دهوره یان دراوه. ئه گهر هه موو ده رگا کانت به پروودا داخران، خه مبار مه به، چونکه ئهوانه ی پهروهردگار باسیکردوون، کاتیک له خودا پارانه وه، له سزا و نهشکه نهجه رزگاریکردن. ئه گهر دوینی ئهستییه ئاواته کانمان ونبوون و خه م زیادبوون، ئهوا ئه مرۆ جوانتر ده بیست به ویستی خودای میهره بانی نهرمونیان. هه رکه سیکیش سوپاسگوزاری بکاته کۆتایی نیعمه تیکی، ئهوا خودا به هویه وه زیاتری پیده به خشیست.

لە بەھەشتدا نیشانەکانی پیری و پەلە و ئەلقەکانی دەوری چاو و شەكەتیی سەفەر و فرمیسکی سۆز و ماندوویتی ئەو ھەموو سالە بە ئازارە و لە دەستدانی خوشەویستان نامینیت، تەنانت مردنیشی تیدا دەمریت. پەرورین، لیتدەپارینەو ھەزلی خۆتمان پیبەخشە. ھەمیشە ھیوايە کمان ھەيە کە لە غەیبدا شتیکی جوان چاوەروانمانە، بە ویستی پەرورندەشمان بە ئەم نزیکانە پیمانەبەخشییت.

(إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ)، خودا گەلیک ناگۆریت ھەتا گەلە کە خویان نە گۆرن.

ھەموو شتیکی ناخەت بگۆرە کە ھەستی رەشبینی و بۆلەبۆلەت تیدا دەورژینیت و لە کەسانیک بگەری پەنجەرە ئومیددەکەنەو و لە ناو تاریکایی بیئومیدی و بەلادا چرایەك دادەگیرسینن کە رۆشنایی بۆ ھەموو کونج و کەلەبەریک پەخشەکات.

ھەتا سەدەقە زیاد بییت، بەرکەتیش لە رزقدا زیاددەبییت، ھەتا ملکەچی و خشوعیش لە نوێژدا زیاد بییت، ئەوا خوشبەختی زیاددەبییت، ھەتا چاکەکردن لە گەل دایک و باوکدا زیاد بییت، ئەوا سەرفرازی لە ژياندا زیاددەبییت.

یەکیک لە ھۆکارەکانی خوشبەختی بریتیە لە ئەو ھەمی خەمەکانی ئەمرۆ لە گەل خۆت نەبەيە بەیانی و بیر لە شتیک نەکەيەو کە تووشی خەمباریی و دلەراوکی بکات. خەسەنی بەسری ﷺ، دەفەرموویت: (ئەمرۆ خەمی بەیانی ھەلمەگرە، ھەر رۆژو خەمی خۆی ھەيە و بەسیەتی).

ناتوانیت بە ھەموو پارەي دونیا خوشبەختی بکړیت، چونکە شانیشینی خوشبەختی لە نزیك خودایە، نزیکتیرین شوینی بەندەش

خودمان له گه له

له خودا سوجه بردنه. په روهرد گار ده فهرموویت: (واسجد واقترب)،
واته: سوجه ببه و نزيك ببه رهوه.

ئهو خوښه ختيه په روهرد گار بوماني هه لگرتووه، له نيوان په رپه کاني
به لادا، يان له ناو خه ميكي قوول و ناره خه تييه زور شاردر اوته وه،
پيوستيشي به گه ران و به دوا د اچووني زوريش نيه، به لكوو ته نها
پيوستي به متمان ه به خودا و سه برگرتني جوان له گه ل لالانه وه
له دوعا كردندا.

(وَاللّٰهُ يَعِدُكُمْ مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا)، په روهرد گار به ليني
ليخو شبوونيكي تايه تي و فزليكي خويتان پيده دات.
هر كه تاريكايي بيئوميدي بالي به سر دلتدا كيشا، ئهوا ئه
تاريكايه به بيره اتنه وه به لينه كه ي په روهرد گارت لابه.
له هر شتيك كه خودا بو تي نووسي وه و هيناويه تييه پشت گوماني
باشي پيبه، رهنه گه ئه وه له بهر له ده ستداني پي خه مبار بويت،
بوويته هو كاري گيرابووني نزي شه ويكت.

(په روهرين، له خراپه ي قه دهري خوتم بپاريزه و خراپه م مهينه ري).
خو شه ويست .
له خودا پارانه وه له كاتي نزا كردندا، خيراترين ريگايه بو هاتنه ديي
ئاو اته كان.

(بزانه ته گهر خودا سهيري تو ي كرد و بيني كه تو ئه وت كردو و ته
پشت و په نات، رووي داواكاريه كانت ته نها له ئه و كردو وه، ئهوا به
زور با شتر له ئه وه داوايده كه يت پي تده به خشي ت). ئيبن قودامه .
ده بيت بزاني ت كه ئه و خه م و په ژاران ه ي تووش ي مرو ف دهن،

خودمان له گه له

ئەوا دهنه كه فاره‌تی تاوانه‌كانی و خودا به هو‌یانه‌وه تاوانه‌كانی له‌سه‌ر لاده‌بات. جا ئە‌گه‌ر سه‌بری گرت و چاوه‌پ‌ری پاداشت بوو، ئە‌وا به‌د‌ل‌نیاییه‌وه پاداشته‌كه‌ی وهرده‌گری‌ت.

(وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ)، پشت به ئە‌و خودا زیندوو‌ه به‌سته، كه هه‌ر‌گیز نامری‌ت.

(پت‌شه‌ستن به خودا له مه‌زن‌ترین ئە‌و هو‌كارانه‌یه كه پ‌ی‌ویستییه‌كانی پ‌ی داوا‌ده‌كري‌ت، چونكه خودای په‌روه‌رد‌گار خ‌یر و به‌ره‌كه‌ت به‌سه‌ر ئە‌و كه‌سه‌دا ده‌ری‌ژی‌ت كه پشتی پ‌ی‌ده‌به‌ستی‌ت). ئیبن ره‌ج‌هب رحمته‌الله.

(وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ)، خو ئە‌گه‌ر خودا ویستی بی‌ت خ‌یری‌كت بو بن‌ری‌ت، كه‌س ناتوانی‌ت ئە‌و خ‌یره‌ی ب‌گ‌یر‌یت‌ه‌وه. ئە‌و خ‌یر و چاکییه‌ی بو تو نووسراوه، بو‌ت دی‌ت هه‌تا پ‌یت‌ده‌گات، له‌به‌ره‌ئه‌وه گوی مه‌ده‌ره ئیره‌یی ئیره‌یی‌كه‌ر و هه‌سوودان، متمانه‌ت به خودا هه‌بی‌ت.

خ‌وت په‌یوه‌ستی دوعا ب‌كه، چونكه زاتی به‌خ‌شه‌ر میه‌ره‌بانه و په‌روه‌ری‌ن به توانایه، ئینجا په‌له‌ت نه‌بی‌ت له گ‌یرابوونی نزاکانت و نه‌گه‌ر دواش‌كه‌وت هه‌ست به نار‌ه‌حه‌تی‌ی مه‌كه. ئە‌و كه‌سه‌ی سووره و به‌رده‌وامه له له‌ده‌ر‌گادان، زور نزیكه له كردنه‌وه‌ی ده‌ر‌گا به‌ پرویدا. هه‌ر‌كه‌سی‌ك‌یش به‌لای به‌سه‌رداهات و په‌نایبرده لای خودا، ئە‌وا ده‌ر‌گای لی‌ده‌كاته‌وه و خات‌ر‌جه‌می ده‌كات. له دوعاشدا ئە‌م شه‌رفه به‌سه كه خودات لی‌نزیكه.

خودمان له گه له

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ)،

ته گهر بهنده کانم پرسپاری منیان لی کردیت، تهوا با بزانه کهوا من
نزیکم، وهلامی داوای هه موو داواکاریک ددهمه وه.

له گهل خوره له اتنی هه موو به یانییه که هه لده ستیه وه، یان ته وه تا
چیژ له ژیا نته ده بینیت و سوپاسی خودا ده که یت و ته ویش فه زلی
خویت له سهر زیاده کات، یان رقت له ژیا نته ده بیته وه و له بول له بول
و سکالا کردن به رده و امده بیت. چیژ له ژیا نته ببینه، چونکه که سانیک
هه ن ئاواته خوازی ته م ژیا نته تن.

(قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي ...)، گوتی: (خودایه، بمبه خشه
و پیم بمبه خشه).

رهنگه پاش تاوانیک شهرم داتبگریت و پروت نه یهت له خودا
پارپیته وه. نه خیر، داوای لیخوشبون له خودا بکه و داوای خوتی
لیبکه، چونکه خودای په روه ردگار ته مه ی پیخوشه. ئاوات وه
جانتای له ژیا نته گه شت وایه، هه تا قه باره ی گه وره تر بیت، باری
خواهنه که ی قورستر ده کات.

(وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا)، هیچ که سیک نازانیت

به یانی چی لی ده قه ومیت و چی ده کات.
واز له شیکار کردن و ته گهری خه لک بهینه، چونکه ته وان خو یان
نازانن به یانی چییان به سه ردادیت، هه موو کاره که به ده ست خودایه،
پیش و پشتی هه موو شته کی ری کخستوه.

(فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ)، سا پاکی و بیګه ردیی بو
 نهو زاتهی جلهوی هه موو شتیکی به دهسته.
 سه لامه تی و دهوله مهنیدی و شادییت به دهستی خودایه، لای نهو
 به دیهاتوه لاوازه نییه که وهختیک دهمریت، له بهرتهوه له نهو خودایه
 بپاریرهوه که یونسی ﷺ، له سکی نههنگ رزگارکرد.

(وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا)، هیچ که سیك نازانیت
 بهیانی چی لیده قهومی و چی دهکات.
 گه شینبه و نه مرۆت به خه می بهیانی قورس مه که، چونکه
 تو نازانیت نهو خه می بیریلیده که یتهوه، بهیانی دیت، یان لیت
 لاده دریت. نه گهر نازاره کانی دنیا شه که تیانکردیت، خه مبار مه به،
 رهنکه خودا وهرهزی دهنگی نزای تو ی کردییت، له بهرتهوه
 ناواته کانت سپاردهی سوجهیه که بکه، پاشان له یادیان بکه. باشیش
 بزانه: خودا له یادیان ناکات.

(وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا)، جا کاتیک گه یشته
 ته مهنی پیګه یشتنی و کامل بوو، ئیمه دانایی و زانستمان
 پییه خشی.

رهنکه به خشش و دیاری خودا دوابکهون، به لام تو بیئومید مه به
 و خه مبار مه به به نهوهی پرویشتهوه.
 بیئوما مه به، چونکه تو نازانیت خودا که ی فرمانی پرویشتنی
 خه م درده کات و نه مرده کات په ژاره له سهر ریګای لابیجیت، مؤله ت
 بداته شادی و گوشادی سهردانی دلت بکه و جوانترین ناواتیشت
 بو بهینیته دی.

(قُسْبَحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ)، سا پاكي و بيگهرديي بو
 نه و زاته ي جلوه ي هه موو شتيكي به دهسته.

سه لامه تي و دهوله مهندي و شادييت به دهستي خودايه، لاي نه و
 به ديهاتووه لاوازه نيه كه وهختيك ده مريت، له بهرئه وه له نه و خودايه
 پاريروه كه يونسى ﷺ، له سكي نه ههنگ رزگار كرد.

(وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا)، هيچ كه سيك نازانيت
 به ياني چي ليدهقه وميت و چي دهكات.

گه شيبينه و نه مروت به خه مي به ياني قورس مه كه، چونكه
 تو نازانيت نه و خه مه ي بيريلنده كه يته وه، به ياني ديت، يان ليت
 لاده دريت. نه گهر نازاره كانى دونيا شه كه تيانكرديت، خه مبار مه به،
 رهنكه خودا وه ريزي دهنگي نزي تو ي كرديت، له بهرئه وه
 ناواته كانت سپارده ي سوجه يه كه بكه، پاشان له ياديانكه. باشيش
 بزانه: خودا له ياديان ناكات.

(وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا)، جا كاتيك گه يشته
 ته مهني پيگه يشتنى و كامل بوو، ئيمه دانايى و زانستمان
 پي به خشي.

رهنكه به خشي و ديارى خودا دوا بكه ون، به لام تو بيتوميد مه به
 و خه مبار مه به به نه وه ي پويشتووه.

بيهيوا مه به، چونكه تو نازانيت خودا كه ي فره مانى پويشتنى
 خه مه درده كات و نه مرده كات په زاره له سه ر پيگاي لابيچيت، مؤله ت
 بداته شادي و گوشادي سهرداني دلت بكه ن و جوانترين ناواتيشت
 بو به ينيته دي.

نه گهر به لا و تنگانه ت دريژهيکشا خه مبار مبه، چونکه پاش نارپه حه تیی ناسووده یی دوورمه ودا پرووتیډه کات، به تنگ و چه له مه ی دنیا نارپه حه ت مبه، چونکه له به هه شتدا سیبه ری نه براره هیه، چاره پری نه وه به. دهروون وه کازا وهایه، به وهره زی ژهنگه گری ت و به ئومید دريژده بیته وه و به بازار ده چیتته وهیه ک.

(فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ) (١٤) أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا، با مروف سهیری خواردنی خوی بکات و لیی رابمی نی ت، ئیمه ئاومان له ئاسمانه وه بو داباراندووه ته خواری.

بارانی رپه حه ت له شوینی که وه دهباری ت که هر ههستی پیناکهیت، ههتا بیته ناو پاروویه کی تو که خودا کردوویه تییه رزقت، جا پاش ههندی ک چون له باره ی رزقت خه مبارده بی ت؟

(ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرُهُ)، پاشان ریگای ژیانی بو خوشکردوون. نه سلا له هه موو ریگاکانی ژیان ئاسان نییه، به لام قورسی و نارپه حه تیی، کاتییه و لاده چیت.

نهو فرمی سکه ی ئادگارتی گوپری، خودا بو ت ده کاته فرمی سکی شادومانی. نهو دله شکاوه شت، خودا برینه که ی ساریژده کات. ده رگا داخراوه که ش، خودا کیلی کردنه وه ی ده نی ریت. کاره نا هه مواره که شت، خودا بو تی ری کده کات و په روه ردگار ئازاره کانیش ت له سه ر لاده بات. تو مولکی خودایت، له به رته وه با دلت ئارام بی ت.

(يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ)، خودا ئاسانكارىي بۆ ئيوه دهوئيت.
له كاروبارى ئاييندا و له ئيشه كانى دونيادا، بزانه كه ئاسانكارىي
ويستى خودايه بۆ تۆ، له بهرئوه خه مبار مه به و متمانه ت به خودا
هه بئيت، هه تا سينه ت ئارام بئيت و دلت رووشن بئيت.

(ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ)، داوام لئبكه ن، وه لامتان ده ده مه وه.
هه موو كه سيك كه به لاي تووشهاتووه، كليلىكى هه يه كه هه موو
دهرگايه كى پئده كرئته وه، هه ر چه نديش ئه و دهرگايه توند گاله درا بئيت.
له بهرئوه تووش كار به ئه و كليله بكه، كه كليلى دوعايه، هه تا
دهرگاي خوشييت به پروودا بكرئته وه و به لات له سه ر لابيچئيت.

(وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا)، به ترس و چاولئبوون له به خشش
ليمانده پارئنه وه.
له كه مالى به ندايه تىي بۆ پهروهردگار، په يوه ستبوونه به دوعا،
ئه مه ش يه كيكه له سيفه ته كانى په يامبه ران.

(وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ)، كاتيك شاخه كان دهر وئنين.
باشه ئه و زاته ي ده توانئت شاخه كان بروئنيئت، ناتوانئت شيفات
بروئنيئت و به ره و تووى كئشيكات؟ يا خود نزاكانت گيرابكات؟ به
خودا ده توانئت.

(رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ)، پهروه رنده م، به راستىي
من زور كه مده ست و هه ژارم به رانبه ر ئه و خير و به ره كه ته ي كه تۆ
به سه رتدا پرژاندووم.

خودمان له گډه

له ئيره دا ئامار هيك ههيه بو هو كار يكي مه زني گيرابووني نزا،
نهویش به ديار خستنی بیدهسته لاتیی بهندهیه بهرانبهر خودا. هیچ
کسیک ناتوانیت سهره پای دوا کهوتنی وه لامدانه وه دوعا په یوهستی
بییت، ئیلا نهو کهسه نهییت که گومانی باشی به خودا بردووه و
چاوی له رازیبوونی نهوه.

بهری دوعا مسو گهره و بازار گانییه کهشی سوو دبه خشه. جا یان
نهو تا دوعایه کهت گیراده بییت، یان به هو یه وه خودا خراپه یه کهت
له سهر لاده بات، یان بو ت دهییته تویشوو و پیشاری رپوژیک، که
نه سهر و ته و سامان، نه مال و مندا ل به هاناته وه نایه ن.

(وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا)، په روه ریڼ، من ههر گیز له پارانه وه
له تو یی تومید نه بووم.

ههر کهسیک په یوهستی دوعا بییت، دهر دسه ری لی دورده که ویته.
ئین قهیم ﷺ، ده فهرمویت: (نهو دوعایه ی زیکر کردن و ستایشی
خودای وه پیش دهرییت، باشته و نه گهری وه لامدانه وه ی زیاتره
له دوعایه کی بیستایش). زور دوعا کردن له کاتی خوشییدا،
یه کی که له هو کاره کانی وه لامدانه وه ی دوعا له کاتی ناخوشییدا.
په مبهری خودا ﷺ، ده فهرمویت: (ههر کهسیک پیخوشه خودا
له کاتی تهنگانه دا وه لامی دوعا کانی بداته وه، نهوا با له کاتی
خوشییدا دوعا زور بکات).

کاتیک خه لک ده که ونه گهر مه ی خه ون، تو دهسته کانت به رهو
په روه ردگار به رزبکه ره وه، چونکه به یه ک نزا رهنکه هه موو پیوانه کان
سهر اوژیر بینه وه و قه دهره کان بگورین، له بهر نه وه هیچ شتی که قه دهر
ناگوریت غهیری دوعا.

يونس عليه السلام، كهوته ناو سكي نه ههنگه وه، به لام له ريگاي دوعاوه به بي زهره و نازار رزگاري بوو، له مردن رزگاري بوو.

خودا به هو ي دوعاوه به لا و موسيبت له سهر مروف هه لده گريت و ريگري دابه زيني عه زاب ده كات و له تاوانه كان خوشده بيت.

له خودا بپاريره وه، خودات ميهره بانترين زاته. خوشت هه لده ناو دهسته كاني و هه موو كاره كانت به نهو بسپيره و عه زيمه تت هه بيت بو داواكهت و ويستكي مه زنت بو ي هه بيت، چونكه په روه ردگار ده ستيك ره تناكاته وه به ره وه نهو به رزكراي ته وه. كه سيكيش سه رشور ناييت كه داواكه ي ناراسته ي نهو ده كات.

مووسا عليه السلام، به ترسه وه بو ي ده رچوو و نه يده زاني روو له كوي بكات، به لام يهك داواي هه بوو.

(أَنْ يَهْدِيَ سَوَاءَ السَّبِيلِ)، به لكوو خودا راسته ريم نيشانبدات.

جا ژياني به نه داوايه گوړا. دوعا كردن هه موو نيعمه تيك كي شده كات و هو كار يكي شه بو دوورخستنه وه ي كاره سات و لاچووني به لا و ره وانده وه ي خه مه كان. نهو شه ره فه بو كه سي دوعاكار به سه كه له خودا نزيكه.

نه گهر به نده پارايه وه و به دل سووربوو له دوعا كردندا و نييه تي راستگو يانه بوو، هه روه ها هو كاره كانيشي گرته بهر، نهوا خودا نه وه ي بو ده يني ته دي، كه چاوي لي بوو و داوايده كرد و دوخي له خراپه وه بو باشه هه لده گه رپ ته وه. دوعا كردن و ئي خلاص له په رستشدا، كورت ترين ريگايه بو ئاسووده يي و خوشبه ختيي.

حه سه ني به سري عليه السلام، ده فه رموي ت: (كليلي ده ريا كه شتييه و كليلي زه ويش ريگايه و كليلي ئاسمانيش دوعايه).

(اَللّٰهُمَّ يَتَضَرَّعُوْنَ)، به لكوو بپارېنه وه.

دەرگای ئاسمانه کان له ئه و که سانه داناخرین، که ده پارینه وه. جا هه تا بهنده بیده سه لاتی خوی له دوعا کانیدا نیشانبدات، خودا زیاتری پیده به خشیت و که ره می له گهل ده کات.

له کوتایی سووره تی (اَلِ عِمْرَان) هه مووی: (رَبَّنَا.. رَبَّنَا.. رَبَّنَا..)، له کوتاییشدا ئه نجامه که ی: (فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ)، واته: خودا نزاکانی گیرا کردن. سووربوون له دوعا کاندایه کی که له هوکاره کانی گیرابوونی دوعا.

کاتیک داوا له خودای ئاسمانه کان ده که یت، مژده ت لیبت، چونکه بیتمیدت ناکات. جا یان ئه وه تا دوعایه که ت گیراده یبت، یان به لات له سه ر لاده چیت، یان له په نهان پاداشته که ی لای خودا تو مارکراوه. (هیچ که سیك وانه کات ئه و داوایه ی له دلپه تی به دوعا ئاشکرای نه کات، چونکه خودای په روه ردگار وه لامی دوعای خراپترین به دیهاتووی دایه وه، که ئیبلیس). سوفیانی کوری عوییه یینه . هه موو دەرگایه ک سی جار لییده ده یت، ئه گهر نه کرایه وه ده گهریته وه، ته نها دەرگای دوعا نه یبت. ئالوده ی له دەرگادانی به، هه تا گویت بو راده گیری و سووربه له سه ری و له کاتی لیدانی بپاریره وه و بلایره وه هه تا لیته ده کریته وه.

(ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً)، به لالانه وه و نه ینییه وه له

په روه ردگارتان بپارېنه وه. باشتین و سووربه خشتین دوعا، ئه وه یه که به ملکه چی و په نهانییه .

(فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ)، له ناو تاریکییه کاندا بانگی کردین.

ئه گهر خودا له کاتی به لادا دلی رینمونیی کردیت ههتا دوعا بکهیت، ئهوا بزانه که ویستوویه تی به لایه کهت له سهرا لابه ریت. هیچ به لایه که وهک به لای یونس عليه السلام، نه بووه له سکی نه ههنگدا، خودای پهروهردگار به ئهم دوعایه له خهم و مردن پرزگاری کرد: (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ)، واته: هیچ خودایه که نییه به حق جگه له تو، پاکیی و بیگهردی بو تو، من له سته مکاران بووم.

ئهوانه ی سکا لای که میی رزق و بیبهختی ده کهن له ژياندا، رهنگه بزانه که خه زینه کانی خودا پر، به لام ویده چی کلیلی گه نجینه که یان ونکردیت، که بریتین له: (دوعا کردن، توبه کردن و گومانباشی به خودا).

(إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا)، کاتیک به کپی و هیمنیی له خودا پارایه وه.

له کاتی بانگ کردنی هه که سی که دهییت دهنگمان به رزبکهینه وه، تهنها خودا نهییت، چونکه نزیکه له کاتی مونا جاتی دهنگ به رزناکهینه وه.

(إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ)، ئیمه وهختی خو ی لییده پاراینه وه. زور دوعا و مونا جاتی خودا بکه، چونکه له ریگهیه وه خودا به لات له سهرا لاده دات و تاوانه کانت دهسپریته وه.

(ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ)، داوام لیبکهن، وه لامتان ددهمه وه.
 هرگیز که سیك بیئومید ناییت که ریگای دوعا و سووربوون
 له سر پارانه وه له خودای پیرانیوه.
 هرگیز بهردهوامی بو ئازار نییه، تاریکیه، پروناکیی به دوا دادیت.
 نارچه تی، خوشیی به دوا دادیت، متمانه ت به خودا هه ییت و
 که شینه و له دوعا کانتدا پیا پیره وه.

(قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ)، ئیمه هه لگه رانی پروو خسارت
 پروو به ئاسمان ده بینین.
 نه گهر زهویت لیته نگبووه وه، نهوا بینایت پروو له ئاسمان بکه و له
 خودات پیا پیره وه، چونکه هرگیز خودا نهو نزایهت به به تالیی بو
 ناگه ریئیتته وه.

(أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا)، به شهو شهو پهویی به بهنده که ی کرد.
 له شهواندا مونا جاته کان به رزده بنه وه، په حمه تیش داده بن زن و دوعایش
 به رزده ییتته وه و وه لامدانه وه که ی نازلده ییت و به ره که ت ده پرییت.

(هه ره که سیك خودا سه ریخست بو زوردوعا کردن، نهوا مژده ی لیبت
 به نزیکیی گیرابوونی، هه که سیکیش پرووی هه موو داواکارییه کانی
 له خودا کرد، نهوا با خاترجه م ییت به هاتنه دییان و وه گرتنی
 پاداشت). ئیبن سه عدی.

(هَذَا عَطَاؤُنَا)، واته: ئمه به خششی ئیمیه. (عَطَاءٌ غَيْرَ
 مُجْدُوذٍ)، واته: به خششیکی نه براوه.
 به خششی خودا هیچ سنوور و برانه وه ی نییه،

خودمان له گه له

تهنھا متمننه به خودا هه بیټ، پاشان به دوعا لیپپاریرهوه.
(سوودبه خشتین دهرمان بو بهنده، سووربوونه له سهر دوعا کانی،
دژه کەشی ئه وهیه که ته مبهل بیټ له دوعا و په له ی بیټ له
وه لامدانه وه، به ئه وهش واز له دوعا کردن بهیټ). ئیبن قهیم رحمه الله.

(وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ)، رزق و رۆزیشان له ئاسماندایه،
ههروهها ئه وهش که به لێنتان پیدراوه.

هه رچی پئو بست پیه تی، لای خودای ئاسمانه کان ده بینسته وه،
چونکه ئاواته کان به پارانه وه و دوعا کردن دینه دی. له ئادابه کانی
دوعا کردن، بهنده ههست به ئه وه بکات که بیدهسته لات به رانه بر
خودا و زۆر پئوستی به رهحمه تی ئه وه هیه. ئیبن رهجه بيش رحمه الله،
ده فهرمویت: (به گویره ی ئه وه بیدهسته لاتیی و هه ژارییه، وه لامی
دوعا کان ده بیټ).

(پهنگه دوعای که سیکی فاجر گیرابیټ له بهر پارانه وه و
ئه دا کردنی ئادابی دوعا و که سیکی چاکه کاریش هه بیټ وه لامی
نزاکی نه درسته وه، له بهر که مته رخمیی له ئادابه کانی دوعا کردن).
عیززی کوری عه بدوسه لام رحمه الله.

(وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوُجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوْا اللَّهَ)، جا ئه وه کاته ی شه پۆلی
وهک شاخ و کیو بهرز ده وریانده دن، ئه وا هانا بو خودا ده بن.
دوعا وهک دهرمانیک لیمه که، که تهنھا له کاتی پئو ستهیدا
به کاری بهیټ، به لکو وه موو کاتی که له خودا بپاریره وه، له خو شی
و ناخو شیدا.

خودمان لهگهته

پيغه مبهري خودا ﷻ، به خاتوو عايشه ي فهرموو:
(ئه ي عايشه، ئهم دوعايه بکه، که پوخته ي نزاكانه:
(اللَّهُمَّ مَا قَضَيْتَ لِي مِنْ قَضَاءٍ فَاجْعَلْ عَاقِبَتَهُ رُشْدًا)، واته:
پهروهين، ههر شتيکت له قهدهر نووسيوم، ئهوا عاقيبهتي
بهخير بگيره).

(رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا)، پهروهين، ئيسکه کانم
لاوازيوون، سهرم هه مووی يه کپارچه سپي بووه.
به دريارخستنی لاوازی و خۆزهليلکردن له بهردهم خودای ئاسماندا،
هۆکاری نازلبوونی رهحمهت و وهلامدانهوهی دوعايه. گه وره ترين
نیشانه کانی گومانباشی به ئافرينهري ئاسمانه کان ئهويه ئه گهر
وهلامدانهوهی دوعا کانی دواکهوت، ئهوا ههر له دوعايه کانت
بهردهوام بيیت.

(فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ غُضْرَهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَى ضَرْ مَسَّةٍ)، جا کاتيک
ناخوشييمان له سهه لادا، وهها به لار و له نجه ريگه ي دهکرد،
دهتگوت پيشتري بۆ هيچ ناخوشييه ک لي مان نه پاراوه ته وه.
ئه ي ئه و که سه ي پاش ناخوشي و نارچه تي دوعات له بير کردووه،
ئه گهر له يادت کردووه که پيويستت به خودايه، ئهوا خودا ئه وه
له يادناکات. داوه کانی دلخوشي له گهل باران له ئاسمانه وه دهبارن،
له کاتي ئازار خۆت ليده ئالين، له بهرته وه زۆر دوعا بکه.

(إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا آمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ غَذَابَ الْخِزْيِ)، تنهها
قهومی یونس نه بیټ، کاتیک ئیمانیان هیئا ئه و عهزابه سه رشوړییه مان
له سه ل لبردن.

یه کیك له هوکاره کانی گه پانه وهی به لا، پارانه وهیه له دوعا کاند. هه رچه ند به لا ده وریدایت و ناخو شیی ته نگپییه له چنیت، نه و هه ر
گومان به باشیی به و بشزانه که فراوانترین و گه وره ترین ده رگای
هاتنی خو شیی، دوعایه.

ئین موعاز ﷺ، ده فهرمویت: (هه ر که سیك خدا ئه وهی پی به خشی
به هه موو دلییه وه دوعا بکات، نه و داوا که ی ره تناکاته وه).
ئین قه ییمیش ﷺ، ده فهرمویت: (ئه گه ر به نده به دل وه دوعای
کرد و راستگو بوو له پیوستییه که ی و داوا که ی به هیژبوو، نه و
به دلنیاییه وه وه لامی ده درتته وه).

زیاترین دوعا که پیغه مبه ری خدا ﷻ، ده یکرد نه وه بوو:
(رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ).
واته: په روه ریڼ، له دونیادا چاکییمان بینه ری، له روژی دوا ییشدا
هه ر چاکه مان بینه وه پییش، له عهزابی ناگری دوزه خیش به
دوورمانبگره.

ثم دوعایه ش خو شبه ختیی دنیا و قیامت کو ده کاته وه. زور
دوعا بکه که دلت چاک بیټ، چونکه ئه گه ر دلت چاک بوو، نه و
سه ر فرازیت بو ئاسان ده بیټ.

(فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ)، له ناو تاریکیه کاندا بانگیکردین.

تاریکی، پروناکییت لیداده پوښیت، به لام له توانیدا نییه دوعا رابگریت، به لکوو دوعا دزه دکات و ده گاته ده رگاگانی ئاسمان.

(إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا)، کاتیک لاهه کان په نایان

برده بهر ته شکه و ته که و گوتیان: (خودایه، پیمان ببه خشه).

به یه ک نزا ریساکانی گهردوونیان بو گوړا و به هوپه وه زیاتر له سی سده پاراستنی، له بهرته وه نزا پي که منه پیټ. هه رکه سیټ خوشبه ختی و رزق و خوشی و شیفای ده ویت، تهوا با پاریزگاری له ویرده کانی به نیان و ئیواران، چاکه کردن له گه ل دایابدا و نوټر له کاتی خویدا و دوعا بکات.

(رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ)، پهروه رندهم، به راستی من زور که مدهست و هه ژارم به رانبر ته و خیر و بهرته ته ی تو به سهرتا رژاندووم.

دوعایه کی زور ئاسان که پیغه مبه ر موسا کردی ﷺ، به لام به هوپه وه هاوسهر و کار و ئارامی پیبه خشرا. به هه مان شیوه رزگار بوون و پیغه مبه رایه تی و دواندی پهروه ردگاری پیبه خشرا. دوعا ئاسه واریکی جوانی له ئاسووده یی سینه و ئارامی دل و لادانی به لا و ئاسانبوونی کاره کان هیه، له بهرته وه له رږژانی هینی زور دوعا بکه ن و سووربن له داواکانتان له پهروه ریټی میهره بانتان.

له کاتی دوعا کردندا مه لی: (پهروه ریټ، تهوهم بو بهینه دی، که ئاواته خوازیم)، چونکه له تهوانیه ئاواته خوازی شتیک بیت که

په روږدگار پي خوش نه يټ، به لكوو بلې: (په روږين، نه و هم بو بهينه دي كه ناواته خوازم و توش پي تخوشه و ليپرازيت).

(فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ) له نهو كاته دا له خودا پاراپيه وه و گوتې: (من سته مليكراوم، سا سهرمبځه).

خوزه ليلكردن بو خوداي ئاسمانان، يه كي كه له هو كاره كانې وه لامدانه وهى دوعا. پيغه مبر زه كريا ﷺ، له باره ي دوعا وه فرمووې: (وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا)، په روږين، من هه رگيز له پارانه وه له تو يئوميد نه بووم.

چونكه كه سى ئيماندار پيش نه وهى داواكراوه كه ي پيگات، چيژ له په رستش دوعا ده بينيت.

نه گه ر سينه تهن گبوو، نه وا نيمه تگه ليكت بيريتته وه كه په روږدگار به تو ي به خشيوه و غه يري تو ي ليبيبه شكردووه و پشت به په روږدگار ببه سته و له دوعا كاندا دلسوز به له گه لي، گه شينبه، پاشان خير و بهر كه ت و به خشش له په روږدگار ته وه ده بينيت. له پنهان نزا بو نهو كه سانه تان بكن كه خوش تانده وين، چونكه راستگوترين خوشه ويستى له دوعادا دهرده كه وټ. ئيوه نازان خوشه ويستان تان به چ خراپه يه كدا تيده پهرن، له بهر نه وه په نكه دوعا يه كي پنهان به لايه كي له سهر لابتات.

(خيراترين نزا كه گيراده يټ، نزاى غايبك بو غايبكي تره).
ئيبن ته يمييه ﷺ.

خودامان له له

(إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ)، ئیوه له ئه و کاته دا له
خودا دهپارانه وه، ئه ویش وهلامی دانه وه.

ههتا رووکردنت له قاپیی پهروهردگار زیاتریت، ئه گه ری گیرابوونی
نزاكانت زیاترده بن. له سووره تی (فاتحه) دا، چهند دوعایه کی
فراوانی سوودبه خش هه ن، که شیفابه خشن. ئیبن تهیمییه رحمه الله،
دهفه رمویت: (سوودبه خشتین و مه زترین و پته وترین دوعا، دوعای
سووره تی فاتحه یه).

(رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا)، پهروه ری ن،
به فه زل و گه وریی خوت ره حه تمان به سه ردا ببارینه و له ئه م
کاره ماندا سه رفرازییمان بو بسازی نه.

یه ک دوعای پوخت ئه شکه و ته که ی بو کردنه ره حمه ت و ترسیشی
بو کردنه ئاسایش و ئوقره یی، سه رشوړیی بو کردنه سه ربه رزی و
هه ژاریی بو کردنه نیعمه ت، له به رئه وه به که م سه یری دوعا مه که ن.
دوعا کردن له په نه اندا، ئومیدی که کو تای نیه ت.

(وَإِنْ مِّن شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ)، ئیمه خه زینه ی هه موو
شتی کمان هیه. هه موو ئاواته کانت له ئاسماندا هه ن، له به رئه وه
به توبه کردن و دوعایه ک دایانبارینه. له ئه م دوعایه غافل مه به،
چونکه پیغه مبه ری نازدار رحمه الله، هه میشه به ئه م دوعایه دهپارایه وه:

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ، وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ، وَفُجَاءَةِ
نِعْمَتِكَ، وَجَمِيعِ سَخَطِكَ)، واته: پهروه ری ن، من په نات پیده گرم له
لاچوونی نیعمه ت و نه مانی سلامه تی و له نا کاوی به لا و هه رچی
تو وره یی و سزای تو هیه.

(إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا)، كاتيك به كپي و هيمني له خودا پارايه وه.

يه كيك له هوکاره کانی شاردنه وهی زه کهریا ﷺ، بو دوعايه که ی بریتیه له شهرمکردن له خودای مه زن. له بهرئوه له مه قامی دوعادا، هه میشه با حهیا و شهرمکردنت یا وه رتبـن.

(وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي)، وه چه و نه وه که م سألح و چاک بکه. دوعا کردن به هیدایهت و سه رکه وتنی رۆله کان، ههنگاه کانی پهروه ده و شه که تیی به خێو کردن ده بریت، له ئه م بواره شدا چاکترین سه رمه شق پیغه مبه ری خوشه ویسته ﷺ.

(إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ)، ئیمه پیشتـر له خودا ده پاراینه وه، به راستیی خودا به خـشـه ر و میهره بان بوو. خه مـبار مـبه ئه گه ر پهروه ردگار وه لامی دوعا کانتی نه دایه وه، رهنگه ئه و دوعایه کت له ئاسمانه کاندای بو زه خیره کراییت. حهوت جار ئه م دوعایه دووباره بکه ره وه.

(حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ)، واته: خودام به سه، هیچ خودایه ک نییه به حهق جگه له ئه و، پشتم هه ر به ئه و به ستوه، ئه و خودایه پهروه رنده ی عه رشی مه زنه. چونکه ئه م دوعایه ته وحید، پاراستن، سه رخستن و دهسته مۆکردنی له لایه ن خودا وه تیدایه.

پوختترین و کوکراوه ترین دوعا بریتیه له داوا کردن که خودا توانای سوپاسگوزاری نیعمه تکان و یادکردنه وه ی به خـشـه رمان پیبـه خـشـیت.

پيغه مبهري خودا ﷻ، ده فهرمويت: (ايا ده تانه ویت له دوعادا بکوشن؟ بلین: په روهرین، یارمه تیمان بده که سوپاستبکه یین و یادتبکه یین و به جوانی په رستشت بو ئه نجام بده یین).

(وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ)، نوح ﷺ، هاواری بو ئیمه هینا، ئیمه ش چاکترین فریاد پره سین که به هانای مروقه وه بچین. به گویره ی په نابردن و پارانه وت نزیکی له گیرابوونی نزاکه ت، له بهرئوه هه رگیز مه وهسته له پارانه وه و لالانه وه و هانابردن بو خودای ئاسمان. ئه گهر له خودای په روهر دگار پارایته وه، ئه وا چاوهر پیکه ی وه لامدانه وه ی پارانه وه که شت به. ئیب ئیبراهیم ﷺ، ده فهرمويت: (سوننه ت وایه که سی نزاکه ر چاوهر پی وه لامدانه وه ی نزاکه ی یت، چونکه داواکه ی په رستشه و چاوهر پیکردنی وه لامه که ی په رستشیکه تره).

ئیب عوسه یمین ﷻ، ده فهرمويت: (دوعا کردن قه دهر ده گهر پیته وه، چه ندین کاره سات هه بوون به هو ی دوعا وه لاچوون و چه نده ها نیعمه ت هه ن به هو ی دوعا وه هاتوون).

ههروه ها ده فهرمويت: (یه کیك له مه رجه کانی گیرابوونی دوعا ئه وه یه مرو ف له کاتی داواکه یدا هه ست به ئه وه بکات که له ئه وه پر ی پیوستیه تی به خودا و ته نها خودا ده توانیت وه لامی دوعا و داوای که سی ناچار و لیقه و ماو بداته وه).

چاکه کاردن له گه ل دایک هو کاریکه بو گیرابوونی دوعا. پيغه مبهري خودا ﷻ، له باره ی (ئوه یسی کوری عامیر)، ده یفه رموو: (ئه وه چاکه کاره له گه ل دایکی، ئه گهر داوای هه ر شتیک له په روهر دگار بکات، بو ی ده ییتته دی).

خودمان له له له

دوعا کردن کلیلی دەرگا گاله دراوه کانه و دهروازهی موعجیزه کانه.
چهن دین کهسی سته ملیکراو ههیه پهروهر دگار به دوعایه ک کاری بو
سانا کردوه و له تنگانه دهریهیناوه. چهن دین نه خوشیی ههیه به
دوعایه ک پهروهر دگار شیفای بو ناردوه.

(إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ)، ئیوه له ئه و کاته دا له
خودا دهپارانه وه، ئه ویش وهلامی دانه وه.
خیرترین ریگا بو وهلامدانه وهی دوعا، لالانه وه و به دیارخستنی
ههزاری و بیدهسته لاتییه له پارانه وه دا.

(قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا)، بلی: (به لکوو نزیک بیّت)
خه مباریی دهروات و ماندوویتی له گه لی ئوغرده کات، مژدهشت
له ئاسمانه وه به سهردا دهرژیت، تنها گه شبینه و زور دوعا بکه.
هر که سیک چاوهرپی دهرگابونه وه بکات و سووریّت له دوعا کانیدا،
ناخوشیه کانی درێهیا نکیشا، ئه و با له رهحمی خودا بیئومیّد
نهیّت، چونکه خیره کهی مسوگهره و پاداشته کهی هه لگیراوه، با
چاوهرپیکات هه تا پهروهر دگار دهرگایه کی بهروودا ده کاته وه، یان
دوخه که ده گوژیّت.

(هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ)، خودا ئه و زاتهیه که
ئوقرهیی دابه زانده سهر دلی ئیمانداران.
ئوقرهیی و ئاسوودهیی تنها له ئاسماندا گیراده کهیت، له بهرئه وه به
پارانه وه و دوعا کردن داوایبکه.

خودمان له له له

پيوسته مروث سووربيت له دوعادا و گومانی باش به خودا
ببات، بزانيت که پهره رینی دانا و زانایه، رهنگه له بهر حیکمه تیک
وله آمدانه وه که ی پیشبخت، له نه وانه شه له بهر حیکمه تیک دواي
بخت و دهشیت به باشتتر له داواي بهنده که ی وه لامی بداته وه.

پیغمبر نوح عليه السلام، به نزایه کی سی وشه یی زهوی نووقمی ئاو
کرد: **(أَيُّ مَغْلُوبٍ فَانْتَصِرَ)**، واته: من و سته ملیکراون، سه ربه.
به هه مان شیوه به سی وشه دهسه لات و فرمانروایی هه موو زهوی
به پیغمبر سوله یمان عليه السلام: **(وَهَبْ لِي مُلْكًا)**، واته: دهسه لاتیکم
پیبه خشه. له بهر نه وه هه رگیز به که م سهیری دوعا مه که.

یه کی که له سوود به خشتترین دوعا بو نه خو شان بریتیه له:
(رَبِّیْ أَنِّیْ مَسْنِیَ الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِیْنَ)
پهره رین، من تووشی دهر د و به لا بووم، تووش میهره بانترینی
میهره بانانی.

جا په روه ردگار پاش نهو دوعایه ی پیغمبر نه یووب عليه السلام، فهرمووی:
(فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ)، جائیمه ش دهر د و به لایه که مان
له سه ر لادا.

چهنده ها به لا و کاره سات و تنگانه هه ن، په روه ردگار به هو ی
دوعایه ک لایداون، له فهرمایشتیکی نهوینداری دلانیس عليه السلام،
هاتووه: (هیچ شتی که قه دهر ناگه رییتته وه جگه له دوعا). گوتراوه:
(نزای بهر به یان تیری قه دهر ن).

(وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ)، له شه وی سوجه بۆ په روهرد گارت بهه. له کوټایی شه ودا دهر گاکانی ئاسمان ده کرینه وه، ئیوه ش دهستان به ره و په روهرد گار به رزبکه نه وه و زور دوعا بکه، چونکه په روهرد گار به ده سته تالی ناتانگیر یته وه.

په روهرد گار به پیغه مبه ر ئیووبی ﷺ، فهرموو: (ارْكَضْ بِرَجْلِكَ)، واته: به قاچه کانت رابکه. به پیغه مبه ر مووساشی ﷺ، فهرموو: (اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ)، واته: به ئه و داره ت له ئه و به رده بده. به پیغه مبه ر نووحیشی ﷺ، فهرموو: (وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا)، واته: له به ر چاوانی ئیمه که شتی دروست بکه. که واته سه رکه وتن گرته به ری هوکاره کانی ده ویت، له گه ل دوعا و داواکردن.

له خودا بپاریره وه و یه قینت هه بیټ که وه لامت ده داته وه و هیزی یه قین بۆ هیزی دوعا زیاده بکه، چونکه تو داوای خوټ ئاراسته ی زاتیک ده که یت که هیچ شتیک له ئاستمان و زه وییه کان ده سته وه ستانی ناکات.

ئه ی ئه و که سه ی ئاسووده یی و ئارامییت له ده سته و وه و به دوا ی هیمنیی و ئوقره یی ده گه ریټ، سووربه له دوعا کردندا هه تا ماندوویتی و شکه تییت لیلا بچیټ و دلټ خو ش بیټ و سینه ت ئاسووده بیټ.

گه شبینی، گومان باشی به خودا، سه ده قه کردن، ویره کان، دوعا کردن، جیهیشتنی دانیشته کی تاقه تپرووکیڼ و وره پرووخیڼه ره کان، دانیشن له گه ل گه شبینان، قورئان خویندن و توبه کردن، هوکارن بۆ خو شبه ختی و نه مان و لاچوونی خه م و په ژاره.

دوعا په رجووه کان دروسته کات و به خشش ده هیټ و به لا لاده بات

خودامان له گډه

وړېگړی له نازلېوونې غه زاب ده کات، هیچ هوکارېک وهك دوعا نییه بولئوهی مه به سته که ت بیتهدی، هیچ هوکارېک وهك دوعا نییه بولئو نیانی نيعمهت و لادانی موسیبهت و لابردي خه م و په ژاره. سهیری پیغه مبهريونس ﷺ بکهن، که وته ناو سکی نه هه نکه وه، هه ر به دوعاش به بیئ ته زیهت و زیان لیئ هاته دهره وه، هه ر به دوعاش بوو که خودا به لا و نه خویشی له سهري پیغه مبهري ئه یووب ﷺ، لادا.

(سووربوون له سهري شتيك به دوعا كردن و پارانه وه بوی له خودا به باسكردنی په روه رنده یی خودا (يارب)، مه زترين هوکاره که دوعای پیده کړیت). ئيب په جهب ﷺ.

په له كردن له دوعادا هوکارېكه بول ولامنه دانه وه و گيرانه بوونی دوعا، هه روهك له فهرمايشتيكي سه روه رماندا ﷺ، هاتووه. (نزاكانتان گيرا ده بیئت، ته گهر په له نه کهن، که سیش هیه ده لیئت. دوعا مکرد و ولامم نه درایه وه).

دوعا، پيش ئه وهی داواکاریی بیئت، په رستشه، جا هه تا تو به رده وام بیت له سهری و زور بیکهیت، ئه وا باش و سه لامهت ده بیئت. له ناخی دلته وه ده ست به دوعا بکه، به پارانه وه و بیده سه لاتی خوت ده ستيپی بکه و به پیویستییه کانت و داواکارییه کانت بیچنه و به ئومید بیپوشه و له سوجه یه کدا بینیره، که شبینه به ئه وهی خودا ولامی دوعایه که ت ده داته وه.

ته گهر سهیریکی ئاسمان بکهیت و لیئ رابمیئت، ئه وا ده زانیت که وا ئومیده که ت تنها پیویستی به دوعا هیه.

(اولما بلع اشدّه واستوى آتينا حكما وعلمًا)، جا کاتیک گه یشته ته مهنی پیگه یشتنی، ئیمه دانایی و زانستمان پیبه خشی. هەرگیز په له له رزقه که ت مه که، چونکه رهنگه دوابکه ویّت، ئه وهی پیویسته له سهرت متمانه ت به خودا هه یّت و گومانی باشی پیبه. (با گومانی خراب به خو ت و زوړی تاوانه کانت ریگرییت لینه که ن له خودا بپاریته وه، چونکه خودا وهلامی ئه وه دو عایه ی ئیبلسی دایه وه که گوتی: (رَبِّ فَانْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ)، واته: په روه رین، بمهیلله روه هه تا رۆژی مه حشره). ئیبن حه جهر (رحمه الله).

(لَا تَذِرْنِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا)، خو نازانیت، رهنگه په روه ردگار پاش هه ندیک کاریک پشبه یئیت. سه ریچی کردن تۆبه کردنی بو هه یه و خه مباریش خوشیه کی بو ده یّت و بیتاوه زیش ئاسووده یی به دوا دادیّت، ته نگانه ئارامی له دوا یه. ته نها متمانه ت به خودا هه یّت و گومانت له هه نبه ری باشبکه.

گومانی باش به په روه ردگارت به، گه شبینه، ئه ی باشه خودا رۆژیکی نوی له ژیانمان پیته به خشیوین هه تا یادیکه یین و تۆبه بکه یین و به شادومانی تییدا بژین؟

خودای په روه ردگار له فهرمووده یه کی قودسیدا ده فهرموویّت: (أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا دَعَانِي)، واته: من له جیگه ی گومانی به نده که مم، هه روه ها له ئه وه کاته دا که دو عاده کات له گه لیدام. له بهر ئه وه دوو زیاترین شت که به لا دوورده خه نه وه، گومان باشی به خودا و دو عا کردنه.

خودمان له له

پیغمبر موسیٰ ﷺ و برایه که ی دوایان له فیرعه ون کرد، خوداش پیغمبرمون: (قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا)، واته: ئه وه دوکا هتان گیرابوو. زانایانیش فهرموویانه: خودا پاش چل سال دوکا هی گیراکردن.

داوا له خودا بکه و گومانی باشی پیبیه، چونکه رهنگه گیرابوونی دوابکه ویت.

گه وره یی دوعا و هه ندیک له به رو بوومه کانی له دنیا و قیامه تدا

۱- دوعا کردن چاکه کردنیکه و گوپراه لپی فره مانیه تی. په روه رد گار ده فره مویت: **وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ**، واته: په روه رد گار ده فره مویت داوام لیکن، منیش وه لامتان ده ده مه وه. که واته که سی نزا که ر گوپراه لپی په روه رد گارییه تی و فره مانی جبه جیده کات.

۲- دوعا کردن په رستشه، هه رکه سی کیش دوعا بکات و داوا له خودا بکات، ئهوا له لووتبه رزی به دوورده بن. په روه رد گار ده فره مویت: **وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ**، واته: په روه رد گار ده فره مویت داوام لیکن، منیش وه لامتان ده ده مه وه، به راستی ئهوانه ی لووتبه رزن به رانبه ر په رستنی من به سه رشوړپیه وه هه لده درینه ناو ناگری جه هه نده مه وه.

نیمامی شه وکانی **ﷻ**، له باره ی ئه م نایه ته وه د فره مویت: (ئه و نایه ته پیروژه به لگه یه له سه ر ئه وه ی دوعا کردن عیبادت و په رستشه، چونکه خودای په روه رد گار فره مانی به به نده کانی کردوه لیپاړپنه وه. پاشان فره مویت: ئهوانه ی لووتبه رزن به رانبه ر په رستنی من).

هه روه ها له نوعمانی کوپری به شیره وه **ﷻ**، هاتووه که پیغه مبه ری خودا **ﷻ**، ده فره مویت: (دوعا کردن خودی عیبادت و په رستشه).

۳- هیچ شتیک لای خودا به نرخ نییه وهك دوعا، له نه بو هورهیره وه ﷻ، ده گیردریته وه که پیغه مبهری خودا ﷻ، ده فهرمویت: (هیچ شتیک لای خودا وهك دوعا به نرخ نییه). نیمامی شه وکانیش ﷻ، له بارهی ئهم فهرمایشته وه ده فهرمویت: (گوتراوه کهوا ئهمه له بهرئه وهیه، که ئهمه نیشانهی توانای خودا و بیدهسته لاتیی دوعاکه ره).

۴- خودا دوعاکردنی پیخۆشه. له ئیبن مه سعوده وه ﷻ، ده گیردریته وه که ده فهرمویت: (داوا له خودا بکهن، فەزلی خۆیتان به سهردا ببارینیت، چونکه خودا پیخۆشه داواي لیبریت).

۵- دوعاکردن هۆکاریکه بو ئارامیی دلەکان، چونکه لاچوونی خەم و نەمانی مهینه تی و ئاسانبوونی کارهکان، خۆشبهختی و شادومانی بو ئه و که سه تیدایه که نهجامیده دات.

۶- دوعاکردن هۆکاریکه بو دوورخستنه وه له توورپهیی و سزای خودا. پیغه مبهری خودا ﷻ، ده فهرمویت: (هەر که سیك داوا له خودا نه کات و دوعا نه کات، خودا لی توورپهییته گ).

۷- دوعاکردن به لگهیه له سهر ئه وه مرؤف پشتی به خودا به ستووه، چونکه نهینی پشتبهستن به خودا و راستیی ته وه کول ته وهیه دل ته نها پشتی به خودا قایمییت. مهزنترین شتیش که پشتبهستنی مرؤف به خودا به دیارده خات دوعاکردنه. ئه وهش له بهرئه وهیه که کەسی دوعاکەر له کاتی دوعایه کهیدا پشتی به خودا به ستووه و

هه رچی کاروبارییه تی هه موو به نهو سپاردوو. ههروهه پشته ستن به خودا نایه ته دی، هه تا هوکاره تایه تییه کانی نه هیینه جی. جا هه رکس په کیخستن نهوا ته وه کول و پشته ستنه که ی دروست نه بووه. دوعا کردنیش یه کیکه له مه زنتین نهو هوکارانه، نه گهر مه زنتینان نه ییت!

۸- دوعا ئامرازیکه بو پهره ده کردنی دهروون و بهرزی هیمهت. جا به دوعا کردن دهروون پایه بهرز ده ییت و هیمهت بهرز و بالا ده ییت، نه مهش له بهر هه ندیکه که کسی دوعا کهر په ناده باته بهر پشت و په نایه کی پته و قایم. پیداو یستییه کانشی هه ر له نهوی باسده کات و له نهویش داواکاری خوی ده کات. له هه موو کاروباره کانشیدا تنهها پشت به نهوی ده به ستیت و چاوی له دهستی خه لک ناییت.

۹- دوعا کردن سلامه تییه له ییده سته لاتیی. له نهبو هورهیره وه، ده گیر نهوه که پیغه مبهری خودا، فهرموویه تی: (ییده سته لاتین کس نهو که سه یه که ده سته وه ستانه له دوعا کردن، ره زیلترین که سیش نهویه که ره زیلی ده کات له سه لامکرن).

۱۰- بهرهمی دوعا له دنیا و قیامت مسو گهره به ئیزنی خودا، جا نه گهر دوعا کهر مه رجه کانی گیرابوونی هی نایه جی، نهوا خیر و چاکه ی تهواوی ده سته که ویت، به شیکی چاکي له بهرهمی دوعا بهر ده که ویت. له نهبو سه عیدی خودرییه وه، ده گیر نهوه که پیغه مبهری خودا، ده فهرموویت: (هه ر موسولمانیک دوعا بکات و دوعایه که شی داوا کردنی تاوانیک، یان پچراندی سیله ی

خودامان له گه نه

رهحم نه بیټ، نهوا په روهردگار یه کیڅ له نهو سی شته ی له گهل دهکات: یان نزا که ی گیرا دهکات، یان بو پوژی قیامت بو ی پاشه که وتدهکات، یان به قهدهر نهو داواکارییه ی خراپه یه کی لیلا دهکات).

هه روه ها له نه بو هورهیره وه ، ده گیر نه وه که پیغه مبهری خودا ، ده فهرموویټ: (هه ر موسولمانیک پووی له خودا بکات و داوا ی لیبکات، نیلا ده بیټ پیببه خشیټ. یان نه و هتا له دنیا پیده به خشیټ، یان نه گهر په له ی نه کرد بو ی دهکاته تویشووی قیامت. گوتیان: نه ی پیغه مبهری خودا، په له کردنه که ی چونه؟ فهرمووی: نه و هیه بلټ: هه ر دوام کرد و هه ر دوام کرد، به لام هیچ وه لام نه درایه وه).

۱۱- دوام کردن هوکاری که بو لادانی به لا پیش نالټوونی. پیغه مبهری خودا ، ده فهرموویټ: (هیچ شتیڅ قهدهر نا گهر ینیته وه جگه له دوعا). نیمامی شه وکانی ، له باره ی نهو فهرمووده وه ده فهرموویټ: (نه مه به لگه یه له سر نه وه ی په روهردگار به دوعا کردن نهو قهدهره لاده بات که بو به نده که ی نووسی بوو. جا له نه م باره یه وه فهرمووده گه لیکی زور هاتوون. نه وه ی ده ستمانده که ویټ بریتییه له نه وه ی دوعا کردن له قهدهری خودایه. جا رهنگه خودا له قهدهری بنده که ی به جیگیری نووسی بیټی که دوعا ی لیناکات، به لام که دوعا دهکات، نهو قهدهره لاده چیټ).

۱۲- دوام کردن هوکاری که بو لادانی به لا پیش نالټوونی، پیغه مبهری خودا ، ده فهرموویټ: (هه ر که سیکتان ده رگای

خودمان له گه له

دوعا کړنې بۇ کرایه وه، نهوا دهرگای میهره بانیی بهر وودا کراوه ته وه. هیچ داواکارییه کیش لای خودا وهك داواکارییی ساغیی و سلامه تییی خوشه ویست نییه. دوعا کړدن سوودی بۇ نه وه هیه که نازلېووه و نه وهش که نازلېووه، له بهر نه وه نهی بهنده کانی خودا، پروېکته دوعا).

۱۳- دوعا کړدن دهرگای موناجات بۇ بهنده ده کاته وه و چیرې پیډه به خشیت. ږهنگه بهنده یهك هه ستیته وه هه تا داوایهك له خودا بکات و پویستییه کانی له لا باسبکات، به لام له کاتی دوعا کانیدا دهرگایه کی خوشه ویستی خودا و ناسینی و خوزه لیل کړدن و لالانه وه بوی و خوبه دهسته وه دانی بۇ بیته وه، که پویستییه که ی له بیرباته وه و نه وهی خودا له نهو ساته دا پیډه به خشیت خوشه ویستتر ده بیت له داواکه ی. به شیویهك که هزی لیبت هه ر له نهو حاله دا بمینته وه و پئی باشته له نهو هی داواکه ی خوی بکات و خوشییه که ی به نهو ږهحه ته زیاتر ده بیت له خوشییه که ی به داواکه ی.

هه ندیک له پیشینه چاکه کان فهرموویانه: (کاتیک پویستییه کم لای خودا ده بیت و داوای لیده کم، له نهو کاته دا دهرگایه کی موناجاتی و ناسینی و خوزه لیل کړدن و خوبه دهسته وه دانم بۇ ده بیتته وه، پیمخوشه چیرې نهو کاته لم لینه ستینته وه و له نهو حاله دا بهرده وام بېم).

۱۴- دوعا کړدن له سیفه تی نه هلی ته قوا و سالحیه. په روه ردگار له باره ی پیغه مبه رانه وه ده فهرموویت: **إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ**، واته: نهوان په لیدانه کړد له کړنې چاکه و به تامه زوړویی و ترسه وه داوایان

ليده كړدين و هه ميشه ملكه چي ئيمه بوون. ههروهه له باره
 هاوه له بهر پره كاني **ﷺ**، فهرمووه: **(وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ
 يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ
 فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ)**، واته: نهوانه
 پاشان دههينم دهين: (پهروهرين، له ئيمه و نهو برائيماندارانه پيش
 خومان خوشببه و توزقاليكيش رق و كينه مهخه دلمانوه بهرانبه
 ئيمانداران. پهروهرين، به راستي تو ميهربان و دلوقانيت).

۱۵- دوعا كړدن هو كاريكه بو خوراگري و سهركهوتن به سهر
 نهيار و دوژمناندا. پهروهر دگار له باره تالووت و جهنگاوه ره كاني
 ده فهرمويت كه بو جالووت و سهربازه كاني وه دهركهوتن: **(قَالُوا رَبَّنَا
 أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ)**،
 واته: پهروهرين، هه چي سهر هيه به سهر دلماني برپريت و
 خوراگر و جيگيرمان بكه و به سهر نهو قهومه كافر سهرمانبخهيت.
 نه نجامه كesh نه مه بوو: **(فَهَزَمُوهُم بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ)**،
 واته: جا به ويستي خودا به سهر ياندا سهركهوتن و داوديش جالووتي
 كوشت.

۱۶- دوعا په ناگه ي سته مليكراوانه و په ناي چه وسينراوانه، چونكه
 سته مليكراو و چه وسينراوه، نه گهر هيچ هوكار و نامرازيكي
 له بهر دهست نه ما و دهركا كاني به پروودا داخرا، كه سيشي نه ديته وه
 كه له ژير چنگي سته مكاران دهري بهييت و يارمه تيبيدات له دري
 زورداران، له نهو كاته دا دهستي بو تاسمان بهر زبكاتوه و سكالالا
 و شهكوي خوي لاي پهروهر دگار بكات، نهوا به بيگومانيي

سهريده خات و عهزیزی دهکات و تۆلش له سته مکاره کانی دهستیته وه، نه گهرچی دواش بکه ویت.

هر له بهرئه مهبوو که پیغه مبهه نوح ﷺ، کاتیک گه له که ی سته میان لی کرد و به درۆیان خسته وه، پشتی له بانگه وازه که ی هه ل کرد، دوعای لی کردن، خوداش وه لامي دایه وه.

به هه مان شیوه ی پیغه مبهه موسا ﷺ، کاتیک فیرعه ون سته می کرد و خه لکی چه وسانده وه و دهسته لاته که ی بۆ زۆرداری به کارهینا، هیدایه تی په تکرده وه، دوعای له فیرعه ون کرد، خوداش وه لامي دایه وه و فیرعه ون و داروده سته که ی به ده ریادا نو قم کرد.

۱۷- دوعا کردن به لگه یه له سهه ئیمان به خودا و دانانه به خودایه تی و په روه رد گارییه تی ئه و، ناو و سیفه ته کانی، چونکه دوعا کردنی مرووف ئیمانی ئه و مرووفه به خودای خو ی له خۆده گریت. به ئه وه ی که ده وله مهنده، میهره بانه، بیسه ره، بینایه، به خشنده یه، به توانایه، به هیزه، عهزیزه، ریکخهر و هه ل سوورینه ری هه موو کاریکه، شایه نی په رسته به بی هیچ هاوبه شیك. په روه رد گار ده فهرمویت: (وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰی فَادْعُوْهُ بِهَا)، واته: خودا ناوی مه زن و گه وره ی هه ن، به ئه و ناوانه لی بی پارینه وه.

۱۸- دوعا کردن هۆکاریکه بۆ سرپینه وه ی تاوانه کان و به رزکردنه وه ی پله و پایه کان، هه روه ها هۆکاریکه بۆ هاتنه دی ئاواته کان و تی په راندنی کۆسپ و له مپه ره کان.

خودامان له گڼه

۱۹- دوعا کړدن هوکاریکه بؤ چاکبوون و سالحبوونی وهچه و نهوه و زیادبوونی خوښه ویستی و هاوسوژی له نیوان موسولمانان.

۲۰- دوعا کړدن هوکاریکه بؤ تهمندرېژی و چاکبوونه وه له نه خوښی. ئه بو عومهری (چهریر)، له ئه بو (عوانه)، ده گېرېته وه که ده لیت: هومامی کوری یه حیا نه خوښ بوو، منیش چووم سهردانیکه، پیگوتم: (ئهی ئه بو عوانه، دوعام بؤ بکه خدا نهمریت هه تا مندا له بچو وکه کانم بالغه بن و پیده گن). منیش گوتم: (به خدا ئه جهل نووسراوه). ئه ویش پیگوتم: (به خدا تو هیشتا وهك خوت سهرلیشیواویت). گوتم: (قسه یه کی خراپت کرد، خو قه ده ری هه موو شتیک نووسراوه، به لام ئه گهرچی ئه جهل نووسراوه، به لام دوعا کړدن به تهمندرېژی شتیک راسته). پیغه مبه ری خدا ﷻ، دوعای بؤ ئه نه سی خزمه تکاره کی کرد که تهمه نی درېژ بیت، خوداش هه رچییه کی پیخو شیت له قه ده ری ره شیده کاته وه. ئه وه شی که پیخو شه جیگیری ده کات. رهنگه تهمندرېژی له زانستی خوادا په یوه ستبیت به دوعا کړدنه وه، هه روه ها رهنگه کورتبوونه وه تهمه ن به هو ی چهنه هوکاریک بیت وهك سته م و زورداری. هیچ شتیک قه ده ر ناگه رینیته وه جگه له دوعا. له ئه وانه شه ئه وه ی یه که مجار نووسرا بیت نه گوریت.

ئادابه كانى دوعا

۱- ئىخلاص له دوعادا و پارانه وه و ملكه چى، تامه زروى و ترس، له بهرئه وهى ئىخلاص و نيه تپاكى له هه موو عبادت و په رستشه كاندا داواكراوه. هه روه ها ئىخلاص مه رجى قه بوولبونى كاره. په روه ردگار ده فهرمويت: **(فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ** **كَرِهَ الْكَافِرُونَ)**، واته: داوا له خودا بكهن و دوعا بكهن، به ئىخلاص و دلسوزيه وه، هه رچه نديش كافره كان له سه ر دليان گرانييت و پيان ناخوشييت.

۲- ئاگاليبونى كاته كانى گيرابوون، وهك پوژى عه ره فه له ساليكدا و ره مه زان له مانگه كاندا و پوژى هه ينى له هه فته كاندا و سييه كى كو تاى شه و له سه رجهم شه ودا. له ئه بو هورديه وه **(ﷻ)**، ده گيرنه وه كه پيغه مبه رى خودا **(ﷻ)**، ده فهرمويت: (خوداى په روه ردگار هه موو شه ويك كاتيك سييه كى كو تاى له شه و ده مي ني ت داد به زيته ئاسمانى دونيا و ده فهرمويت: كى هه يه دوعا بكات منيش گيراييكه م؟ كى هه يه داوام لي بكات بوى جيبه جييكه م؟ كى هه يه توبه بكات منيش بيه خشم؟)

۳- مروف روو له قيبله دوعا بكات و ده سته كانى به رزبكاته وه. ئيمامى عومهر **(ﷻ)**، ده فهرمويت: (له پوژى به در پيغه مبه رى خودا **(ﷻ)**، سه يرى مو شريكه كانى كرد و بينى هه زار كه سن، ها وه له كانى ئه ويش سي سه د و نو زده پياو بوون، جا روويكرده قيبله، پاشان ده ستي به رزكرده وه، پاشان له خودا ده پارايه وه).

۴- دهنگنزمکردنه وه له نيوان چرپه و هاواکردن و سنووره کانيش له دوعادا تيڼه پهریت. پهروهردگار ده فهرمویت: **(ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ)**، واته: به پارانه وه و شاراهي دوعا بکهن و داوا له پهروهردگار بکهن، به راستي نهو سنووربه زيڼه کاني خو شناويت.

۵- زورله خوڼه کردن له داوا کاريډا، چونکه حالي کسي دوعاکه دهيت حالي کسيکي بيدهستولات ييت. زورله خوکردنيش بوې ناگونجيت. له نه بو تو عامه وه ده گيرنه وه که عه بدولای کورې موغه ففهل **(ﷻ)**، گوئی له کورپه کي بووه گوتويه تي: (پهروهرين، داواي کوشکيکي سپييت ليده کهم له دهسته راستي به هه شتدا، نه گهر داخلې بووم. نه ویش پيگوت: کورپژگم، داواي به هه شت له خودا بکه و په ناي پيگره له ناگر، چونکه من گویم له پيغه مبهري خودا **(ﷻ)**، بووه ده فهرموو: له نه م نوممه ته دا که سانیک په يدا ده بن، له پاکو خاويڼي و دوعادا سنوورده به زيڼن).

۶- دلنيایي له دوعادا و متمانه به خوداي پهروهردگار و دلنيایي له وه لامدانه وه. نه نه سي کورې ماليک **(ﷻ)**، ده ليت: پيغه مبهري خودا **(ﷻ)**، فهرموويه تي: (نه گهر يه کيکتان دوعايه کي کرد، نهوا به دلنيایي و بيگومانيي داواکي بکات، با نه ليت: خودايه نه گهر ويستت له سه ربوو پيمبه خشه، چونکه خودا رقي له هيچ شتيک نيه).

۷- سووربوون له دوعادا، سى سى بيانكات. ئىبن عه عباس رضي الله عنه، ده فهرموويت: (پيغه مبهري خودا ﷻ)، ته گهر دوعاي كردبا، سى سى دوعايه كانى ده كرد، ته گهر داواشى كردبا، ههر سى سى ده كردن).

۸- په له نه بوون له وه لامدانه وه دا. له ته بو هورهيره وه ﷻ، ده گيرنه وه كه پيغه مبهري خودا ﷻ، فهرموويه تي: (په روهرد گار ههر وه لامى بهنده كه ي ده داته وه، مه گهر داواي خراپه يه ك، يان پچراندنى سيله ي رهم بكات، ته گهر په له نه كات. گوتيان: ته ي پيغه مبهري خودا، په له كردنه كه ي چونه؟ فهرمووى: ته وه يه بليت: ههر دوعام كرد و ههر دوعام كرد، به لام هيچ وه لامم نه درايه وه. جا له ته و كاته دا خه مبخوات و واز له دوعا كه ي بهيئت). كه واته پيغه مبهري خوشه ويست ﷻ، ته مه ي كرده يه كيك له ريگره كانى گيرابوونى دوعا.

۹- توبه كردن و وازهينان له ستم و زولم و پروو كردنه خوداي په روهرد گار، كه ته مه ته ده بيكي ناوه كييه و بنه رته ي گيرابوونى دوعايه، له بهر ته مه يه كه هو كار يكي نزىكى وه لامدانه وه ي دوعايه. ته بو هورهيره ﷻ، ده فهرموويت: پيغه مبهري خودا ﷻ، فهرموويه تي: (ته ي خه لكينه، به راستى په روهرد گار پاكه، شتيكيش پاش نه بيت قه بوولى نييه، خوداش ته و فرمانه ي به پيغه مبهراني كردووه، به ئيماندارانى كردووه، كه ده فهرموويت: **كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ**)، واته: ته ي پديامبهران، له شتى پاك بخون و كرده وه باش بكه،

خودمان له له

من ئاگاداری کاره کانتانم. ههروهها ده فهرموویت: **(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ)**، واته: ئه ی ئیمانداران، له ئه و شته خاوینانه بخۆن که به ئیوه مان به خشیوه). پاشان باسی پیاویکی کرد که سه فهره که ی درێژ ده کیشیت سهر و قژی ئالۆز بووه و هه موو گیانی بووه به توۆ، دهستی به رهو ئاسمان به رزده کاته وه و ده لیت: (خودایه، خودایه)! خواردنی هه رامه و خواردنه وه ی هه رامه و جلویه رگی هه رامه و به هه رام گه وره کراوه. جا چۆن دوعا که ی گیراده ییت؟

۱۰- به سوپاسکردنی په ره و داگه ر ده ستی بکات و سه لاوات له سه ر پیغه مبه ری نازدار ﷺ، لیبدات و هه ر به ئه ویش کو تای ی پی به ییت. عه لی کوری ئه بو تالیب ﷺ، ده فهرموویت: (هه موو دوعایه ک په رده پۆشه و گیرانابیت هه تاله ناویدا سه لاوات له سه ر پیغه مبه ر ﷺ، لینه دریت).

كۆتايي

سه لات و سه لام له سه ر گيانى پاكى خوشه ويستى دلان،
موحه ممهد ﷺ. داواكارين له خوداي پهروهردگار به ئهم چهند قسه يه
سووديك بگه يه نيټ و خالسيانبكات بو زاتى خوئ و سه رمانبخات
و كاره كانمان ئاسانبكات، سه ر فرازى و خوشه به ختييمان له دونيا
و قيامت به نسيببكات. له تاوانى ئيمه و دايابيمان و مردووى
سه رجه م موسولمانان خوشبنيټ. ئه و زاته ميهره بانترينى ميهره بانانه،
كوتا قسه شمان هه ر سوپاسكردنى خوداي پهروهردگار.

پیرست

- ۷..... پيشكه شتان بيت
۸..... خورى ئوميد
۹..... مادام پەروەرىنە مېھرىبانە كەت وەھاي پيچاكە
۱۱..... ئوميد و گەشبينىي
۴۴..... دەرمانى دلتنەنگىي دوو شتن
۴۶..... لە ھۆكارەكانى خەمپەرىنە وە
۵۵..... ئاسوودەيى لە چوار شتدايە
۱۵۲..... گەورەيى دوعا و ھەندىك لە بەروبومەكانى لە دونيا و قىامەتدا
۱۶۰..... ئادابەكانى دوعا
۱۶۴..... كۆتايى

خودامان له گه له

- له گه له خودا هه موو شتيك جياوازه،
بيگه ردتر، جوانتر، روښنتر و زور پاكتر،
له گه له خودا ئازار ده بښته ئاسوودهيي،
غه لبه غه لبيش ده بښته هيمني و،
ترسيش ده بښته ئوقره يي و ئارامي.
- ئه ي ئه و كه سه ي ئازار ه يلاكي
كردوويت و سره وتي لي بريويت!
وهرهس مهبه، چونكه خودات له گه له.

